

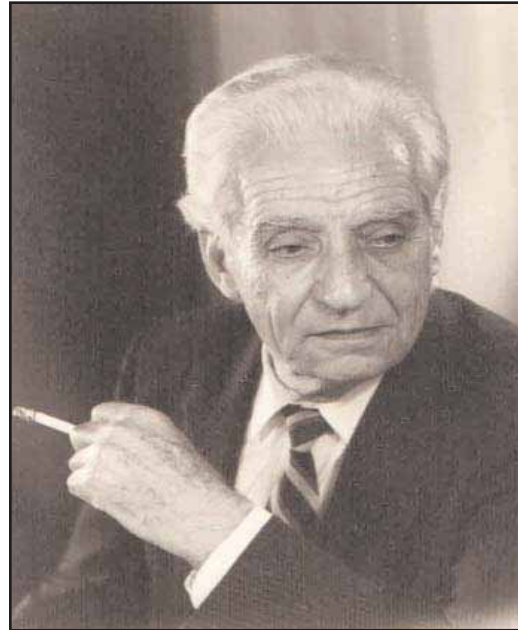
Սեդրակ Էսմերեան

ՆԱԽԱՃԱՇ ԼՈՒՄՆԻ ՏԱԿ
(Կատակերգություն երկու արարով)

Պեյրուժ
2013

ՍԵՂՐԱԿ ԷՍՄԵՐԵԱՆ

Լիբանանահայ թատերագիր Սեղրակ Էսմերեան ծնած է Պուրսա, 1914-ին: Իր հայրենակիցներուն նման ճաշակելէ յետոյ տարագրութեան դառնութիւնները, ընտանեօք կը հաստատուի Պէյրուս: «Մանկութիւն չունեցող» սերունդէն էր ան, բայց իր սերնդակիցներէն շատ-շատերուն հակառակ, ան լաւատեսութեամբ կը նայէր կեանքին, նոյնիսկ ամենամռայլ օրերուն:

Փոքր տարիքէն սէր կը ցուցաբերէ երաժշտութեան ու թատրոնին հանդէպ: Երիտասարդութեան շէմը հազիւ հասած, դերեր կը վերցնէ ժամանակի հայկական թատերախումբերուն մէջ եւ մաս կը կազմէ հայկական նուագախումբերու, ինչպէս «Սայեաթ Նովա» նուագախումբը:

Իր առաջին թատերախաղը եղած է «Ալեքսան Էֆենտի»ն, Համագրայինի «Լեւոն Շանթ» թատերախումբ, հեղինակ՝ Սեղրակ Էսմերեան, բեմադրիչ՝ Թաթուլ Այնէճեան, 1962:

Կա'մ ինք անձամբ ներկայացուցած է եւ կա'մ ալ իր գործերէն ներկայացուած են հետեւեալները.

- «Մատնիչը», հեղինակ՝ Արմէն Շիրտանեան, բեմականացում եւ բեմադրութիւն՝ Սեղրակ Էսմերեանի, 1961:

- «Սիամանթօ եւ Խչեզարէ», հեղինակ՝ Յովհաննէս Շիրազ, բեմականացում եւ բեմադրութիւն՝ Սեղրակ Էսմերեանի, 1962:

- «Արամչէնի Զատիկը», հեղինակ եւ բեմադրիչ՝ Սեղրակ Էսմերեան, 1965, Նահր Էլ-Քէլպի Փառատօն, մասնակցութեամբ 150 արուեստագէտներու:

- «Հայ Մօր Կամքը», հեղինակ՝ Սեղրակ Էսմերեան, բեմադրիչ՝ Յովհաննէս Հելվաճեան, 1979 եւ 1988:

- «Ամերիկա-Ամերիկա», հեղինակ՝ Սեղրակ Էսմերեան, բեմադրիչ՝ Մուշեղ Մուղալեան, 1982:

- «Պատերազմը Վերջացա՞ւ», հեղինակ՝ Սեղրակ Էսմերեան, բեմադրիչ՝ Յովհաննէս Հելվաճեան, 1984:

- «Խամաճիկներու Օփերան», հեղինակ՝ Սեղրակ Էսմերեան, բեմադրիչ՝ Մուշեղ Մուղալեան, 1984:

- «Ռոմէօ Ժիւլիէթ», հեղինակ՝ Սեդրակ Էսմերեան, բեմադրիչ՝ Յարութ Սողոմոնեան, 1985:

- «Ռոմէօ Ժիւլիէթ» (արաբերէն թարգմանութեամբ), հեղինակ՝ Սեդրակ Էսմերեան, բեմադրիչ՝ Զօհրայ Եագուպեան, գլխաւոր դերակատարութիւն՝ Ժոզեֆ Նանօ, 1986:

- «Յակոբ Պարոնեան Պուրճ Համմուտի Մէջ», հեղինակ՝ Սեդրակ Էսմերեան, բեմադրիչ՝ Զօհրայ Եագուպեան, 1986:

- «Տոլարերգութիւն» (հատուած մը «Պուրճ Համմուտ 78+8» ներկայացման մէջ), հեղինակ՝ Սեդրակ Էսմերեան, բեմադրիչ՝ Զօհրայ Եագուպեան, 1987:

- «Մէկ Հարսնցու, Երեք Թեկնածու», հեղինակ՝ Սեդրակ Էսմերեան, բեմադրիչ՝ Օննիկ Գանթարճեան, 1987:

- «Ամուրիներու Միութեան Ժողով», հեղինակ՝ Սեդրակ Էսմերեան, բեմադրիչ՝ Յովհաննէս Հելվաճեան, 1987:

- Ռատիօ սքէչներ, 1977, «Լիբանանի Զայն» ռատիօկայանէն, թիւով 14 հատ, մասնակցողներ՝ Անահիտ Պատագեան, Ժիրայր Խաչերեան, Արա Գայալեան, Վահան Զանսրգեան եւ Մարտօ Գալուստեան:

- «Ռատիօ Փարատայզ»էն 22 սքէչներ, «Սայեաթ Նովա» թատերախումբով, ռատիօ բեմադրութեամբ Յարութ Սողոմոնեանի, 1984-1985:

- Զորս երգախառն սքէչներ Լիբանանի պետական պատկերասփիւռէն, «Սայեաթ Նովա» խումբով, 1974:

- Զբեմադրուած թատերախաղեր.- «Արագածի Հերոսներ», 1978: «Մէրը Աչնան Մէջ», վիպակ, 1983: «Նախաճաշ Լուսնի Տակ», 1984: «Ամուսնութիւն Լիբանանեան Զեւով», արաբախառն, 1984: «Համբարը Հայաստան Պիտի Երթայ», 1987:

- Հրատարակած է «Առակներ» գիրքը, Թանգեան «Ուրարտու» հրատարակութիւն, տպ. «Հայկ», Պէյրութ, 1963 եւ «Ամերիկա Երթալ Կ'ուզեմ» գիրքը (մեքենագիր), Պէյրութ, 1980:

Ունի յիսունէ աւելի երգեր, որոնց մէկ մասը գրած եւ յօրինած է ժողովրդային կամ էսդրատային ոճով (*):

(*) Հեղինակին գործերուն ցուցակը վերցուցած ենք «Կոմիտաս» թատերախումբի վերջին ներկայացման տեղեկատու գրքոյկին մէջ լոյս տեսած՝ Յովհաննէս Հելվաճեանի հեղինակած «Սեդրակ Էսմերեանի թատերական Վաստակը» գրութենէն, 1991:

Սեդրակ Էսմերեան յատկապէս երիտասարդութեան կողմէ շատ սիրուած էր: Խանդավառուած էր «Սփիւռք»ի վերահրատարակումով (Յունուար 1990) ու անկեղծօրէն կը գնահատէր թերթիս բերած թարմ շունչը:

Միշտ կարելի էր գայն տեսնել երաժշտական ձայներիզներու Պոլրճ Համմուտի իր խանութին մէջ, սեղանին ետին, օրուան հայկական մամուլը ընթերցելու, բարեկամներու հետ խօսակցելու, իր թատրերգութիւններուն վրայ աշխատելու կամ երիտասարդներով շրջապատուած՝ մէկ-երկու գաւաթ օղի կոնծելու ժամանակ: Լիբանանի 1975-1990 թուականներու պատերազմի ռմբակոծութեանց օրերուն, ան կը շարունակէր կրկնել «ես երջանիկ եմ» ու կը բաշխէր իր անմոռանալի ժպիտը:

Սեդրակ Էսմերեանի թատրերգութիւններն ու կեանքը կը յատկանշուին ամենէն առաջ իրենց պարզութեամբ, ժողովրդայնութեամբ, անկեղծութեամբ ու մանաւանդ՝ յանդգնութեամբ: Ուշի ուշով կը հետեւէր ժողովուրդի նիստուկացին, վարքութեամբին, խօսակցութեան եւ վարպետօրէն կ'որսար մանրուք թուացող շատ կէտեր՝ զանոնք իր թատրերգութիւններուն միջոցով ժողովուրդին վերադարձնելու համար, արժանաւորապէս գովելով դրական յատկանիշները ու անխնայօրէն խարազանելով ժխտական կողմերը: Իր յանդգնութիւնը ընդհանրապէս հաճելի չէր թուեր «աղա»ներուն, որոնք իր կծու երգիծանքին գլխաւոր թիրախներն էին: Այս պատճառով, մենատիրական ծանօթ կողմին «աղա»ները առ այսօր արգիլած են բեմ հանուրիլը իր կարգ մը թատրերգութեանց որոշ մասերուն, իսկ ուրիշներու բեմադրութիւնը կտրականապէս արգիլած են: Վերջիններու շարքին է «Նախաճաշ Լուսնի Տակ»ը, որ նուիրուած է հայկական արդի ազատագրական զինեալ պայքարի անձնագոհ երիտասարդներուն: Հեղինակը միշտ կը հետեւէր Հայաստանի Ազատագրութեան Հայ Գաղտնի Բանակի եւ Հայկական Ժողովրդային Շարժումի ռատիոկայաններուն, մամուլին ու հաղորդագրութիւններուն, որուն արգասիքն է «Նախաճաշ Լուսնի Տակ» թատրերգութիւնը:

Սեդրակ Էսմերեան, յառաջացած տարիքին մէջ իսկ համակ եռանդ էր: Ունէր բազմաթիւ ծրագիրներ: Մտադրած էր «Կոմիտաս» թատերախումբին հետ ներկայացումներ տալ կիպրահայ գաղութին մէջ: Իր երազանքին կեդրոնն էր Հայրենիք այցելութիւնը ու հայրենական բեմին վրայ բեմականացումը մասնաւորաբար «Նախաճաշ Լուսնի Տակ» թատրերգութեան:

Աւա՛ղ, անաւարտ մնացին անոր ծրագիրները: «Կոմիտաս» թատերախումբին ներկայացուցած «Ռէտիօ Պէյրութ» եւ «Նշանածա Ամերիկացի է»

մէկ արարնոց երկու կատակերգութեանց միացեալ ներկայացումը եղաւ անոր կարապի երգը: Այս երկու թատրերգութիւններուն մէջ Սեդրակ Էսմերեան լաւագոյնս յաջողած էր Միջին Արեւելքէն արտագաղթի ու Արեւմուտքի մէջ հայապահպանութեան ամբողջ ողբերգութիւնը պատկերել երգիծանքի միջոցով: Արտագաղթին կատաղի հակառակորդ մը ըլլալով, Էսմերեան չէր վարանած ամենախիստ ածականներ գործածելու («ամերիկացի է, ուրեմն նշանաւոր ապուշ է», «հիմա ալ այս ամերիկացի հայվանը գտար»,...): Կը քննադատէր նաեւ ամերիկահայութեան կեցողութեան լիբանանահայութեան հանդէպ («Դուք Արեւելքի աղբանոցին մէջ»):

Առանց չափազանցութեան, Սեդրակ Էսմերեան մեր ժամանակներու Յակոբ Պարոնեանն էր: Ու ան ապրեցաւ մեծ երգիծաբանին նման թշուառ եւ հալածական, բայց, անոր նման, չկքեցա՛ւ ահագին ճնշումներուն տակ: Եւ պատահական չէ երբեք, որ «Յակոբ Պարոնեան Պուրճ Համմուտի Մէջ» կատակերգութեան հերոսը՝ անդրաշխարհէն Պուրճ Համմուտ յայտնուած ու հոն տիրող հայկական նեխած կեանքէն խուճապահար փախուստ տուող, քիչ մը մարմնեղ, Ֆէսով ու պէխով Յակոբ Պարոնեանը ուրիշ մէկը չէր, եթէ ոչ նոյնինքն նիհարակազմ, անֆէս ու անպէխ Սեդրակ Էսմերեանը:

5 Դեկտեմբեր 1990-ին ան վերջնականապէս «փախուստ տուաւ» Պուրճ Համմուտէն ու ... կեանքէն:

Չկայ այսօր Սեդրակ Էսմերեանը, բայց կա՛յ ու կը մնա՛յ անոր յիշատակը, որու առջեւ կը խոնարհինք:

Կը հաւատանք, թէ Սեդրակ Էսմերեան, ողջութեանը այդքան հարուածուած ու հալածուած, իր ճի՛շդ գնահատումին պիտի արժանանայ յետմահու, ինչպիսին է հայութեան ամօթաբեր սովորութիւնը՝ չնչին բացառութիւններով:

«ՍՓԻԻՌ»

«Նախաճաշ Լուսնի Տակ» թատերախաղի՝ մեր մօտ լուսապատճենահանուած վիճակով գտնուող շարադրանքին մէջ կարգ մը բառեր եւ տողեր անյստակ կամ անյայտացած էին, ամբողջացման աշխատանքը կատարեց պատմաբան եւ ազատ լրագրող Գէորգ Եագրճեան: «Սփիւռք»

Ա. ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐՄ ՔԱՂԱՔ

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ԴԵՐԱԿԱՏԱՐՆԵՐ

ՀԱՍԱՆ	քիւրտ սրճարանատէր
ԷՎՐԵՆ-ԱՐՄԵՆ	սրճարանի սպասեակ, միականի, ՎՐԷԺ-ի անդամ
ՄՈՒԽԹԱՐ	Կարսի մուխթարներէն մէկը
ԺԵՐԱՐ-ՐԱՖՖԻ	Եւրոպացի, շարժապատկերի նկարիչ, ՎՐԷԺ-ի անդամ
ՔԵՄԱԼ	թուրք գաղտնի ոստիկանապետ
ՇԷՔԻՐ	Քեմալին օգնականը
ՄԱՀՄՈՒՏ	թուրք մատնիչ մը
ՀԱՍՍՕ	քիւրտ Հասանին ընկերներէն
ԶԷՔԻ	թուրք զինուորական տասնապետ մը
ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐ	թուրք զինուորներ
ՅԱՃԱԽՈՐԴՆԵՐ	թուրք եւ քիւրտ յաճախորդներ

(Տեսարանը կը ներկայացնէ Կարս քաղաքի բանուկ փողոցներէն մէկը: Աջին՝ քիւրտ Հասանին սրճարանը, ուր շարուած են աթոռակներ եւ խարխլած սեղաններ՝ գրաւելով փողոցին կարեւոր մէկ մասը: Նոյն շարքին վրայ, խորքը, պզտիկ դուռ մը, որ կը ծառայէ սրճարանի աշխատողներուն ելք ու մուտքին: Չախին՝ բանջարեղէն վաճառողներու յատուկ խարխլած կառքեր, ցածիկ սեղաններ եւ աթոռակներ, որոնց մէջտեղը նեղիկ ճամբայ մը, որ մսագործներու շուկան կը տանի):

ՏԵՍԻԼ 1

(Վարագոյրը բացուելուն՝ կ'երեւին յաճախորդներ, որոնք թէյ կը խմեն, *թավլի* [նարտ] կը խաղան, *նարկիլէ* [կլկլակ] կը ծխեն, կը խօսին ու կ'աղմկեն: Բանջարեղէն վաճառողները իրենց յատուկ պոռչտուքներով կ'աղմկեն: Այս բոլորին կ'ընկերանայ թրքական երաժշտութիւն մը՝ ժխորի վերածելով մթնոլորտը):

ՀԱՍԱՆ եւ ԷՎՐԵՆ

ՀԱՍԱՆ.- (Կը մտնէ աղայավայել հպարտութեամբ, աղմուկը կը մեղմանայ եւ նայուածքները անոր կողմը կ'ուղղուին): *Կիւն այտը'ն, արգատաշլա'ր* [Բարե՛ւ, ընկերներ]:

ՅԱՃԱՆՈՐԳՆԵՐ.- *Կիւն այտը'ն, Հասան աղա:* (Ոմանք ոտքի կ'ելլեն եւ ձեռքերնին կուրծքերնուն դրած՝ կը խոնարհին, իսկ ոմանք՝ միայն կը ձայնակցին):

ՀԱՍԱՆ.- (Կը յառաջանայ եւ սրճարանին դռան քով դրուած ու իրեն յատուկ աթոռին վրայ կը բազմի): *Էվրե'ն:*

ԷՎՐԵՆ.- (Կը մտնէ) *Էֆենտի'ն:*

ՀԱՍԱՆ.- *Ինծի նարկիլէ մը պատրաստէ՛:*

ԷՎՐԵՆ.- *Շա'տ լաւ, աղա՛:*

ՀԱՍԱՆ.- (Էվրենի ականջին): *Այսօր ճելալը հանդիպեցա՞ր:*

ԷՎՐԵՆ.- *Ո՛չ, աղա՛, ը՛... Քեմալ էֆենտին եկաւ:*

ՀԱՍԱՆ.- (Դէմքը թթուեցնելով): *Մինա՞կն էր, թէ՞...*

ԷՎՐԵՆ.- *Շիմշէք* [Կայծակ] *Շէքիրին հետ միասին եկաւ:*

ՀԱՍԱՆ.- (Դժգոհ): *Ի՞նչ ըսին:*

ԷՎՐԵՆ.- *Քեմալ էֆենտին տոպրակ մը տուաւ:*

ՀԱՍԱՆ.- *Տոպրակ՞...*

ԷՎՐԵՆ.- ... «Հո՛ս թող մնայ, վերջը կու գամ կ'առնեմ» ըսաւ:

ՀԱՍԱՆ.- *Ի՞նչ է, բացի՞ր:*

ԷՎՐԵՆ.- (Չգուշութեամբ՝ Հասանին ականջին) *Մէջը պոմպաներ կան, աղա՛, շատ վախցայ:*

ՀԱՍԱՆ.- (Չայրացած): *Թո՛ւ նամուսուդ քօքէկ...* [անպատիւ շուն]: *Հիմա ո՞ր է տոպրակը:*

ԷՎՐԵՆ.- Ներսը յարմար տեղ մը պահեցի, գործ չունիմք, աղա':
ՀԱՍԱՆ.- Էնկի'ն [ստո'ր] Քենալ...
ԷՎՐԵՆ.- Բայց աղա', Քենալ էֆենտի'ն քեզ շատ կը սիրէ:
ՀԱՍԱՆ.- Այո', որովհետեւ քիւրտի միս ուտել շատ կը սիրէ:
ՅԱՃԱԽՈՐԳ.- (Բարձրաձայն) Էվրե'ն:
ՀԱՍԱՆ.- Գնա' յաճախորդի'ն նայիր, իմ նարկիլէս ալ չմոռնա'ս:
ԷՎՐԵՆ.- (Կ'երթայ յաճախորդի'ն քով, կը սպասարկէ):
ՀԱՍԱՆ.- (Ինքն իրմով) Ես կը վախնամ, որ այս շունը փորձանք մը բերէ մեր գլխուն, բայց հալալ է մեզի [արժանի ենք]: (Բարձրաձայն) Էվրե'ն...
ԷՎՐԵՆ.- (Հեռուէն) Եկա'յ, աղա', եկա'յ: (Նարկիլէ մը ձեռքը՝ կու գայ):
ՀԱՍԱՆ.- (Չզուշուքեամբ) Քենալ էֆենտի'ն բան մը հարցո՞ւց ճելալի'ն մասին:
ԷՎՐԵՆ.- Հարցուց, ես ալ «Իսրայելու գնաց աչքերը բուժելու համար» ըսի:
ՀԱՍԱՆ.- Բուժելո՞ւ... Այո', այո', ապրի'ս: Մուխթարը չեկա՞ւ այսօր:
ԷՎՐԵՆ.- Ան ալ ճելալը հարցուց, նոյն պատասխանը տուի, գնաց:
ՀԱՍԱՆ.- Ուշադրութի'ն ըրէ, տղա'ս, մուխթար ըսուածը Քենալի'ն լրտես շունն է, քեզ ալ ծուղակը չձգէ: Անցեալ տարի մատնեց իր հարազատ եղբայրը, որ կը գործակցէր ըմբոստ քիւրտերուն հետ: (Մուխթարին գալը կը նկատէ) Շունը յիշէ', փայտը քաշէ:

ՏԵՍԻԼ 2

ՀԱՍԱՆ, ԷՎՐԵՆ ԵՒ ՄՈՒԽԹԱՐ

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Մերհապա' [բարե'ի], Հասա'ն աղա':
ՀԱՍԱՆ.- (Ոտքի կ'ելլէ): Մերհապա', մուխթա'ր էֆենտի, հրամանեցէ'ք: Էվրե'ն, Մուխթար էֆենտի'ի աթոռին վրայ մինտեր [օթոց, բարձ] մը դի'ր, շո'ւտ ըրէ: Բարի' եկար, Մուխթա'ր էֆենտի, հազա'ր բարի...:
ԷՎՐԵՆ.- (Արագօրէն օթոց մը կը բերէ) Ուրիշ հրաման մը ունի՞ք, աղա':
ՀԱՍԱՆ.- Աղուոր նարկիլէ մը՝ աճեմի թեմպէքիով [ծխախոտ]:
ՄՈՒԽԹԱՐ.- (Հրամայական) Գաւաթ մըն ալ աճեմի չայ [թէյ]:
ԷՎՐԵՆ.- Գլխո'ւս վրայ էֆենտի'ն (դուրս կ'ելլէ):
ՀԱՍԱՆ.- Նստեցէ'ք, մուխթա'ր էֆենտի:
ՄՈՒԽԹԱՐ.- (Կը նստի՝ մէջքը բռնելով) Ա՛յս անա՛ւ [մայրի՛կ], ա՛յս... այս մէջքիս ցաւը չգնաց ու չգնաց վրայէս, Հասա'ն աղա':
ՀԱՍԱՆ.- Շնորհքով տոբթորի մը գնա', մուխթա'ր էֆենտի:
ՄՈՒԽԹԱՐ.- Տոբթորը պարապ բան է, պարա՛պ. է՛հ, Հաթիճէ հանընը ժամանակին շարաթը երկու անգամ կու գար, մէջքս կը շփէր, բան մըն ալ չէր մնար:
ՀԱՍԱՆ.- Բայց ասանկ առնել նստիլն ալ...
ՄՈՒԽԹԱՐ.- Ըլըճա [ջերմուկ] պէտք է երթամ, ըլըճա. բայց ե՞րբ եւ ինչպէ՞ս: Ժամանակ չունիմ, ժամանա՛կ (կը հեւայ):

ՀԱՍԱՆ.- Է', խօսիր նայինք, ի՞նչ նորութիւն ունիս, մոխթա՛ր էֆենտի:

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Նորութի՞ւն... Նորութիւն ըսելով, էֆենտի՛ւն, այսինքն... (կը հագայ):

ՀԱՍԱՆ.- Կացութիւնը շատ լաւ չէ կ'ըսեն: Ճի՞շդ է արդեօք:

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Էֆենտի՛ւն, ինչպէ՞ս կ'ուզես, որ կացութիւնը լաւ ըլլայ, քանի քաղաքնիս նամքեօններով [երախտամոռ] լեցուն է:

ՀԱՍԱՆ.- Իրաւունք ունիս, Մոխթա՛ր էֆենտի:

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Ես ուրիշներուն հետ սիյէտէթի [քաղաքականութեան] մասին բնաւ չեմ խօսիր:

ՀԱՍԱՆ.- (Հեզնական): Գիտե՛մ, գիտե՛մ...

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Բայց քեզ եղբօր պէս կը սիրեն, ատոր համար...

ՀԱՍԱՆ.- Իմ տէրոս [մտահոգութիւնս] ալ ան է, որ քաղաքնիս հանդարտէր, որպէսզի կարենայինք օրուայ հացերնիս ճարել, ուրիշ բան մը չեմ ուզեր:

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Խառնակիչնե՛ր կան, էֆենտի՛ւն, խառնակիչնե՛ր, օտարներու ծախուած դաւաճաննե՛ր...

ՀԱՍԱՆ.- (Կեղծ յուզումով): Մեղա՛յ Աստուծոյ, մեղա՛յ...

ՄՈՒԽԹԱՐ.- ... Ես չեմ հասկնար, թէ ի՞նչ է ուզածնին, հանգիստ կեանք, ապահովութիւն, վայելք...

ՀԱՍԱՆ.- Է՛հ, աշխարհը փոխուած է, էֆենտի՛ւն, փոխուա՛ծ...:

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Կառավարութեան դէմ զէնք կը բարձրացնեն, զիրար կը սպաննեն, զիրար կը կողոպտեն եւ մեր թշնամիներուն հացին իսկ կը քսեն: Թուրքը թուրքին դէ՞մ... Ըլլալիք բա՞ն է աս:

ԷՎՐԵՆ.- (Կը մտնէ, երկու կլկլակ եւ գաւաթ մը թէյ կը բերէ) Ուրիշ հրաման ունի՞ մոխթար էֆենտին:

ՅԱՃԱԽՈՐԴ.- Էվրե՛ն, երկու գաւաթ թէյ բե՛ր մեզի:

ԷՎՐԵՆ.- (Բարձրաձայն) Շա՛տ լաւ, Օսման աղա (դուրս կ'ելլէ):

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Ես այս տղան շատ կը հաւնիմ, Հասա՛ն աղա: Թէեւ մէկ աչք ունի, բայց տասը աչքի փոխան է: Կարծեմ երկու ամիս եղաւ հոս գալուն:

ՀԱՍԱՆ.- Երկու ամիս, երկու օր:

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Է՛հ, ը... Արդեօք ինչէ՞ն այդպէս եղեր է աչքը:

ՀԱՍԱՆ.- Խեղճը պզտիկ ատեն էշէն վար ինկեր եւ ձախ աչքը փուշ մտեր է, Էրզրումէն է: Խեղճ ու կրակ տղայ է, գրել-կարդալ գիտէ, սակայն վախկոտ...

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Խեղճ տղայ... Հա՛, ձախ ըսիր ալ միտքս եկաւ: Հիմա ալ ձախի-աջի մօտա [նորոյթ] մը հաներ են, տո՛ւր որ կու տաս, զիրար կը ջարդեն: Ա՞ջը ով է, ձա՞խը ով: Աստուած վկայ, իմ խելքս ալ ատոր չհասաւ: Քանի՞ տեսակ թուրք կ'ըլլայ: Թուրքը մէկ է:

ՀԱՍԱՆ.- Է՛հ, թող Աստուած մեզի տէր կենայ, ուրիշ ի՞նչ կրնանք ըսել, մոխթա՛ր էֆենտի:

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Բայց, խօսքը մէջերնիս, մեր կառավարութիւնը քնացած է:

(Հասանին ականջին մօտենալով) *Գաղտնի ուստիկան Քենալ էֆենտին եւ Շիմշէք Շէքիրը նորէն գործի վրայ են...* (աննշմար նայուածքով՝ Հասանին դէմքը կը քննէ):

ՀԱՍԱՆ.- *Աստուած երկար կեանք եւ զօրաւոր բազուկ տայ իրենց:*

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Դէմքին վրայ դիւային ծիծաղ մը կը նշմարուի) *Քեզմէ գաղտնիք դուրս չ'ելլեր, Հասա'ն աղա, ես գիտեմ...*

ՀԱՍԱՆ.- *Աստուած ալ գիտէ, մուխթա'ր էֆենտի:*

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Գլուխը մօտեցնելով) *Կարգ մը մարդոց մասին տեղեկութիւններ ուզեցին ինձմէ, բայց ես «չեմ գիտեր» ըսի:*

ՀԱՍԱՆ.- *Բռնել տայիր այդ շուները, եթէ յանցաւոր են...*

ՍՈՒԽԹԱՐ.- *Յանցաւոր են, Հասա'ն աղա, յանցաւոր են, բայց խիղճս թոյլ չի տար: Ես ալ զաւակի հայր եմ, չէ՞...*

ՏԵՍԻԼ 3 ՆՈՅՆՔ եւ ԺԷՐԱՐ

ԺԷՐԱՐ.- (Կը մտնէ եւրոպացիի թեթեւտլիկութեամբ, լուսանկարչական գործիք մը վզին) *Պօնժուր մէնսիօ, քօմա'նթալէվու* [Բարե'ն պարոններ, ինչպէ՞ս էք]:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Ապուշ-ապուշ կը նայի) *Այս մարդը ի՞նչ կ'երգէ. Հասա'ն աղա:*

ԺԷՐԱՐ.- *Սապահ խյար հէփփիսի...* [Բարի լոյս բոլորիդ՝ աղաւաղուած]:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- *Հա', հա', հա', հա'...* Կը լսե՞ս, Հասա'ն աղա, *հէփփիսի խյար, հա', հա', հա':*

ՀԱՍԱՆ.- (Բարձրաձայն) *Էվրե'ն...*

ԷՎՐԵՆ.- (Արագօրէն կու գայ) *Էֆենտի'մ:*
ՀԱՍԱՆ.- *Նայէ՛ տղո՛ւմ [որդի'ս], սա մարդը ի՞նչ կ'ուզէ:*
ԷՎՐԵՆ.- (Ժերարիմ) *Հէ՛յ... ուի... պօն... ժուր, քէս... քը...*
ԺԷՐԱՐ.- *Ժը սուի քամերամէն սինէ, քաթր-վէն-քաթր չօք կիւզել... [Ես շար-
 ժապատկերի նկարիչ եմ, ութսունչորսը, շատ լաւ]:*
ԷՎՐԵՆ.- *Հասկցայ, մարդը սինենմաճի է եղեր, Կարսը սինենմայի պիտի առնէ:*
ՍՈՒԽԹԱՐ.- *Հարցո՛ւր նայինք, մեզ ալ պիտի նկարահանէ՞ (կը սկսի պեխերը
 ոլորել ու պատրաստուիլ):*
ԷՎՐԵՆ.- (Ժերարիմ) *Մուա [ես] քաթր-վէն-քաթր: (Յոյց տալով) Միսիօ մուխ-
 քար, չօք կիւզել, Հասան, միսիօ Հասան...*
ԺԷՐԱՐ.- *Անշանթ մէնսիօ, անշանթ [ուրախ եմ] (կը ձեռնուի բոլորին հետ):*
ԷՎՐԵՆ.- *Հիմա բոլորս ալ կը նկարէ:*
ՀԱՍԱՆ.- (Աթոռ ցոյց տալով) *Նստի'ր մոսիօ', նստի'ր...:*
ԺԷՐԱՐ.- (Կը նստի) *Մերսի', մերսի' [շնորհակալութի'ն]: Ես Թուրքիան շատ
 կը սիրեմ, թուրքերը շատ կը սիրեմ: Հոս եկայ, որ ամբողջ Կարսը սինենմայի
 առնեմ, մեծ մարդերը սինենմայի առնեմ... Պօն-պօն [լաւ-լաւ]:*
ԷՎՐԵՆ.- *Ասոնք Կարսին ամենէն մեծ մարդերն են... (կը ներկայացնէ) Միսիօ
 Մուխքար էֆենտի, էն պէոյիք աստամ... [ամենամեծ մարդը] (Ժպիտ):*
ԺԷՐԱՐ.- (Ոտքի կ'ելլէ) *Անշանթ, չօք պէոյիք մախքար:*
ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Կը ճշդէ) *Նօ, մո'խքար, մո'խքար...*
ԺԷՐԱՐ.- *Բարտօն, բարտօն [ներողութիւն], Մուխ-քար:*
ՍՈՒԽԹԱՐ.- *Աֆէրի'մ, թամաս'մ [ապրի'ս, ճի'շդ է]:*
ԷՎՐԵՆ.- (Կը շարունակէ) *Հասան աղա, քաֆէ [սրճարան]... պէոյիք բաթրօն
 [մեծ հովանատր]:*
ԺԷՐԱՐ.- (Ոտքի) *Անշանթ, անշանթ, պէոյիք բաթրօն... Հասան...*
ՀԱՍԱՆ.- *Հասան աղա':*
ԺԷՐԱՐ.- *Աղա', պօն-պօն [լաւ-լաւ]:*
ՍՈՒԽԹԱՐ.- *Անունդ ի՞նչ է, էֆենտի... եօք-եօք [ոչ-ոչ] մոսիօ:*
ԷՎՐԵՆ.- (Արագօրէն կու գայ) *Էֆենտի'մ:*
ՀԱՍԱՆ.- *Նօ'մ... նօմ [անուն], վօթրը նօմ [ձեր անունը]:*
ԺԷՐԱՐ.- *Ժը մաքել Ժէլալ [կը կոչուիմ Ժէլալ]:*
ՍՈՒԽԹԱՐ.- *Ճէլալ'... Չօք կիւզել [շատ լաւ]: Էվրէ'ն, մոսիօ Ճէլալին նարկիլէ
 մը բե'ր:*
ԺԷՐԱՐ.- *Նօ', նօ', ես նարկիլէ չեմ... չեմ, ուզեր, մերսի:*
ՀԱՍԱՆ.- *Չա՞յ...*
ԺԷՐԱՐ.- *Քաֆէ կ'առնեմ, սիլ վու բլէ [եթէ կարելի է]:*
ՀԱՍԱՆ.- *Էվրէ'ն, դայֆէ' մը բեր սինենմաճիին:*
ԷՎՐԵՆ.- (Դուրս կ'ելլէ):
ԺԷՐԱՐ.- *Մուա պօքու տարժան [ես դրամ շատ ունիմ]:*
ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Աչքերը լայն բացած) *Ի՞նչ ունիս...*

ԺԵՐԱՐ.- Ը... փարա [դրամ], փարա շատ: Աղուոր օթել [պանդոկ] կ'ուզեմ:
ԷՎՐԵՆ.- (Մուրճը կը բերէ):
ՍՈՒԽԹԱՐ.- Հոս աղուոր օթել չկայ, օղլում [տղա'ս], հոս խաբերայ շատ կայ, հա', հա', հա':
ՀԱՍԱՆ.- «Սուլթան» օթելը դրկենք:
ՍՈՒԽԹԱՐ.- Չըլլա'ր օղլում, չըլլա'ր: Չե՞ս տեսներ փերուշան [խեղճ] բան մըն է, կը կողոպտեն...: Էվրե'ն, հայտե' տարում [հոգիս], այս մոսիօն իմ տունս տար, թող հանգիստ ընէ:
ՀԱՍԱՆ.- (Հեզմական) Այդ մէկը լաւ մտածեցիր, մոխթա'ր...
ՍՈՒԽԹԱՐ.- Մեղք է, կեցած տեղը փորձանքի մը չհանդիպի: Ժերարը դուն Էվրենին հետ մեր տունը տար, աղջիկս՝ Աիշէն քեզի կ'ըսէ ամէն բան:
ԺԵՐԱՐ.- (Չի հասկնար) Բարոսօ՞ն... [ներողութի՞ն]:
ԷՎՐԵՆ.- (Կը թարգմանէ) Մատնազել Աիշէ թութ լէ շօզ [օրիորդ Աիշէն ամէն ինչ կ'ընէ]:
ԺԵՐԱՐ.- Ա՛, պօն, պօն, մերսի պօքու, մէօսիօ՛ Մուխ-թար:
ՍՈՒԽԹԱՐ.- Հայտե' օղլում, վայրկեան մը առաջ տա'ր, որ հանգիստ ընէ զավալըն [խեղճը]:
ԺԵՐԱՐ.- (Ոտքի կ'ելլէ, կը ձեռնուի) Մերսի մէնսիօ Մուխ-թար, մէնսիօ Հասան աղա, օրվուար [մնաք բարով] (դուրս կ'ելլէ):

ՍՈՒԽԹԱՐ, ՀԱՍԱՆ, յետոյ՝ ԷՎՐԵՆ

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Ուրախութենէն պէխերը ոլորելով) Տեսա՞ր Հասան աղա, դեռ քիչ մը առաջ կ'ըսէի, թէ սիրտս շա՛տ փափուկ է, չեմ ուզեր, որ ռեւէ մէկը պզտիկ վնասի մը կամ փորձանքի հանդիպի:
ՀԱՍԱՆ.- (Հեզմական) Երեսիդ ըսել չըլլայ, եթէ քեզիպէսներ ալ չըլլային՝ այս քաղաքը շատո՞նց իր գոյնը փոխած կ'ըլլար... (կը ծխէ):
ՍՈՒԽԹԱՐ.- Դէլալը շատոնց է չեմ տեսներ, գործով տե՞ղ մը գնաց, թե՞...
ՀԱՍԱՆ.- (Ոխակալ բայց զուսպ նայուածք մը ուղղելով) Աչքերը բուժել տալու համար Իսթանպուլ գնաց:
ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Կեղծ զարմանքով) Խէր ըլլայ, ի՞նչ ունին աչքերը:
ՀԱՍԱՆ.- Էֆենտի'մ, օրէ օր սկսան տկարանալ, այստեղի տոքթորները չկրցան բան մը ընել:
ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Կեղծ սրտցաւութեամբ): Ատոր համար զայն ինչո՞ւ մինչեւ Իսթանպուլ կը դրկես, զարտեշի'մ... [եղբայրս]:
ՀԱՍԱՆ.- Հապա ի՞նչ ընէինք, էֆենտի'մ:
ՍՈՒԽԹԱՐ.- Ատոր դեղը ես գիտեմ:
ՀԱՍԱՆ.- Տոքթորները «գործողութիւն կ'ուզէ» ըսին, ատոր համար ես ալ...
ՍՈՒԽԹԱՐ.- Պարապ խօսք: (Խրատական) Էպէմքէօմէճին [հունտ մը] աղուոր մը կը խաշես, ատոր ջուրէն ամէն առտու, անօթի փորով, զուսթ մը կը խնցնես:

ՀԱՍԱՆ.- Մեր գիտցած էպիստոմե՞ն:

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Այո՛, այո՛, իրիկուններն ալ այդ խաշուած մաղտանոսը...

ՀԱՍԱՆ.- Մաղտանո՞ւ:

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Ներողութիւն, էպիստոմե՞նն աչքերուն կը կապես, փեյղամպէ՛րը [Մարգարէն] վկայ, շարաթ մը վերջ աչքերը պելլօրի [ապակիի] պէս կը բացուին:

ՀԱՍԱՆ.- (Կեղծ զոջումով) Չըսե՞ս խեղճ տղաս պարապ տեղը մինչեւ...

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Եթէ ըսածս ընէր՝ Իսթանպուլը տիլտիլի [հեռադիտակ] պէս կը տեսնէր:

ՀԱՍԱՆ.- (Բարձրաձայն) Էվրե՛ն:

ԷՎՐԵՆ.- (Կու գայ) Էֆենտի՛մ:

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Չա՛յ մըն ալ բեր:

ԷՎՐԵՆ.- Գլխո՛ւս վրայ, մուխթա՛ր էֆենտի (դուրս կ'ելլէ):

ՏԵՄԻԼ 4

ՄՈՒԽԹԱՐ, ՀԱՍԱՆ, ԲԵՍԱԼ, ՇԷՔԻՐ ԵՒ ԷՎՐԵՆ

ՄՈՒԽԹԱՐ.- (Գաղտնի ոստիկաններուն մուտքը նկատելով՝ ոտքի կ'ելլէ եւ աջ ձեռքը կուրծքին, գլուխը խոնարհած, կեղծ ժպիտը դէմքին՝ կը սպասէ):

ՀԱՍԱՆ.- (Ակամայ կը հետեւի Մուխթարին):

ԲԵՍԱԼ.- (Գոռոզ, բայց կեղծաւորաբար) Կիւն այտը՛ն աղապէյներուն [բարի լոյս աղաներուն]:

ՇԷՔԻՐ.- Կիւն այտը՛ն:

ՀԱՍԱՆ.- (Բարձրաձայն) Էվրե՛ն, շո՛ւտ մինտէր բեր էֆենտիներուն:

ԷՎՐԵՆ.- (Դուռէն կ'երեւի) Հիմա կը բերես, աղա՛ պէյ:

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Բարի՛ եկաք, էֆենտիներ՛: (Իր աթոռը ցոյց տալով) Նստեցէ՛ք, Քեմա՛լ էֆենտի:

ԷՎՐԵՆ.- (Օթոցները կը բերէ, աթոռներուն վրայ կը դնէ):

ԲԵՍԱԼ.- (Կը նստի, բոլորն ալ կը նստին) Է՛, Հասա՛ն աղա, ինչպէ՞ս է առողջութիւնդ, ինչպէ՞ս են գործերդ...

ՀԱՍԱՆ.- Փառք Ալլահին [Աստուծոյ], կ'ապրինք:

ՇԷՔԻՐ.- Դուն ինչպէ՞ս ես, աղա՛ Մուխթար. գործերդ ինչպէ՞ս են:

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Գործերը համ չունին...

ԲԵՍԱԼ.- Ամօ՞ք ըրիր, Մուխթա՛ր, քաղաքին գրեթէ կէսը քու ճանկերուդ մէջ կ'իյնայ, ալ ինչպէ՞ս կ'ըսես, թէ գործերը համ չունին:

ՄՈՒԽԹԱՐ.- Գործ կա՛յ, էֆենտի՛մ, գործ շա՛տ կայ, բայց ժողովուրդը աղքատ է, ձեռքս բան մը չանցնիր: Անցածն ալ...

ՇԷՔԻՐ.- Չի բաւեր կոր...

ՀԱՍԱՆ.- (Հեզմակակն) Խեղճերուն կը բաժնէ, ատոր համար ատանկ է:

ԲՈԼՈՐԸ.- Հա՛, հա՛, հա՛, հա՛:

ԲԵՍԱԼ.- (Նախանձախառն հեզմանքով) Քիչ մը առաջուան սինեմաճիին ալ

խղճալուդ համար տունդ դրկեցիր... (կը խնդան):

ՇԷՔԻՐ.- (Նոյն ոճով) Եւ աղջկադ՝ Աիշէին խնամքին յանձնեցիր... հա', հա':

ՍՈՒՆԹԱՐ.- Ճամբան Էվրենը տեսա՞ր... Ա՛խ, դուք չէք հասկնար զիս: Իմ նպատակս այն է, որպէսզի էժնէպիները [օտարները] գոհ մնան մեր քաղաքէն:

ՇԷՔԻՐ.- Մուխթա՛ր, շիտա՛կը խօսիր, այսօրուան հիւրդ քո՞ւ սենեակդ պիտի պառկեցնես, թէ՞ աղջկանդ սենեակը:

ՍՈՒՆԹԱՐ.- (Կը պապանձի) Էֆենտի՛ն... զիտե՞ս... թէ ի՞նչ է...

ՔԵՍԱԼ.- Քանի որ կնիկ չունի, իր սենեակը կը պառկեցնէ, հա', հա', հա', հա':

ՇԷՔԻՐ.- Այդ պատիւը քիչ մըն ալ մեզի՛ ըրէ, Մուխթա՛ր աղա, հա', հա', հա', հա':

ՍՈՒՆԹԱՐ.- Չեր փափաքները հրաման են ինձի համար:

ՔԵՍԱԼ.- Աիշէին խնամքները քիչ մըն ալ մենք վայելենք, հա', հա', հա', հա':

ՍՈՒՆԹԱՐ.- (Կացութիւնը յեղաշրջելու ճիգով) Եթէ կ'ուզէք՝ հիմա երթամ դուրս նետն այդ ախմախը:

ՔԵՍԱԼ.- (Հեզակական) Չէ', մենք հացիդ պատճառ ըլլալ չենք ուզեր:

ՇԷՔԻՐ.- Չգենք, որ այսօր Աիշէն աղուոր մը քրտնեցնէ այդ չօճուխը [փոքրիկը]:

ՀԱՍԱՆ.- Ես ձեր նարկիլէները պատրաստեմ, Էվրենը ուշացաւ (դուրս կ'ելլէ):

ՔԵՍԱԼ, ՍՈՒՆԹԱՐ եւ ՇԷՔԻՐ

ՔԵՍԱԼ.- Հիմա Էվրենը դռան առջեւ կը սպասէ, որ պախշիշ [ձեռածիր] առնէ (կը մօտենայ Մուխթարին եւ մտերմօրէն) Չի՛ս մտիկ ըրէ, Մուխթա՛ր, Հասանը լաւ մարդ է, բայց քիւրտ է:

ՍՈՒՆԹԱՐ.- Այսինքն, քիւրտը չի կրնար թուրք ըլլալ:

ՔԵՍԱԼ.- Եաշա՛... [Կեցցե՛ս] այնպէս որ շատ ուշադիր պէտք է ըլլաս:

ՇԷՔԻՐ.- Հասկցա՞ր, թէ ի՞նչ ըսել կ'ուզէ Քեմալ Էֆենտին:

ՍՈՒՆԹԱՐ.- Հասկցայ, Էֆենտի՛ն, հասկցայ, դուք այդ մասին բնաւ հոգ մի՛ ընէք:

ՔԵՍԱԼ.- Աղէ՛կ: Ճէլալին ո՞ր ըլլալն ալ կրցա՞ր հասկնալ:

ՍՈՒՆԹԱՐ.- Կ'ըսեն թէ Իսթանպուլ գնաց աչքերը բուժել տալու համար:

ՇԷՔԻՐ.- Մի՛ հաւատար:

ՀԱՍԱՆ.- (Յանկարծ կը մտնէ) Էֆենտիները նարկիլէն աճէմի՞ թէմպէրով կը սիրեն, թէ՞ թրքական:

ՔԵՍԱԼ.- (Ընդմիջումէն ջղային) Ը՛... աճէմիո՛վ, աճէմիո՛վ թող ըլլայ:

ՀԱՍԱՆ.- (Դուրս կ'ելլէ):

ՍՈՒՆԹԱՐ.- (Չգուշութեամբ շուրջը նայելով) Խօսքը մէջերնիս, Ճէլալին պահուրտած տեղը հասկնալու համար, Աիշէն գործի լծեցի:

ՇԷՔԻՐ.- Ուրեմն, Ճէլալը աղջկադ հետ յարաբերութի՞ւն ունէր:

ՍՈՒՆԹԱՐ.- Է... հա', ունէր... այսինքն՝ ունէ՛ր:

ՔԵՍԱԼ.- Մուխթա'ր, չի՞ կրնար ըլլալ, որ աղջիկդ ճելալին տեղը գիտէ եւ քեզ-մէ գաղտնի կը պահէ:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Վախի ջղայնութեամբ): Քեմա'լ էֆենտի, եթէ գիտնամ որ ատանկ բան մը կայ, կ'երդնում պատուոյս վրայ, որ ոտքերուս տակ կ'առնեմ եւ հաւու պէս կը մորթեմ զինք:

ՀԱՍԱՆ.- (Կը մտնէ) Նարկիլէները մօտ ատենէն պատրաստ կ'ըլլան (դուրս կ'ելլէ):

ՔԵՍԱԼ-ՇԷՔԻՐ.- (Իրարու կը նային՝ կասկածելով Հասանին վրայ):

ՇԷՔԻՐ.- Հիմա դուն մեր խօսքերէն մի' առնուիր, Մուխթա'ր էֆենտի. մենք՝ գաղտնի ոստիկաններս այսպէս ենք, ամենամաքուր ճերմակին վրայ սեւ կէտ մը կը փնտռենք:

ՔԵՍԱԼ.- Նոյնիսկ երբեմն մենք մեր վրայ կը կասկածինք, եւ այս բոլորը կ'ընենք միայն մեր վաթանին [հայրենիքին] շահերուն համար:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Տասը տարիէ ի վեր կը ծառայեմ ձեզի, պատահեցա՞ւ օր մը, որ...

ՔԵՍԱԼ.- Հիմա մոռցի'ր այդ բոլորը եւ զի'ս լսէ: Դուն հասկցող մարդ ես: Ես գիտեմ, որ...

ՇԷՔԻՐ.- Զու բոլոր ծառայութիւններդ կառավարութեան քով մէկիկ-մէկիկ կ'արձանագրուին...

ՔԵՍԱԼ.- Աչքդ չո'րս բաց: Եթէ ճելալին տեղը գտնես, մեծ գումար մը կը սպասէ քեզ ու մեծ պատիւներու պիտի արժանանաս:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Չուսպ ժպիտ մը դէմքին վրայ) Ես դրամի համար չէ որ կը ծառայեմ վաթանիս:

ՇԷՔԻՐ.- (Հեզակական) Այդ մէկը մենք շա՛տ լաւ գիտենք, Մուխթա'ր էֆենտի:

ՔԵՍԱԼ.- Մեր կառավարութեան օրէնքն է անպայման վարձատրել իրեն հաստատրիմները:

ՏԵՍԻԼ 5

ԷՎՐԵՆ, ՀԱՍԱՆ, ՍՈՒԽԹԱՐ, ՔԵՍԱԼ եւ ՇԷՔԻՐ

ԷՎՐԵՆ.- (Կը մտնէ հեւալով) Ծօ', այս մարդը կատարեալ հայկանին [անասուն] մէկն է եղեր, հա', հա', հա', հա':

ՀԱՍԱՆ.- (Կը մտնէ) Ուլան [ՌՎ տղայ], ինչո՞ւ այսչափ ուշացար, օղոն'մ:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Մարդը տուն հասցուցի'ր:

ԷՎՐԵՆ.- Ճամբան քիչ մնաց ծեծ կ'ուտէինք կոր...

ՔԵՍԱԼ.- (Չղային) Հասկցանք, հերիք է խնդաս: Ինչո՞ւ ծեծ պիտի ուտէիք:

ԷՎՐԵՆ.- (Խնդուքը զսպելով) Էֆենտի'մ, երթալու ատեն ճամբուն եզերքը, թելեֆոնին սիւնին տակ մարդ մը կեցեր ջուր կը թափէր կոր...

ՔԵՍԱԼ.- Չեզի ինչ...

ԷՎՐԵՆ.- Այս ախմախը ճիշդ մարդուն դիմացը կեցաւ, զրխխըմին [նզովեալ] կոճակին կոխեց եւ նկարեց:

ԲՈԼՈՐԸ.- Հա', հա', հա, հա':

ԷՎՐԵՆ.- Մարդը կատողեցաւ եւ սկսաւ հայիոյել, յետոյ յարձակեցաւ, որ քոտաքը [լուսանկարչական գործիքը] առնէ:

ՔԵՄԱԼ.- Շուրջերնիդ մարդ չկա՞ր:

ԷՎՐԵՆ.- Մարդ չկար, փողոցը ամայի էր:

ՔԵՄԱԼ.- Յետո՞յ...

ԷՎՐԵՆ.- Յետոյ, սինեմաճին խնդալով գրպանէն քիչ մը տոլար հանեց եւ մարդուն տուաւ:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Աչքերը չորս բացած) Շա՞տ էին տոլարները:

ԷՎՐԵՆ.- Բաւական կար: Կատողած մարդը տոլարները առաւ, հոտուրտաց, համբուրեց, ծոցը դրաւ ու հեռացաւ:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Է՛, քեզի որչա՞փ պախշիշ տուաւ:

ԷՎՐԵՆ.- Ը՛... պախշիշ ըսելով...

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Շիտա՛կը խօսիր ծօ', քէք կէօ՛գ [միականի']:

ԷՎՐԵՆ.- Միայն հինգ տոլար:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Սուտ մի՛ խօսիր, քէօքէ՛կ [շո՛ւն]:

ԷՎՐԵՆ.- (Դրամը ցոյց կու տայ) Ահաւասի՛կ, էֆենտի՛ն, մէկ, երկու, երեք...

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Կատակի ոճով) Էվրե՛ն, ատկէ բաժին մը չելլե՞ր մեզի:

ԷՎՐԵՆ.- Էֆենտի՛ն, երբ տուն մտանք, պայուսակը բացաւ, լեցուն նուէրներ տուաւ, յետոյ եւրում, եւրում [ձագուկս] բաներ մը...:

ՀԱՍԱՆ.- (Երեւոյթէն ջղայնացած, Էվրենին) Հերի՛ք է խօսիս, նե՛րս մտիր, էֆենտիներուն նարկիլէները բե՛ր:

ԷՎՐԵՆ.- Շա՛տ լաւ, աղա՛ (դուրս կ'ելլէ):

ՀԱՍԱՆ.- (Ոտքի) Կը ներէք, ես շուկայ պէտք է երթամ:

ՔԵՄԱԼ.- Կիլէ կիլէ [Յաջողութիւն], Հասա՛ն աղա:

ՀԱՍԱՆ.- (Բարձրաձայն) Էվրե՛ն...

ԷՎՐԵՆ.- (Կը մտնէ) Էֆենտի՛ն:

ՀԱՍԱՆ.- Էֆենտիներուն լա՛ւ ծառայէ, ես շուտ կը վերադառնամ (դուրս կ'ելլէ):

ՔԵՄԱԼ.- (Նշանակալից նայուածքով մը Շէքիրին կը հասկցնէ, որ հետապնդէ Հասանը):

ՇԷՔԻՐ.- Ես ալ երթամ քիչ մը անուշեղէն գնեմ, որ վաղը հետերնիս տանիմք:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Կեղծ մտահոգութեամբ) Ի՞նչ, վաղը պիտի ճամբորդե՞ք:

ՔԵՄԱԼ.- Պզտիկ ճամբորդութիւն մը:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Գոնէ այս իրիկուն պիտի չպատուե՞ք զիս ձեր ներկայութեամբ:

ՇԷՔԻՐ.- Վնաս չունի, ուրիշ օրուայ թող մնայ. արդէն շուտ պիտի վերադառնանք (դուրս կ'ելլէ):

ՔԵՄԱԼ, ՍՈՒԽԹԱՐ եւ ԷՎՐԵՆ

ՔԵՄԱԼ.- Է՛հ, Մուխթա՛ր պէյ, հիմա խօսի՛ր նայիմք:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Ի՞նչ խօսիմ, էֆենտի՛ն:

ՔԵՍԱԼ.- Ը՛հ... *ի՞նչ եղաւ այդ խնդիրը:*

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Չհասկնալ ձեւացնելով) Ո՞ր խնդիրը, էֆենտի՛ն:

ՔԵՍԱԼ.- (Մուխթարին աչքերուն մէջ շեշտակիօրէն նայելով) Հո՛ւ նայէ, Մուխթա՛ր, քէօրէկութիւն [շնութիւն] չեմ ուզեր: Գիտե՞ս թէ ով է դէմինդ:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Վախէն կակազելով) Է՛, հա... հասկցայ...

ՔԵՍԱԼ.- Այսօր որքա՞ն ասրանք պիտի կրնաս յանձնել մեզի:

ԷՎՐԵՆ.- (Այս պահուն գաղտնօրէն ականջ կու տայ տեղի ունեցող խօսակցութեան, յանկարծ կը մտնէ երկու նարկիլէ բռնած): Ուշանալուս համար դուստրին [թերացում] մի՛ նայիք, էֆենտի՛նե՛ր, քրջուած թէմպէքի չկար: (Անտեղեակ ձեւանալով) Շէքիր էֆենտի՛ն գնա՞ց:

ՔԵՍԱԼ.- Նարկիլէին մէկը ե՛տ տար եւ աղուոր չայ մը բե՛ր ինձի:

ԷՎՐԵՆ.- Գլխո՛ւս վրայ, էֆենտի՛:

ՔԵՍԱԼ.- (Չոր ոճով) Լա՛ւ եռացուր եւ...

ԷՎՐԵՆ.- Միտքդ լաւ հասկցայ, էֆենտի՛, շատ հանդարտօրէն կ'եռացնես (դուրս կ'ելլէ):

ՔԵՍԱԼ.- (Խիստ եւ ծաղրական) Խօսի՛ր նայիմ, Մուխթա՛ր պէյ:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Խօսի՞մ... հա՛, խօսիմ... Ը՛հ, այսօր...

ՔԵՍԱԼ.- Քանի՞ հոգի պիտի կրնաս յանձնել:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Ը՛հ, տասը գլուխ մը կրնամ յանձնել:

ՔԵՍԱԼ.- Քիչ է, քիչ մը աւելի չե՞ս կրնար:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Կեղծիքով եւ քծնելով) Ալլահը ձեզ հաւատացնէ, էֆենտի՛ն, որ ամենավտանգաւոր տեղերը կը մտնեն... խօսելու ալ կը վախնամ... Կարծես վրաս աչքեր կան...

ՔԵՍԱԼ.- (Աւելի խիստ) Հասկցա՛նք: Ինձի դազել [սիրերգութիւն] մի՛ կարդար, անուններ տուր:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Տամ, էֆենտի՛ն, անունները տամ, բայց...

ՔԵՍԱԼ.- (Չուսպ գայրոյթով) Անունները տո՛ւր ըսի, վերջացաւ:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Ըսելիքս այն է, որ ես ալ ընտանիքի տէր եմ, գործերը լաւ չեն, նիւթական մեծ դժուարութիւններ ունիմ:

ՔԵՍԱԼ.- (Դիւանագիտական մեղմութեամբ) Մուխթա՛ր պէյ, Թուրքիոյ համար ինչ որ ընես՝ չի մոռցուիր եւ հալալ իրաւունքդ կը ստանաս (դանդաղօրէն՝ գումար մը կը հանէ ծոցէն եւ սեղանին վրայ կը դնէ):

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Դիւային ժպիտով մը) Ես... ես դրամին համար չէ, որ կը խօսիմ, Քեմա՛լ էֆենտի, ձեր բոլոր հրամանները գործադրելու պատրաստ եմ (ծալլուած թուղթ մը կը հանէ գրպանէն):

ՔԵՍԱԼ.- (Անարգական) Գիտե՛մ, գիտե՛մ: Ըսելիքս այն է, որ քու շնորհիւ Կարսի մէջ մեծ թիով ըմբոստներ ձերբակալեցինք եւ զէնքեր գրաւեցինք: Ասոր համար երախտապարտ ենք քեզի, բայց...

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Բայց աֆ կ'ընես [կը ներես] էֆենտի՛ն, ես ձեր ծառան եմ:

ՔԵՍԱԼ.- (Գումարը սեղանին ետեւէն աննշմար կերպով կու տայ) Հիմակու-

հինա ա'ն ասիկա, դեռ շատ պիտի տամ:

ՄՈՒԽԹԱՐ.- (Զգուշութեամբ չորս կողմը նայելով եւ հազիւ թէ գումարը ասիին մէջ առած):

ՅԱՃԱԽՈՐԴ.- (Բարձրաձայն) *Էվրե'ն:*

ԷՎՐԵՆ.- (Անմիջապէս դռնէն դուրս գալով եւ բարձրաձայն) *Էֆենտի'ն:*

ՄՈՒԽԹԱՐ.- (Էվրենի ձայնին անակնկալ ուժգնութենէն ցնցուելով՝ դրամները գետին կը թափէ: Զայրացած) *Եավա՛շ [կամա՛ց]... Ի՞նչ հայվանի [անասու-նի] պէս կը պռռաս կոր (կը ծռի եւ հապճեպօրէն կը սկսի դրամները հաւաքել):*

ԷՎՐԵՆ.- *Աֆ կ'ընես [կը ներես], Մոխթա'ր էֆենտի (Ան ալ կը ծռի եւ կը սկսի հաւաքել):*

ՔԵՍԱԼ.- *Կը տեսնեմ, որ դրամ տեսնելնուդ պէս բոլորդ ալ կը թուլնաք:* (Բարձրաձայն) *Էվրե'ն:*

ԷՎՐԵՆ.- *Այո', էֆենտի'ն:*

ՔԵՍԱԼ.- *Այդ տոպրակը ո՞ր պահած ես:*

ԷՎՐԵՆ.- *Ներսը, թախտին տակ:*

ՔԵՍԱԼ.- *Թող այդտեղ մնայ, ես կու գամ կ'առնեմ (դուրս կ'ելլէ):*

ՀԱՍԱՆ, ՄՈՒԽԹԱՐ, ԷՎՐԵՆ եւ ԺԷՐԱՐ

ՀԱՍԱՆ.- (Ժերարին համար) *Էվրե'ն, սա պարապ տակառը ձեռով մը դրկէ':*

ՄՈՒԽԹԱՐ.- *Մէջտեղերը խառն են... թող Աիշէին քով երթայ:*

ԷՎՐԵՆ.- (Ժերարին) *Միսիօ', պիզ գարատաճաք չայխանէ [մենք թէյատունը պիտի գոցենք]:*

ԺԷՐԱՐ.- *Քօմա՞ն [ինչպէ՞ս], չայխանէ՞, պօն, քաթղըվէն-քաթղըվէնսենք, նիւմերօ սէք [լաւ, ութսուն-ութսունհինգ, թիւ եօթը]:*

ԷՎՐԵՆ.- *Ա տիզ էօր, նէ բա չայխանէ... տիրանը գարատաճայրք [ժամը 10-ին թէյատուն չկայ, խանութը պիտի գոցենք]:*

ԺԷՐԱՐ.- *Ա՛ ուի, ժը քօմբղան, բաղոսն մէօսիօ, օղուաղ [Այո, հասկցայ, ներդուրսին պարոններ, մնաք բարով] (դուրս կ'ելլէ):*

ՄՈՒԽԹԱՐ.- *Ես ալ վազեմ երթամ (դուրս կ'ելլէ):*

ՀԱՍԱՆ եւ ԷՎՐԵՆ

ՀԱՍԱՆ.- *Էվրե'ն, մէյ մը փողոց իջի'ր, չորս կողմդ աչք մը նետէ' եւ ինծի լուր մը բե'ր (սրճարան կը մտնէ):*

ԷՎՐԵՆ.- (Անթել կապով կը խօսի) *Վէ-էր-էօ-ժէ. ֆօր-թուէնթիֆօր... [424] քաթղըվէնքաթր [84], վէ-էր-էօ-ժէ, ըիւ սէնք [փողոց 5], նիւմերօ սէք [թիւ 7], ա տիզ էօր [ժամը 10-ին], վէ-էր-էօ-ժէ (դուրս կ'ելլէ արագօրէն):*

ՀԱՍԱՆ առանձին

ՀԱՍԱՆ.- *Է՛հ, Հասա'ն, ճակատագրական վայրկեանները մօտեցան: Պէտք է կռուիլ, որովհետեւ նոյնիսկ արդար իրաւունքին գինը կախուած է պայքարէն,*

պէտք է կռուիլ պատուով ապրելու կամ պատուով մեռնելու համար:

ԷՎՐԵՆ եւ ՀԱՍԱՆ

ԷՎՐԵՆ.- (Հեւալով կը մտնէ) *Ամբողջ շուկան ամայացած է, աղա՛: Մեծ մզկիթին հրապարակը զինուորներ, ոստիկաններ աստիճան-անդին կը վազվզեն եւ դիրքեր կը գրաւեն...*

ՀԱՍԱՆ.- *Ուրեմն, կռիւը սկսած է արդէն...*

ԷՎՐԵՆ.- (Կատաղի կերպով) *Շէքիրին վիճակն ալ ծանր է եղեր, մուխպիր [լրտես] Մահմուտին սատակն ալ հրապարակին վրայ ձգուած է:*

ՀԱՍԱՆ.- (Պահ մը կ'անշարժանայ մտածումները ամփոփելու համար, յետոյ վճռականօրէն) *Ուրեմն, պէ՛տք է: Ինչո՞ւ այսքան ուրախ ես:*

ԷՎՐԵՆ.- *Ե՞ս, չէ՛, աղա՛!... Ես կը վախնամ... Մսագործին ետեւի նեղիկ փողոցէն երեք հոգի դէպի այս կողմը կու գան, ի՞նչ ընենք...*

ՀԱՍԱՆ.- *Զինուորնե՞ր են:*

ԷՎՐԵՆ.- *Ո՛չ, կարծեմ քիւրտեր են:*

ՀԱՍԱՆ.- (Մտահոգ, բայց վճռականօրէն) *Էվրե՛ն:*

ԷՎՐԵՆ.- *Հրամմէ՛, աղա՛:*

ՀԱՍԱՆ.- (Յուզուած եւ անկեղծ զգացումով) *Նայէ՛, տղա՛ս, թերեւս ասիկա մեր վերջին հանդիպումն ըլլայ:*

ԷՎՐԵՆ.- (Չարմացած եւ յուզումով) *Աղա՛!...*

ՀԱՍԱՆ.- *Ես պէտք է հոս մնամ: (Գումար մը կու տայ). Ա՛ն այս դրամը եւ շո՛ւտ շարժիր:*

ԷՎՐԵՆ.- Ես դրամի պէտք չունիմ, աղա՛:

ՀԱՍԱՆ.- (Մեղմ եւ համոզիչ ձայնով) Ա՛ն, տղա՛ս, ա՛ն, սսիկա քու հաւատարիմ ծառայութեանդ փոխարէն շատ պզտիկ նուէր մըն է՛:

ԷՎՐԵՆ.- Անկարելի է, չե՛մ ընդունիր:

ՀԱՍԱՆ.- (Լուրջ պնդումով) Պէտք է առնես (զօռով կու տայ): Հիմա՛ Ալլահը հետդ ըլլայ:

ԷՎՐԵՆ.- Աղա՛, ճիշդ է, ես թուրք եմ բայց...

ՀԱՍԱՆ.- Կը հաւատամ, տղա՛ս, կը հաւատամ, սակայն, կու գայ օրը, որ դուք դարձեալ զիրար կը հասկնաք, բայց մենք կը մնանք յաւիտենական հալածանքի ենթակայ քիւրտ, քանի որ արդարութիւն եւ իրաւունք կը պահանջենք:

ՏԵՍԻԼ 6

ՀԱՍԱՆ, ԷՎՐԵՆ, ՀԱՍՍՕ, ԸՆԿԵՐՆԵՐ

ՀԱՍՍՕ.- (Կը մտնէ ընկերներով եւ վճռական կեցուածքով) Աղա՛, էսկերները [զինուորները] սկսան ամբողջ թաղը պաշարել:

ՀԱՍԱՆ.- Մերինները իրենց դիրքերուն վրա՞յ են:

ՀԱՍՍՕ.- Կատաղի կռիւ կայ, երկու էսկեր եւ մուխպիր Մահմուտը սատկեցան:

ՀԱՍԱՆ.- Մեզմէ՛ զոհեր կա՞ն:

ՀԱՍՍՕ.- Միայն երկու վիրաւորներ ունինք, որոնք ապահով տեղ մը փոխադրուեցան:

ՀԱՍԱՆ.- Էվրե՛ն:

ԷՎՐԵՆ.- Հո՛ս եմ, աղա՛:

ՀԱՍԱՆ.- Տղա՛ս, մենք երդում ըրած ենք մեռնիլ՝ մեր նպատակին համար: Իսկ դուն ի՞նչ կ'ընես հոս:

ԷՎՐԵՆ.- Ես այս հողին զաւակն եմ, աղա՛, իմ պապերուս արիւնը խառնուած է այս հողերուն: Արդարութեան համար ես պատրաստ եմ ձեզի հետ մեռնելու:

ՀԱՍԱՆ.- (Էվրե՛նի ճակատէն կը համբուրէ) Դուն իսկական մարդ ես եղեր... Գնա՛ եւ ախոռը պահածներդ հո՛ս բեր:

ԷՎՐԵՆ.- Հոս եմ, արդէն բերած եմ (սրճարանին դուռէն ներս կը մտնէ):

ՀԱՍԱՆ.- Ընկերնե՛ր, կը տեսնէք, որ մեր մէջ ազնիւ թուրքեր ալ կան, ուրեմն երբե՛ք չյուսահատինք:

ԷՎՐԵՆ.- (Չեռքին տոպրակը կ'երկարէ Հասանին) Ահաւասի՛կ, աղա՛:

ՀԱՍԱՆ.- (Տոպրակը կը բանայ ու կը նայի) Հասսօ՛, դուն զէնք ունի՞ս:

ՀԱՍՍՕ.- Մենք բոլորս ալ զինուած ենք, աղա՛:

ՀԱՍԱՆ.- Ուրեմն, ընկերներէն մէկը հետդ ա՛ն եւ գնա՛ աղբիւրին ետեւ դիրք բռնէ, իսկ երկրորդ ընկերդ թող դիրքաւորուի տանիքին վրայ:

ՀԱՍՍՕ.- (Լռելեայն կը դասաւորէ՝ ըստ ստացած հրահանգներուն):

ՀԱՍԱՆ.- Էվրե՛ն, դուն ալ Մուսթաֆային տանիքէն հետեւի՛ր մեզի: (Ուտքի ձայներ կը լսուին) Հասսօ՛, դուրսը նայի՛ր եւ լուր մը բե՛ր:

ՀԱՍՍՕ.- (Դուրս կ'ելլէ):

ՀԱՍԱՆ.- Էվրե'ն, ներսը գաղտնի պահարանին մէջ զէնք մը կայ:

ԷՎՐԵՆ.- Գիտեմ, աղա', քովս է:

ՀԱՍՍՕ.- (Կը մտնէ) Քեմայը, Մուխթարը եւ երկու ոստիկաններ ուղղակի հոս կու գան:

ՀԱՍԱՆ.- Հիմա շուտով ամէն մէկդ ձեր դիրքերը գրաւեցէ՛ք, իսկ ես Քէօութ Քերիմին տանիքէն պիտի հսկեմ սրճարանին դուռը: Չգեցէ՛ք, որ մինչեւ հոս հասնին: Ոեւէ մէկդ չկրակէք, մինչեւ որ ես չսկսիմ: Հայտէ՛ նայիմ, Ալլահը մեզի հետ թող ըլլայ (բոլորը կը ցրուին):

ՏԵՄԻԼ 7

ՍՈՒԽԹԱՐ, ՔԵՍԱԼ, ԵՐԿՈՒՒ ՈՍՏԻԿԱՆ, ԺԷՐԱՐ

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Քայլ մը ներս կը նետէ, բայց ամայութիւնը տեսնելով՝ սուկումի եւ ուրախութեան խառն զգացում մը կ'ունենայ) Փա՛խ... փախ... փախեր են: Վախկոտները փախե՛ր են, հա', հա', հա', հա':

ՔԵՍԱԼ.- (Կոպտօրէն Մուխթարը ներս հրելով) Տէ՛ մտիք, քէօթէ՛ք:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Է՛ֆ... էֆենտի', զէնք մը տո՛ւր, որ ինքզինքս պաշտպանեմ:

ՔԵՍԱԼ.- Բեզի կապար չանցնիք, դուն մուխթար ես: Կանչէ՛ նայիմ:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Ո...ո...ո՞վ կանչեմ, Հասա՞նը:

ՔԵՍԱԼ.- Էվրե՛նը կանչէ: Ըսէ՛, որ պաշարուած են:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Սպառնա՞մ, թէ՞...

ՔԵՍԱԼ.- Մէկէ մը դրամ շորթելու համար ի՞նչ լեզուով կը խօսիս՝ այդպէ՛ս խօսիր:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Մեղմ եւ քնքուշ ձայնով) Էվրե՛ն, գուգո՞ւմ [գառս] Էվրեն, մտիկ ըրէ՛, օղո՛ւմ: Ամբողջ թաղը պաշարուած է, դուն ինչո՞ւ կը պահուրտիս: Դուն թուրք ես, եավրում, վախնալու պատճառ մը չունիս:

ՔԵՍԱԼ.- (Կողը մխտելով) Խօսի՛ր, խօսի՛ր...

ՍՈՒԽԹԱՐ.- Եկո՛ւր, գուգո՛ւմ, եկո՛ւր, ձեզ տունս կը տանիմ, Աիշէին հետ քոյր-եղբօր պէս կ'ապրիք: (Քեմալին) Լաւ չըսի՞:

ՔԵՍԱԼ.- (Չայրացած, բարձրաձայն) Ծօ՛, թէք կէօ՛գ [միականի'], եթէ չյանձնուիս՝ միս աչքդ ալ ես պիտի փորեմ: Լսեցի՞ր, անօթի շո՛ւմ: (Չինուորներուն) Խորտակեցէ՛ք այս դուռը եւ լաւ մը խուզարկեցէ՛ք ներսը:

ԵՐԿՈՒՒ ՉԻՆՈՒՐՆԵՐ.- (Կը խորտակեն եւ կը մտնեն):

ՔԵՍԱԼ.- Քոստո շունե՛ր, նամուսուօգ [անպատիւ] Հասա՛ն, թէ՛ մեր կառավարութեան հացը կ'ուտէք եւ թէ՛ կը դաւաճանէք, այնպէս չէ՞: Ինձի Երլտրըրըմ [Ամպրոպ] Քեմալ կ'ըսեն... (Շուրջիններուն) Աչքերնիդ չո՛րս բացէք...

ԺԷՐԱՐ.- (Կը մօտենայ Քեմալին եւ քարտէսին վրայ տեղ մը մատնանշելով) Բաղտօն մէտսիէօ Քեմալ, տի մուա սիլ վու բլէ... [Ներողութիւն պարոն Քեմալ, հաճեցէ՛ք ըսել ինձի...]:

ՍՈՒԽԹԱՐ.- (Սարսափահար կը պոռայ) Փախէ՛ք, միլլէք [ազգ, հոս՝ հայրե-

նակիցներ իմաստով], փախե՛ք, գլուխնիդ ազատեցե՛ք...

ՔԵՄԱԼ.- (Ձենքին կոթով Մուխթարին հարուած մը կու տայ) *Տեղեղ չշարժի՛ս ծօ շո՛ւն, թէ ոչ հիմա սատակդ հոս կը փռեն:* (Հասանին) *Ձիս մտիկ ըրէ՛, Հասա՛ն, եթէ չյանձնուիս՝ գլուխդ ցիցի վրայ անցուցած Կարսի բոլոր փողոցները պիտի պտտցնեն:*

ՄՈՒԽԹԱՐ.- (Հասանին) *Եթէ յանձնուիս՝ ներում պիտի շնորհուի,* (Քեմալին) *այնպէս չէ՞, էֆենտի՛... (Ճիշդ այս պահուն զնդակներու երկու սուլոցներ կը լսուին եւ Մուխթարը ինքն իր վրայ ոլորուելով անշունչ կը տապալի):*

ՔԵՄԱԼ.- (Մնացող զինուորին) *Շո՛ւտ գետին պառկիր եւ անխնայ կերպով կրակէ՛ (ճկուն ոստումով մը՝ Մուխթարին դիակին ետեւ դիրք կը բռնէ): Պոմպաներուն տոպրակը պարպէ՛ եւ անխնայ կերպով նետէ՛...'*

ՉԻՆՈՒՈՐ.- (Տոպրակը կը պարպէ, մէջէն նարինջներ կը գլտորուին բեմին վրայ: Ապշած) *Քեմա՛լ էֆենտի, Քեմա՛լ էֆենտի, պաքընըզ փորթազալ... [նայեցէ՛ք, նարինջ]*

ՔԵՄԱԼ.- (Կատողած) *Թո՛ւ քեզի, թէք կէօզ քէօրէ՛կ, քու միւս աչքդ ալ ե՛ս պիտի փորեն եւ դերձանի վրայ անցընելով՝ մօրդ վիզէն պիտի կախեն, դաւաճա՛ն...*

ՏԵՄԻԼ 8

ՆՈՅՆՔ, ՁԷՔԻ ՕՆՊԱՇԻ ԵՎ ՉԻՆՈՒՈՐՆԵՐ

ՁԷՔԻ.- (Կատողած՝ կը մտնէ զինուորներով) *Քեմա՛լ էֆենտի, ես Ձէքի Օնպաշին եմ: Հրամայէ՛, պատրաստ եմ կատարելու:*

ՔԵՄԱԼ.- (Սրճարանին դէմը ցոյց տալով) *Չինուորներդ թող դիրք բռնեն այս կողմը, որովհետեւ կ'ենթադրեն, որ թշնամին չայխանէին [թէյարան] ետեւի փլատակ մզկիթին մէջ դիրք բռնած է:*

ՁԷՔԻ.- Բայց այդ ուղղութեամբ բոլոր տուները, քիւրտ Մուսթաֆային տունն ալ խուզարկեցինք...

ՔԵՄԱԼ.- Կրցա՞ք ձերբակալել այդ շունը:

ՁԷՔԻ.- Տունը մարդ չկար, մենք ալ անկողիները եւ ներքնակները մեր տունը տարինք:

ՔԵՄԱԼ.- Հիմա զինուոր կա՞յ այդտեղ:

ՁԷՔԻ.- Այո՛, տասնեակ մը զինուորներ, որոնք պնակներն ու կաթսաները կը հաւաքեն: (Երեք զինուորներ մատնանշելով) *Դո՛ւն, դո՛ւն եւ դո՛ւն այն կողմը սպահով դիրքերու ետեւ սպասեցէ՛ք: (Մնացեալներուն) Իսկ դո՛ւք, նախ սա վաթանի շէհիտները [հայրենիքի նահատակները] դո՛ւրս քաշեցէ՛ք:*

ՉԻՆՈՒՈՐՆԵՐ.- (Մուխթարին եւ զինուորին դիակները կոպտօրէն դուրս կը քաշկռտեն):

ՁԷՔԻ.- Հիմա սողալով չայխանէին դուռէն ներս մտէք, որպէսզի կոնակս պաշտպանէք... (Քեմալին) *Քեմա՛լ էֆենտի, քանի՞ հոգի կը կարծես, որ ըլլան ներսը:*

ՔԵՄԱԼ.- Կարծես Հասան եւ Էվրեն ըսուած երկու շուներն են միայն:

ՁԷՔԻ.- *Օ՛հ, այդ երկու հոգին ես մինակս կ'ուտեմ: Քաշուեցէ՛ք նայիմ (Ձենքը ձեռքին, սրճարանին դուռէն կորաքամակ մտնելու պահուն: Ճո՛ւվ, ճո՛ւվ, ճո՛ւվ... Երեք փամփուշտներ ճիշդ յետոյքէն կը ստանայ) Ամմա՛ն անամ [մայր իմ], ամմա՛ն (ձեռքը յետոյքին կը դնէ ու ճշարով կը սկսի վազվզել): Ա՛խ, շո՛ւտ ըրէք, զիս տոբթորի մը հասցուցէ՛ք: Ա՛խ, ա՛խ...*

ՔԵՍԱԼ.- *Կեցի՛ր նայիմ ուրտեղէ՞դ կերար փամփուշտը:*

ՁԷՔԻ.- (Յետոյքը ցոյց տալով) *Ծո՛հ՛ր որպէսզի տեսնես... Ահա՛ այստեղէն: Ա՛խ, անա՛ւ, ա՛խ...*

ՔԵՍԱԼ.- (Ծռելով կը նայի, ապա զինուորներուն դառնալով) *Շո՛ւտ ըրէք, օնպաշին հիւանդանո՛ց հասցուցէ՛ք: (Չիմուոր մը Ձեքիին թելը կը մտնէ եւ դուրս կ'ելլեն):*

ՔԵՍԱԼ.- (Սրճարանին երկրորդ դուռը ցոյց տալով զինուորի մը) *Դու՛ն այդ փախուստի ճամբան բռնէ: (Չիմուոր մը խորքի պզտիկ դռան առջեւ կը կենայ):*

ՔԵՍԱԼ.- (Մնացեալներուն) *Իսկ դուք երկու մասի բաժնուեցէ՛ք, աջէն եւ ձախէն յարձակելով անխնայ կերպով կրակեցէ՛ք, տեսնեմ թէ ո՞ր պիտի փախչին այս շուները: Եա Ալլա՛հ...*

ՉԻՆՈՒՈՐՆԵՐ.- *Եա Ալլա՛հ... (կը խուժեն դէպի դուրս եւ կը կրակեն քուլիսներուն ետեւ):*

ՔԵՍԱԼ.- (Ձենքը ձեռքին բեմին կեղորոնը կեցած) *Եալլա [Դէ՛հ] ձեզ տեսնեմ, թուրք ապաննե՛ր [առիւծնե՛ր], մի՛ խնայէ՛ք, սպաննեցէ՛ք... (Այս պահուն ահաւոր պայթում մը կը ցնցէ մթնոլորտը, սրճարան մտնող զինուորներէն մէկը արիւնլուայ կը փռուի սեմին վրայ, երկրորդը ճակտէն եւ ուսէն վիրաւոր՝ դուրս կու գայ: Չախին՝ Հասանին վրայ յարձակող զինուորներէն մէկը, կուրծքէն դաշունահարուած, կը մտնէ ու կ'իյնայ: Երկրորդ զինուորը կը մտնէ կաղալով):*

ԿԱՂ ՉԻՆՈՒՈՐԸ.- *Էֆենտի՛, քիւրտ Հասանը դիմացի ցածլիկ տանիքէն վար նետուեցաւ եւ դաշոյնով յարձակեցաւ մեր վրայ...*

ՔԵՍԱԼ.- (Կատողած) *Թո՛ւ՛ ձեզի, հայվաննե՛ր, վախկոտ շունե՛ր...*

(Բեմին վրայ մուխ, ծուխ եւ ժխոր):

ԷՎՐԵՆ.- (Այս միջոցին երկրորդական դուռէն դուրս գալով՝ պահակ զինուորին զիսուն հարուած մը կ'իջեցնէ եւ օձիքէն բռնելով՝ դուրս կը քաշէ):

ՔԵՍԱԼ.- (Կատողած) *Շո՛ւն Հասան, ես ձեռքովս պիտի սպաննեմ քեզ, որպէսզի սիրտս պաղի (Ձենքը ձեռքին դէպի դուրս յարձակելու պահուն Հասանը կը ցցուի իրեն դէմ):*

ՀԱՍԱՆ.- (Դէմքը արիւնլուայ, աջ թեւէն վիրաւոր, ձախ ձեռքով դաշոյնը վեր բռնած): *Ես եկայ, Քեմա՛լ, շո՛ւն Քեմալ, թո՛ւ՛ քեզի, էնկի՛ն... [ստո՛ր]:*

ՔԵՍԱԼ.- (Բոլորովին խելակորոյս, արագօրէն կը կրակէ Հասանին վրայ):

ՀԱՍԱՆ.- (Կուրծքէն վիրաւոր, ձախ ձեռքով երկու հարուած կու տայ Քեմալին՝ ուսէն եւ այտէն, յետոյ շնչասպառ կը տապալի):

ԷՎՐԵՆ.- (Այս պահուն, իր աչքին կապոցը առեւանգած զինուորին աչքը կապած ներս կը հրէ, որ անշունչ կը փռուի բեմին վրայ):

ՔԵՍԱԼ.- (Անկումին ձայնը լսելով՝ ետեւ կը նայի եւ տեսնելով, որ ինկողին աչքը կապուած է, գազանային ժպիտով մը) *Քէօռ բէզէվենկ* [կոյր ստահակ], *վերջապէս սատկեցա՞ր... Եաշասը՛ն* [Կեցցէ՛]:

ՏԵՍԻԼ 9

ԺԷՐԱՐ, ՔԵՍԱԼ, ԷՎՐԵՆ

ԺԷՐԱՐ.- (Կը մտնէ առեւանգուած զինուորին տարագով ու զէնքով, ոտքով կը հարուածէ գետին ինկած զինուորը) *Թո՛ւ, շունշանորդի շո՛ւն:*

ՔԵՍԱԼ.- *Ծօ՛՛ էսկէր* [զինուոր], *դո՞ւն սատկեցուցիր այդ շունը:*

ԺԷՐԱՐ.- (Գլխու շարժումով դրական պատասխան կու տայ):

ՔԵՍԱԼ.- *Շո՛ւտ կեղրոն գնա՛ եւ լուր տո՛ւր որ ես հոս վիրաւոր եմ:*

ԺԷՐԱՐ.- (Ոխտերիմ նայուածքով մը, քթին տակէն) *Դեռ պէտք ես ինձի* (դուրս կ'ելլէ):

ՔԵՍԱԼ.- (Ինքնիրեն) *Մոխթարին գրպանները ինչո՞ւ չեն խուզարկուիր, ո՛րվ զիտ որքա՛ն կարեւոր թուղթեր կային... Հէյ վա՛խ...*

ԷՎՐԵՆ.- (Խորքի դուռէն կը մտնէ կերպարանափոխուած, ռումբերու ուրիշ պայուսակի մը հետ եւ աննշմար կերպով դուրս կ'ելլէ):

ՔԵՍԱԼ առանձին

ՔԵՍԱԼ.- *Գոնէ սա շունին գրպանները խուզարկեմ:* (Կը մօտենայ զինուորին դիակին: Յանկարծ կը նկատէ, որ Էվրենը կը սկսի խելակորոյս պոռայ) *Հէ՛յ, էսկէրնե՛ր, բոլխսնե՛ր* [ոստիկաններ], *շուտ հասէ՛ք... Դաւաճանութի՛ւն, լրտեսութի՛ւն, Կարսը վտանգի տակ է...:*

ՊԱՏԿԵՐ

(Խորհրդաւոր երաժշտութիւն: Մութին մէջ՝ կը նշմարուին ստուերները փաթթոցաւոր մարդոց, որոնք զինուած են եւ սնտուկներ կը փոխադրեն: Այս գործողութեան մասնակցող կիներ ալ կան):

ՎԵՐՋ Ա. ԱՐԱՐԻՆ

Բ. ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ ԱՆԳԱՐԱ

ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ԴԵՐԱԿԱՏԱՐՆԵՐ

ՁԷՅՆԵՊ	պանդոկի տիրուհի
ՎԱՍԻԼ-ՎԱՐԴԱՆ	պուլկարացի, պանդոկի սպասեակ, ՎՐԵԺ-ի անդամ
ՈՌԻՋԱՆՆԱ-ԱՆԱՅԻՏ	պանդոկը իջեւանած «իտալուհի», ՎՐԵԺ-ի անդամ
ՕՍՄԱՆ-ԱՐՄԵՆ	նախկին ԷՎՐԵՆը, ՎՐԵԺ-ի անդամ
ՈՌՄԷՕ-ՌԱՖՖԻ	նախկին ԺԵՐԱՐ-ը, ՎՐԵԺ-ի անդամ
ՔԵՄԱԼ	գաղտնի ոստիկանապետ
ՇԷՔԻՐ	գաղտնի ոստիկան
ՋԻՆՈՒՈՐ	թուրք պահակ զինուոր մը
ՍՊԱՅ	թուրք քննիչ սպայ մը
ՕՍԱՐ	պանդոկին յաճախորդներէն, գինեմոլ
ԴՈՆԱՊԱՆ	պանդոկին դռնապանը
ՖԱԹՄԱ	Օմարին կինը

(Նախամուտի տեսարան: Լայն պողոտայի մը վրայ՝ մթութեան մէջ հազիւ նշմարուող պատ մը, որ Անգարայի խորհրդարանին հիւսիս-արեւելեան կողմն է):

ՏԵՍԻԼ 1

ԱՆԱՀԻՏ, ԱՐՄԷՆ, ՌԱՖՖԻ, ՔՆՆԻՉ ՍՊԱՅ

(Վարագոյրը բացուելուն՝ Արմէն եւ Ռաֆֆի բանակայինի զգեստներով, որ-պէս պահակ կ'երթեւեկեն մթութեան մէջ)

ԱՆԱՀԻՏ.- (Կը մտնէ ձախ կողմէն: Պահակները կը մօտենան իրեն) *Ճէլալը պահակներուն հետ, պարտէզը, աւազանին շուրջ, նստած, կը խմէ:*

ԱՐՄԷՆ.- *Ուրեմն, մուտքի դռան առջեւ պահակ չկայ...*

ԱՆԱՀԻՏ.- *Այս գիշերուան բարօլան [գաղտնաբառը]՝ «Այ գարանըրգ» [մթութիւն] է: Պատրաստ կեցէք: Քննիչը հիմա այս կողմը պիտի գայ (Մութին մէջ կ'անյայտանայ):*

ՍՊԱՅ.- (Հեռուէն քայլերուն ձայնը կը լսուի, յետոյ՝ իր բարօլան):

ՉԱՅՆ ՄԸ.- (Պատասխան) *Այ գարանըրգ:*

ՍՊԱՅ.- (Հանդարտ քայլերով կ'ուղղուի դէպի Արմէնը):

ԱՆԱՀԻՏ.- (Վերստին կը յայտնուի եւ օրօր-շորոր քալելով կ'ուղղուի դէպի Արմէնը):

ԱՐՄԷՆ.- (Անահիտին) *Ժամերնիդ քանի՞ է, անուշիկ պայան [տիկիւն]:*

ԱՆԱՀԻՏ.- (Բարձրաձայն եւ խիստ): *Ժամացոյց չունիմ, էֆենտի՛մ:*

ԱՐՄԷՆ.- *Քեզի ժամացոյց մը նուէր կ'ընեն, եթէ...*

ԱՆԱՀԻՏ.- *Լռէ՛ նամուսուդ [անպատիւ], այդ ժամացոյցը մօրաքրո՛ջդ նուիրէ...*

ՍՊԱՅ.- (Կը լսէ եւ արագօրէն կը մօտենայ) *Կտրէ՛ ձայնդ, էտէպսիզ [անկիրթ]: Թուրք էսկերին կը վայելէ՞ ասանկ ցածութիւն, ութանմա՛զ [անամօ՛թ]...*

ԱՐՄԷՆ.- (Առանց պատասխանելու՝ զինուորական դիրքով կը կենայ):

ՍՊԱՅ.- (Խիստ) *Շո՛ւտ կորսուիր աչքիս առջեւէն եւ վաղը առտու քո՛վս եկուր:*

ԱՐՄԷՆ.- (Կը բարեւ է եւ կը հեռանայ):

ՍՊԱՅ.- (Քծնելով եւ շողորորթութեամբ) *Աֆ կ'ընէք [կը ներէք], հանը՛մ էֆենտի, վաղը առտու ես անոր պատիժը կու տամ:*

ԱՆԱՀԻՏ.- *Շնորհակալ եմ, զապի՛թ [սպայ] էֆենտի:*

ՍՊԱՅ.- (Աւելի կը մօտենայ) *Անուշի՛կ հանըմ, ուրկէ՞ կու գաք գիշերուան այս ժամուն:*

ԱՆԱՀԻՏ.- (Յուզում կեղծելով) *Թէյզէիս [մօրաքրոջս] տունէն ելայ, տուն կ'երթայի, յանկարծ այս խելառը...*

ՍՊԱՅ.- *Մի՛ յուզուիք կիւլի՛ւմ [վարդս], մի՛ յուզուիք: Տուներնիդ ո՞ւր է:*

ԱՆԱՀԻՏ.- *Ճետտա պաշը, Իսթասիօն մահալլէսի [կայարանի թաղը]:*

ՍՊԱՅ.- *Հիմա ձեզ ապահով կերպով կը տանիմ եւ ձեր ընտանիքին կը յանձնեն:*

ԱՆԱՀԻՏ.- (Յուզուած) *Ես մէկը չունիմ, առանձին կ'ապրիմ:*

ՍՊԱՅ.- (Չսպուած ուրախութեամբ) *Ի՞նչ կ'ըսես հոգիս, վա՛խ, վա՛խ, վա՛խ: Քեզի պէս գեղեցիկ փերի մը ինչպէ՞ս կրնայ առանձինն սպրիլ...*

ԱՆԱՀԻՏ.- *Է՛հ, ճակատագիր...*

ՍՊԱՅ.- *Մի՛ յուզուիք ճիկերը՛մ [սիրտս], մի՛ յուզուիք, ասկէ վերջը ե՛ս կ'ըլլամ քեզի ընկեր, բարեկամ կամ ը... կ'ըլլամ, ամէն բան կ'ըլլամ: Քալեցէ՛ք երթանք հիմա (Դէպի աջ կ'ուղղուին եւ մութին մէջ կը հեռանան):*

ԱՐՄԷՆ, ՌԱՖՖԻ, յետոյ՝ ԱՆԱՀԻՏ

ԱՐՄԷՆ.- *Ռաֆֆի՛, պէտք է շարժինք:*

ՌԱՖՖԻ.- *Ես մէկ հատը տեղաւորեցի արդէն:*

ԱՐՄԷՆ.- *Ուրեմն այս մէկն ալ ա՛ռ, որ ես մայր ռումբը տեղաւորեմ (մութին մէջ ռումբերու տեղաւորման խորհրդաւոր շարժումներ կը նկատուին աղօտ կերպով: Հեռուէն կը լսուի Անահիտին քրքչոցը):*

ԱՐՄԷՆ.- *Ռաֆֆի՛...*

ՌԱՖՖԻ.- *Հո՛ս եմ, Արմէ՛ն:*

ԱՐՄԷՆ.- *Վերջացուցի՞ր գործը:*

ՌԱՖՖԻ.- *Այո՛, իսկ դո՞ւն:*

ԱՐՄԷՆ.- *Ճիշդ որոշուած տեղը հիանալի կերպով տեղաւորեցի (հեռուէն կը լսուին երկու ինքնաշարժներու իրարու բախումին աղմուկը, ժողովուրդին պոռչուոյրը, աղմուկ եւ թրթրէն բառեր):*

ԱՆԱՀԻՏ.- (Կը մտնէ հեւքոտ) *Վերջացուցի՞ք գործերնիդ:*

ՌԱՖՖԻ.- *Պատրաստ քեզ կը սպասենք, խմբապե՛տ:*

ԱՆԱՀԻՏ.- *Ինքնաշարժի արկածին բեմադրութիւնը շատ յաջող անցաւ: Քննիչը եւ պահակները, համախմբուած, վարորդները կը հարցաքննեն:*

ԱՐՄԷՆ.- (Ուրախ) *Հիանալի՛...*

ԱՆԱՀԻՏ.- *Հիմա ես ուղղակի պանդոկ կ'երթամ, դուք ձեր համազգեստները ճէլալին յանձնեցէ՛ք եւ պանդոկին գաղտնի դուռէն ներս մտէ՛ք (դուրս կ'ելլէ):*

HOTEL TOURIST

ԱՆԳԱՐԱ

ՏԵՍԱՐԱՆ

(Պանդոկին երկու յարկանի սպասման սրահը: Տախտակաշէն աստիճան մը կ'առաջնորդէ դէպի վեր, ուր կ'երեւին թուագրուած սենեակներու դուռեր, որոնց առջեւ կ'երկարի պատշգամ մը: Վարը՝ գրասեղան մը, վրան՝ հեռաձայն, շուրջը՝ աթոռներ: Պատէն կախուած օրացոյց մը եւ կիսամերկ աղջկայ մը մեծադիր պատկերը: Մրահին կեդրոնը՝ սեղան մը եւ շուրջը՝ աթոռներ: Խորքը՝ մուտքի դուռ մը, որուն ետեւի միջանցքին աջ կողմը կ'առաջնորդէ դէպի պանդոկին գլխաւոր մուտքի դուռը, իսկ ձախ կողմը կ'առաջնորդէ դէպի խոհանոց):

ՏԵՍԻԼ 2

ՎԱՍԻԼ, յետոյ՝ ՕՍՍԱՆ

ՎԱՍԻԼ.- (Գրասեղանին ետեւը նստած՝ պանդոկ իջեւանածներուն անուանացանկերուն տետրակը կը թերթատէ):

ՕՍՍԱՆ.- (Դուրսէն, բարձր) *Ձէյնէպ խանըմին օթէլը հո՞ւ է:*

ԴՌՆԱՊԱՆ.- (Դուրսէն) *Ի՞նչ կ'ուզես, հէմշեհրի'* [համաքաղաքացի]:

ՎԱՍԻԼ.- (Կը սթափի եւ ականջ կու տայ):

ՕՍՍԱՆ.- (Դուրսէն) *Աշխատելու եկայ:*

ԴՌՆԱՊԱՆ.- (Դուրսէն՝ կոպտօրէն) *Գործ չունի՛նք, ուրի՛շ տեղ գնա:*

ՎԱՍԻԼ.- (Միջանցքի դուռէն) *Հէ՛յ, աղա՛ պէյ, ձգէ՛ որ մտնէ, գործատորի պէտք ունի՛նք* (տեղը կը նստի):

ՎԱՍԻԼ, ՕՍՍԱՆ

ՕՍՍԱՆ.- (Կը մտնէ եւ զարմացած շուրջը դիտելով՝ կը սուլէ) *Էօֆ, ամմա օթել է եղեր հա՛:* (Կիսամերկ աղջկայ պատկերին կը մօտենայ եւ կը սկսի շոյել) *Ալլահ, Ալլահ... ամմա ապրանք է եղեր...*

ՎԱՍԻԼ.- (Ծիծաղով) *Կիւն այտը՛ն [Բարի լոյս] աղա՛ պէյ:*

ՕՍՍԱՆ.- (Ինքզինքին գալով) *Ը՛, աֆ կ'ընես աղա պէյ, կիւն այտը՛ն:*

ՎԱՍԻԼ.- *Չո՞վ կը փնտռես:*

ՕՍՍԱՆ.- *Ես չէօմելեկցի Օսմանն եմ, սիմսար [միջնորդ] Եաննին դրկեց զիս, որ հոս աշխատիմ* (բազկաթոռի մը վրայ կը նստի):

ՎԱՍԻԼ.- *Ի՞նչ կրնաս աշխատիլ:*

ՕՍՍԱՆ.- *Ի՞նչ ըլլայ նէ կ'աշխատիմ, ձեռքես ամէն բան կու գայ:*

ՎԱՍԻԼ.- (Դեպի վեր) *Ձէյնէ՛պ հանըմ:*

ՁԷՅՆԷՊ.- (Վերէն) *Ի՞նչ կ'ուզես, Վասիլ՛:*

ՎԱՍԻԼ.- *Նոր գործատորը եկաւ:*

ՁԷՅՆԷՊ.- *Լա՛ւ, լա՛ւ, հիմա կու գամ:*

ՕՍՍԱՆ.- (Շուրջը դիտելով, ուրախ) *Ե՞ս ալ հոս պիտի պառկիմ:*

ՎԱՍԻԼ.- *Հիմա հանըմը կ'ըսէ քեզի:*

ՏԵՍԻԼ 3

ՎԱՍԻԼ, ՕՍՍԱՆ, ՁԷՅՆԷՊ

ՁԷՅՆԷՊ.- (Թափանցիկ գիշերանոցով մը կ'իջնէ եւ Օսմանին դիմաց կը կենայ):

ՕՍՍԱՆ.- (Լայն բացած աչքերով կը դիտէ եւ հիացմունքի սուլոց մը կ'արձակէ) *Ալլահ, Ալլահ: Օսմանը դուրպան քու պօյիդ-պօսիդ* [մատաղ ըլլայ հասակիդ]:

ՁԷՅՆԷՊ.- (Վասիլին տեղը կը գրաւէ, ոտքը ոտքին վրայ եւ գռեհիկ ժպիտով մը) *Անունդ ի՞նչ է, կե՛նճ* [երիտասարդ]:

ՕՍՍԱՆ.- (Հիացմունքէն ինքզինքը կորսնցուցած) *Օ՛... Օ՛... Օսման:*

ՁԷՅՆԷՊ.- (Յաղթականի ուրախութեամբ) Ո՞ր գիւղէն ես:

ՕՍՄԱՆ.- Չէօմ, չէօմ, չէօմ, չէօմ, չէօմելեկցի Օսման:

ՁԷՅՆԷՊ.- Չէօմելե՞կ... Ո՞ր կողմն է եղեր այս գիւղը:

ՕՍՄԱՆ.- Էֆենտի'ն, եթէ երեսդ լուսնին կողմը դարձնես, կռնակիդ կողմը Չէօմելեկ կ'ըլլայ:

ՁԷՅՆԷՊ.- Հա', հա', հա', հա'... Այսչափ խելքը ուրկէ՞ հաւաքեցիր, կե'նճ Օսման:

ՕՍՄԱՆ.- Պապայէս մէրէս [ժառանգ] մնացած է:

ՁԷՅՆԷՊ.- Քանի՞ տարեկան ես:

ՕՍՄԱՆ.- Էֆենտի'ն... մեր պօզ [խարտեաշ] իշուն ձագ բերած տարին ես երկու տարեկան եմ եղեր:

ՁԷՅՆԷՊ.- Հա', հա', հա', հա'...

ՎԱՍԻԼ.- Չեր գիւղը ի՞նչ կ'աշխատէիր:

ՕՍՄԱՆ.- Ես ղալայճը [կլայեկ] եմ, Էֆենտի'ն, բայց հիմա գործ չկայ:

ՁԷՅՆԷՊ.- (Չի հասկնար) Ղալայճը՞...

ՕՍՄԱՆ.- Ղալայճը, հանը'ն, թալա [տապակ], թէնճերէ [կաթսայ], դազան [մեծ կաթսայ], լէկէն [լական] ղալայ...

ՁԷՅՆԷՊ.- Հասկցայ, հասկցայ, զալայճը:

ՎԱՍԻԼ.- Հոս, ամէն առտու պագար պիտի երթաս եւ մաքրութիւն պիտի ընես:

ՕՍՄԱՆ.- Մաքրութիւնը արեւստիս մօտ է, մեր գիւղի հօճային կնիկը ամէն լո-

զանքին զիս կը կանչէր, որ կռնակը քէսէ [քիսա] ընեմ:

ՋԷՅՆԷՊ.- Հա', հա', հա', հա'... աղէ'կ, աղէ'կ: (Վասիլին) Հիմա նախ սորվեցոր'ը իրեն, որ հոս ինչպէ՞ս պիտի մաքրէ, յետոյ պազար թող երթայ:

ՎԱՍԻԼ.- Գիտե՞ս պազարին ուր ըլլալը:

ՕՍՍԱՆ.- Արդէն շաբաթ մըն է, որ հոն կը պառկիմ:

ՎԱՍԻԼ.- Աղէ'կ, ուրեմն հիմա կ'երթաս եւ մեզի տղմացու բաթըճան [սմբուկ], թոմաթես [լոլիկ] եւ սալաթալըզ [վարունգ] կը բերես:

ՕՍՍԱՆ.- Երթամ, ամնա [սակայն] սա սալաթալըզին ի՞նչ ըլլալը չհասկցայ:

ՋԷՅՆԷՊ.- Սալաթալըզը (մատին վրայ երկայնքը ցոյց կու տայ) ահա սսանկ կ'ըլլայ, բարակ կեղեւ կ'ունենայ, կը մաքրեն, սալաթա կը շինեն, կ'ուտեն:

ՕՍՍԱՆ.- (Ինքնիրեն) Ասանկ կ'ըլլայ, կեղեւ կ'ունենայ... կ'ուտեն, հա', կ'ուտեն... Չհասկցայ:

ՋԷՅՆԷՊ.- Վասիլ, ներսէն հատ մը բե'ր, որ տեսնէ:

ՎԱՍԻԼ.- (Ներսէն վարունգ մը կը բերէ) Ահաւասիկ, այս է:

ՕՍՍԱՆ.- Հա', հա', հա', հա':

ՎԱՍԻԼ.- Ծօ', ինչո՞ւ կը խնդաս:

ՕՍՍԱՆ.- Էֆենտի'մ, խըյար չըսէ՞ք ասոր...

ՋԷՅՆԷՊ.- Լա'ւ, լա'ւ, հիմա քիչ մը հոս մաքրէ', վերջն ալ տանիքին պզտիկ սենեակը մաքրէ', որ հոն պառկիս (վեր կ'ելլէ):

ՎԱՍԻԼ, ՕՍՍԱՆ

ՎԱՍԻԼ.- (Յաժ ձայնով բացատրութիւններ կու տայ մաքրութեան մասին, յետոյ բարձր ձայնով) Հասկցա՞ր:

ՕՍՍԱՆ.- Հասկցայ, էֆենտի'մ, հասկցայ, կէս ժամ չի տներ հայելիի պէս կը փայլեցնեն այստեղ:

ՎԱՍԻԼ.- Առաջ վե'ր ելիր, ձեռքերդ, երեսդ աղուոր մը լուա', վե'րջը գործի սկսիր:

ՕՍՍԱՆ.- Դեռ երկու օր առաջ լուացուեցայ...

ՎԱՍԻԼ.- Հոս օրական երեք-չորս անգամ պիտի լուացուիս:

ՕՍՍԱՆ.- Կ'երեւի թէ հոս ջուրի դրթըրիս [տազնապ] չկայ:

ՎԱՍԻԼ.- Սա կօշիկներդ ալ հանէ' եւ աղուոր մը սրբէ', մաքրէ':

ՕՍՍԱՆ.- Գլխո՛ւս վրայ, Վասիլ էֆենտի:

ՎԱՍԻԼ.- Ինձի էֆենտի մի' ըսեր:

ՕՍՍԱՆ.- Ինչո՞ւ, դուն անգարացի չե՞ս:

ՎԱՍԻԼ.- Պուկարացի եմ, ես ալ քեզի պէս աշխատելու եկած եմ:

ՕՍՍԱՆ.- Ես անգամ մը Պուկարիա գացի 4-24 շոգենաւով:

ՎԱՍԻԼ.- Ես ալ ճիշդ այդ շոգենաւով եկայ (կը ձեռնուի):

ՏԵՄԻԼ 4

ՎԱՍԻԼ, ՕՍՍԱՆ, ՌՈՒԶԱՆՆԱ, յետոյ՝ ՁԷՅՆԷՊ

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Իր սենեակէն կ'իջնէ շատ գրաւիչ հագուստով մը) *Պօնճիրոնէ՛, սինիոն'ը* [բարի լո՛յս, պարո՛ն] *Վասիլ:*

ՎԱՍԻԼ.- *Պօնճիրոնէ՛, սինիորիթա Ռուզաննա:* (Օսմանը ցոյց տալով) *Օսմանը հոս պիտի աշխատի, իր սենեակը տանիքն է, թիւ 4-24 սենեակը:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Օ՛, քօմեստաթէ* [ինչպէ՞ս ես], *սինիոն'ը Օսման* (կը ձեռնուի):

ՕՍՍԱՆ.- (Ուշադրութեամբ շուրջը կը նայի, յետոյ գրպանէն նկար մը հանելով Ռուզաննային կու տայ) *Ասիկա Քեմալին եւ Շէքիրին պատկերն է:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Անմիջապէս պայուսակին մէջ կը սահեցնէ) *Կրացիա՛, սինիոն'ը Օսման:* (Նազանքով) *Բայց այս կօշիկներովդ սենեակս մի՛ մտներ, կ'աղտոտես...*

ՕՍՍԱՆ.- *Անհո՛գ եղիր, հանը՛մ սինիորա, կօշիկներս եւ հագուստներս ալ կը հանեմ, անանկ կը մտնեմ:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Հա՛, հա՛, հա՛, հա՛... Կրացիա, կրացիա* [շնորհակալ եմ]: *Սինիոն'ը Վասիլ, ես քիչ մը շուկայ պիտի իջնեմ, եթէ հարցնող ըլլայ, ըսէ՛ք, թէ շուտ կը վերադառնամ:*

ՕՍՍԱՆ.- *Խանութները բոլորն ալ գոց են, հանը՛մ, ճամբաներն ալ էսկեր, բոլիս լեցուն է:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Արդեօք ի՞նչ կայ եղեր այսօր...*

ՕՍՍԱՆ.- *Բոլիսի մը հարցուցի, «Սօրաքոյրս կ'ամուսնանայ կոր», ըսաւ:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Հա՛, հա՛, հա՛, հա՛... Լա՛ւ, լա՛ւ: Իմ երթալիք տեղս Ուզուն Չարշըն է, հոն բաց կ'ըլլայ* (դուրս կ'ելլէ):

ՎԱՍԻԼ.- (Օսմանին) *Դուն ալ տանիք ելի՛ր եւ պատկելիք սենեակդ մաքրէ՛:* (Զգուշութեամբ եւ ցած ձայնով) *Բարլամենթը [խորհրդարան] սենեակիդ ճիշդ դիմացն է:*

ՕՍՍԱՆ.- *Գլխո՛ւս վրայ, Վասիլ՛ գարտաշ* [եղբայր] (վեր կ'ելլէ):

ՎԱՍԻԼ.- (Անթել հեռակապով կը խօսի) *4-24, 4-24, Վասիլ, Վասիլ... Ռոմէօ՞, Վասիլ, Ռուզաննա, Օսման... Անգարա Թուրիսթ Օթլ...*

ՁԷՅՆԷՊ.- (Իր սենեակին պատուհանէն՝ շփացած կնոջ մը ոճով) *Վասիլ՛...*

ՎԱՍԻԼ.- (Վեր նայելով) *Հրամմեցէ՛ք, հանը՛մ էֆենտի:*

ՁԷՅՆԷՊ.- *Ինձի լեղի սուրճ մը բե՛ր, այսօր գլուխս շատ գէշ կը ցաւի:*

ՎԱՍԻԼ.- (Սամավարէն [ջրատաքացուցիչ] կը լեցնէ եւ կը տանի) *Հրամմեցէ՛ք, հանը՛մ էֆենտի:*

ՁԷՅՆԷՊ.- *Գիշերը մինչեւ լոյս աչքերս չկրցայ գոցել, զինուորներ, օթօներ, թանկեր [հրասայլեր] գացին-եկան, աղմկեցին...*

ՎԱՍԻԼ.- *Անցա՛ծ ըլլայ, հանը՛մ էֆենտի, հանգի՛ստ ըրէք, որ շուտ անցնի* (խոհանոց կը վերադառնայ):

ՏԵՍԻԼ 5

ՕՍՍԱՆ, ՁԷՅՆԵՊ, ԳԻՆՈՎ, ՎԱՍԻԼ

ՕՍՍԱՆ.- (Վերեն իջնելու ատեն դիմացը կ'ելլէ զինով մը, որ քիթին տակէն եղանակ մը կը մըքմըքայ) *Հէ՛յ, ո՞ր կը մտնես, կեցի՛ր, հեմշեհրի՛:*

ԳԻՆՈՎ.- (Մեղմ ժպտով) *Պառկելու կը մտնեմ կոր, գուզո՛ւմ:*

ՕՍՍԱՆ.- *Այստեղ խա՞ն [իջեւանատուն] է, թէ՞ մէյխանէ [զինատուն]:*

ԳԻՆՈՎ.- (Նոյն մեղմութեամբ) *Կհիզէլ [զեղեցկուհի] Ձէյնէպին օթէլը հոս չէ՞...*

ՕՍՍԱՆ.- (Օձիքէն քաշելով) *Դո՛րս ելիր հոսկէ, հայվա՛ն, գնա՛ տունդ պառկիր:*

ԳԻՆՈՎ.- (Կը պոռայ) *Հէ՛յ միլլէթ, հասէ՛ք, շուտ հասէ՛ք, այս մարդը զիս դուրս պիտի ընէ, որ ինքը կնիկիս...*

ՎԱՍԻԼ.- (Արագօրէն կը հասնի, մէկ ձեռքով զինովին բերանը կը գոցէ, միւսով ալ Օսմանը կը զսպէ): *Ի՞նչ կ'ընես, Օսմա՛ն, ասիկա մեր օթէլին յաճախորդն է: (Գինովին) Վնաս չունի, աղա՛, հրամմեցէ՛ք սենեակնիդ եւ հանգի՛ստ ըրէք (թեր կը մտնէ եւ կը սկսի աստիճաններէն վեր հանել):*

ԳԻՆՈՎ.- *Եաշասը՛ն օրտումուզ... [Կեցցէ՛ մեր բանակը] (այս պահուն՝ հեռաձայնին զանգը կը հնչէ):*

ՎԱՍԻԼ.- (Օսմանին) *Դուն ասիկա թիւ 14 սենեակը տա՛ր, հետը անուշութեամբ վարուի՛ր, ես հիմա կու գամ (հեռաձայնին քով կ'երթայ):*

ՕՍՍԱՆ.- (Գինովին թեր դեռ չմտած՝ զինովը կը տապալի) *Ելի՛ր, ելի՛ր, սենեակդ երթանք, որ հանգիստ ընես (կը վերցնէ):*

ԳԻՆՈՎ.- (Կ'ելլէ) *Եաշասը՛ն օրտումուզ...*

ՕՍՍԱՆ.- (Մեղմութեամբ) *Եաշասը՛ն, եաշասը՛ն... եավա՛շ, եավա՛շ [կամաց], հա, սապէս... (երկու աստիճան կ'ելլեն): Աֆերի՛մ (յանկարծ երկուքը միասին վար կը գլտորուին):*

ՎԱՍԻԼ.- (Այս միջոցին հեռաձայնով զբաղած է, տոմար բանալով անուններ եւ թիւեր կը հաղորդէ):

ՕՍՍԱՆ.- (Ոտքի կ'ելլէ եւ զինովը շալկելով վեր կը հանէ):

ԳԻՆՈՎ.- *Եաշասըն օրտումուզ... (փսխելու նշաններ ցոյց կու տայ):*

ՕՍՍԱՆ.- *Դուն կնիկ ունի՞ս:*

ԳԻՆՈՎ.- (Չայրացած) *Քեզի ի՞նչ, օղլո՛ւմ, դուն իմ օրթա՞խս [բաժնեկիցս] ես...*

ՕՍՍԱՆ.- *Ինչո՞ւ կը ջղայնանաս կոր, էֆենտի՛մ: Որպէս բարեկամ կը հարցնեմ կոր:*

ՁԷՅՆԵՊ.- (Իր սենեակէն դուրս կ'ելլէ) *Այս ի՞նչ աղմուկ է առտու կանուխ...: (Գինովին) Դուն ուրկէ՞ կու գաս այս ժամուն:*

ԳԻՆՈՎ.- *Թօփալին մէյխանէէն...*

ՁԷՅՆԵՊ.- *Աֆերի՛մ քեզի [ապրի՛ս], երէկ իրիկուրնէ ի վեր հո՞ն ես... (Օսմանին) Այս մարդը իր սենեակը տա՛ր, թող այս գիշեր ալ պառկի, վաղը կը ճամբենք (կ'իջնէ Վասիլին քով եւ ցած ձայնով կը խօսակցին):*

ԳԻՆՈՎ.- (Ձէյնէպէն հիացած) Այս կաքա՞ւր ով է:
ՕՍՍԱՆ.- Կնիկս է:
ԳԻՆՈՎ.- Մաշալլա՞հ [Աստուած պահէ]: Այս ի՞նչ կնիկ է ...
ՕՍՍԱՆ.- Հաւնեցա՞ր...
ԳԻՆՈՎ.- Նստի՛ր այստեղ, քիչ մը խօսի՛մք:
ՕՍՍԱՆ.- Քալէ՛ սենեակդ երթանք, հոն կը խօսի՛մք:
ԳԻՆՈՎ.- Նստի՛ր կ'ըսեմ քեզի... (տափատէն քաշելով՝ կը նստեցնէ): Նայէ՛, ես ձեզ շատ սիրեցի:
ՕՍՍԱՆ.- Ես ալ քեզ սիրեցի:
ԳԻՆՈՎ.- Ղուրպան [մատաղ] ըլլամ քեզի: Հո՛ս նայէ, ես գինով չեմ:
ՕՍՍԱՆ.- (Հեզնական) Դո՛ւն գինով չես:
ԳԻՆՈՎ.- Իհիհնչէ՞ն գիտցար:
ՕՍՍԱՆ.- Ես ֆալճի [գուշակ] եմ:
ԳԻՆՈՎ.- Ղուրպա՛ն ըլլամ քեզի... Քիչ մը առաջ այստեղէն անցնող կաքարը քու կնի՞կդ էր...
ՕՍՍԱՆ.- Ինչէ՞ն գիտցար:
ԳԻՆՈՎ.- Ե՛ս ալ ֆալճի եմ, հա՛, հա՛, հա՛, հա՛:
ՕՍՍԱՆ.- Ուրեմն, տո՛ւր ձեռքդ (կը ձեռնուի): Հիմա օրթախ եղանք:
ԳԻՆՈՎ.- Ղուրպա՛ն ըլլամ քեզի...
ՕՍՍԱՆ.- Ելի՛ր սենեակդ երթանք
ԳԻՆՈՎ.- Առաջ քո՛ւ սենեակդ երթանք:
ՕՍՍԱՆ.- Երթանք (ոտքի կ'ելլեն):
ԳԻՆՈՎ.- (Բարձրաձայն) Եաշա՞...
ՋԷՅՆԷՊ.- (Վարէն կը պոռայ) Հասկցա՛նք, կը բաւէ գլուխ ցաւցնես շո՛ւտ ներս մտիր, թէ ոչ հիմա բոլիս կը կանչեմ եւ դուրս նետել կու տամ քեզ:
ԳԻՆՈՎ.- Գլխո՛ւս վրայ, հանը՛մ կաքաւ... եա՞-շա՛-սը՛ն ա՛թա՛թա՛թա՛թա՛ (կը փսխէ): Ֆաթմա՞... Ղուրպա՛ն ըլլամ քեզի, Ֆաթմա՞:

ՏԵՄԻԼ 6

ՆՈՅՆՔ եւ ՖԱԹՄԱ

ՖԱԹՄԱ.- (Դուրս կու գայ լայն զիշերանցով մը, եւ աւել մը ձեռքին, կը սկսի հարուածել) Ա՛ն քեզի Ֆաթմա, ա՛ն ութանմազ [անամօթ], նամուսուոզ [անպատիւ], գիշերը մինչեւ լոյս խմեցիր, հովարտայութիւն [սանձարձակութիւն] ըրիր, հիմա՞ միտքդ եկաւ Ֆաթման: Շո՛ւտ ճեղքնէ՛ն եղիր [կորսուի՛ր] աչքիս առջեւէն...

ՕՍՍԱՆ.- (Ֆաթմային բազուկները կը բռնէ) Վնաս չունի, Ֆաթմա՛, իմ խաթերս համար այս անգամ ալ ներէ՛...

ԳԻՆՈՎ.- Հէ՛յ միլէթ, սա նամուսուոզին նայեցէ՛ք, կնիկս կը գրկէ:

ՋԷՅՆԷՊ.- (Կու գայ) Այս ի՞նչ դարմադալ [տակնուվրայութիւն] է, այս ի՞նչ ըզգիւթութիւն [խայտառակութիւն] է: Չէ՞ք ամչնար:

ԳԻՆՈՎ.- (Ձեյնէպին) *Հանը'մ էֆենտի, այս մարդը աչքերուս առջեւ կնիկս գրկեց...*

ՖԱԹՄԱ.- (Աւելով հարուած մը կու տայ) *Լռէ' ծօ', հայվա'ն:*

ԳԻՆՈՎ.- *Իշտէ [Ահա'] ես ալ քո'ւ կնիկդ պիտի գրկեմ (թւերը բացած կը մօտենայ Ձեյնէպին):*

ՁԷՅՆԷՊ.- (Չօրաւոր ապտակ մը կ'իջեցնէ) *Ա'ն քեզի, ութանմա'գ: Շո'ւս սենեակնիդ մտէք եւ վաղը առտու ճեղննէ'մ եղէք այստեղէն:*

ՖԱԹՄԱ.- (Գինովին օձիքէն բռնելով ներս կը հրէ) *Նե'րս մտիր, որ քու բերնիդ չափը ե'ս տամ այսօր (կը մտնեն):*

ՁԷՅՆԷՊ, ՎԱՍԻԼ, ՕՍՄԱՆ

ՁԷՅՆԷՊ.- (Վասիլին) *Վաղը առտու ականջէն կը բռնես՝ դուրս կը դնես, լմնցաւ գնաց: (Ճակատը կը շփէ) Գլխուս ցաւը հազիւ թէ քիչ մը մեղմացած էր... (Իր սենեակը կը մտնէ):*

ՎԱՍԻԼ.- *Օսմա'ն, եկո'ւր քեզի ատել մը տամ, դուն հիւրանոցը ալէ', ես ալ խոհանոցի գործերուս նայիմ (խոհանոց կը մտնեն):*

ՏԵՍԻԼ 7

ՕՍՄԱՆ, ՋԻՆՈՒՌ, ԵՆՈՅ՝ ՎԱՍԻԼ

ՕՍՄԱՆ.- (Խոհանոցէն դուրս կու գայ, աջ ու ձախ քիչ մը ալելէ յետոյ ծալ-լապատիկ կը նստի գետին) *«Անօթի արջը չի կրնար պարել» կ'ըսէր լուսահոգի հայրս... (Իրեն հետ բերած փոքր ծրարը կը բանայ եւ ախորժակով կը սկսի ուտել հաց, լոլիկ, սոխ եւ թուզ):*

ՋԻՆՈՒՌ.- (Կը մտնէ) *Կիւն այտը'ն, հեմշեհրի:*

ՕՍՄԱՆ.- *Կիւն այտը'ն, հրամմէ', էսկե'ր էֆենտի:*

ՋԻՆՈՒՌ.- (Ուտելիքները ցանկութեամբ դիտելով) *Ես ... բան եմ...*

ՕՍՄԱՆ.- *Հա', դո'ւն ալ չե'ստելեկցի ես:*

ՋԻՆՈՒՌ.- (Աւելի կը մօտենայ) *Ես ազշեհիրցի եմ...*

ՕՍՄԱՆ.- *Չըսե'ս թէ Նասրէտտին Հօճային քաղաքէն ես (կը շարունակէ ուտել):*

ՋԻՆՈՒՌ.- (Օսմանին քով կոկոզած կը նստի) *Հօճան ազգականս կ'ըլլայ:*

ՕՍՄԱՆ.- *Իրա'ւ, ի'նչդ կ'ըլլայ:*

ՋԻՆՈՒՌ.- *Մօրաքրոջս աղջկան տղուն թոռնիկին դրացիին խնամին կ'ըլլայ:*

ՕՍՄԱՆ.- *Օ՛, մօտիկ ազգական էք եղեր:*

ՋԻՆՈՒՌ.- (Ուտելիքները ատելի մօտէն դիտելով) *Կերած թոմաթսներդ [լոլիկ] այստեղի'՞ս պրանք են:*

ՕՍՄԱՆ.- *Չե'ստելեկի:*

ՋԻՆՈՒՌ.- *Համո'վ են:*

ՕՍՄԱՆ.- *Ոչխարի հետ չեմ փոխեր (կը խածնէ՝ ջուրերը կգակէն հոսեցնելով):*

ՋԻՆՈՒՌՐ.- (Մէկ հատ կ'առնէ) *Մաշալլա՛հ... Ամնա ապրանք է եղեր, համով (կը խածնէ) Ը՛մ... Ասանկ համով թոմարես կերած չեմ:*

ՕՍՄԱՆ.- *Չէօմելեկի բոլոր ապրանքներն ալ ասանկ համով կ'ըլլան:*

ՋԻՆՈՒՌՐ.- (Լոլիկ մըն ալ կ'առնէ եւ կը սկսի ուտել) *Չիմուրութիւնս լնցնելէ յետոյ Չէօմելեկ պիտի երթամ:*

ՕՍՄԱՆ.- *Էսկե'ր էֆենտի...*

ՋԻՆՈՒՌՐ.- *Ինձի էֆենտի մի' ըսեր (կը շարունակէ ուտել):*

ՕՍՄԱՆ.- *Սանկ գաւաթ մը բերեմ ալ խմենք... (Յած ձայնով) Չէօմելեկի օղի է:*

ՋԻՆՈՒՌՐ.- *Տանիքը պահակութիւն պիտի ընեմ...*

ՕՍՄԱՆ.- *Աւելի լաւ, պաղ չես առներ եւ աչքերդ աւելի հեռուն կը տեսնեն (խոհանոց կ'երթայ):*

ՋԻՆՈՒՌՐ.- (Սոխ մըն ալ կ'առնէ եւ մեծ ախորժակով կ'ուտէ): *Այս ի՛նչ համով սոխ է եղեր ...*

ՕՍՄԱՆ.- (Շիշ մը օղի կը բերէ) *Ա՛ն, ասիկա օղի չէ, Չէմզէմ սույու [սրբազան ջուր] է:*

ՋԻՆՈՒՌՐ.- (Շիշը կը բանայ, կը հոտոտայ) *Օ՛խ, այս ի՛նչ անուշ հոտ ունի, Ալլա՛հ:*

ՕՍՄԱՆ.- *Խմէ', խմէ', վե'րջը խօսիր:*

ՋԻՆՈՒՌՐ.- (Քիչ մը կը խմէ) *Ալլա՛հ, Ալլա՛հ, ասանկ համով օղի խմած չեմ:*

ՕՍՄԱՆ.- *Ես ամէն օր շիշ մը կը խմեմ այս օղիէն:*

ՋԻՆՈՒՌՐ.- (Նորէն կը խմէ եւ չոր թուզ մը կ'առնէ) *Ա՞յս ալ Չէօմելեկի ապրանք է: Այս ի՛նչ խոշոր թուզ է եղեր: Չէօմելեկի թուզերը ասանկ խոշո՞ր կ'ըլլան:*

ՕՍՄԱՆ.- *Ամէն մէկը ահա՛ այսչափ... (Երկու ավերով ցոյց կու տայ): Եւ փեթակի պէս մէջը լեցուն մեղր:*

ՋԻՆՈՒՌՐ.- (Կը խմէ եւ կ'ուտէ) *Այս Չէօմելեկը ո՞ր կողմը կ'իյնայ:*

ՕՍՄԱՆ.- *Էֆենտի'մ, երեսդ լուսնին կողմը եթէ դարձնես՝ կոնակիդ կողմը կ'իյնայ:*

ՋԻՆՈՒՌՐ.- *Չըսե՞ս մօտիկ է եղեր, բայց ինչպէ՞ս պիտի քալեմ, որ կոնակիս կողմը երթամ:*

ՕՍՄԱՆ.- *Ազտեհիրէն ճամբայ ելլելու ատեն իշուն վրայ թերս [հակառակ] կը նստիս, էշը քեզ շիտակ Չէօմելեկ կը տանի:*

ՋԻՆՈՒՌՐ.- *Չեր տունը գիղիկն ո՞ր կողմն է:*

ՕՍՄԱՆ.- *Մեր տունը...*

ՎԱՍԻԼ.- *Մերհապա՛, աղա՛ պէյ, անո՛ւշ ըլլայ... (զինուորին զէնքը կ'առնէ եւ վեր կ'ելլէ):*

ՋԻՆՈՒՌՐ.- *Ասիկա ո՞վ է:*

ՕՍՄԱՆ.- *Չէօմելեկցի է:*

ՋԻՆՈՒՈՐ.- *Լաւ մարդ կ'երեւի կոր: Հա', չըսիր թէ ձեր տունը գիւղին ո՞ր կողմն է:*

ՕՍՍԱՆ.- *Էֆենտի'ն, մեր տունը գիւղին...*

ՎԱՍԻԼ.- *(Կը վերադառնայ զէնքին փամփուշտները պարպած եւ աննշմար կերպով տեղը կը դնէ ու խոհանոց կը մտնէ):*

ՕՍՍԱՆ.- *Ճիշդ մէջտեղը հասնելուդ պէս, թութի ծառին կապուած հաճի աղային էշը կը տեսնես...:*

ՋԻՆՈՒՈՐ.- *Սեւ էշը կը տեսնեմ, վերջը՞...*

ՕՍՍԱՆ.- *Կը հարցնես...*

ՋԻՆՈՒՈՐ.- *Սեւ իշո՞ւն հարցնեմ:*

ՕՍՍԱՆ.- *Պրէ պապամ, եթէ չես ուզեր՝ հաճի աղային հարցո՛ւր:*

ՋԻՆՈՒՈՐ.- *Ի՞նչ հարցնեմ:*

ՕՍՍԱՆ.- *«Էլեկճի Կիլիզարին տունը ո՞ր է» ըսէ, ցոյց կու տան քեզի:*

ՋԻՆՈՒՈՐ.- *Կիլիզարը ո՞վ է:*

ՕՍՍԱՆ.- *Մայրս է:*

ՋԻՆՈՒՈՐ.- *Երիտասա՞րդ է:*

ՕՍՍԱՆ.- *Հազի քսանհինգ տարեկան, թոմպուլիկ կնիկ մըն է:*

ՋԻՆՈՒՈՐ.- *(Ուրախ) Ը'ն... Վաղը չէ միւս օրը ամսականս առնելուս պէս շիտակ մօրդ քով կ'երթամ...*

ՕՍՍԱՆ.- *Նե՛րս մտիր, «Օսմա՛նը ինձի դրկեց» ըսէ, կե՛ր, խմէ՛, պառկի՛ր...:*

ՋԻՆՈՒՈՐ.- *Դուն լաւ տղայ կ'երեւիս կոր: Քեզի բան մը պիտի հարցնեմ:*

ՕՍՍԱՆ.- *Հարցո՛ւր:*

ՋԻՆՈՒՈՐ.- *(Մօտենալով ականջին) Քովդ քիչ մը բան... կը գտնուի՞...:*

ՕՍՍԱՆ.- *(Չարմացած) Բա՞ն... Ի՞նչ տեսակ բան:*

ՋԻՆՈՒՈՐ.- *Չհասկցա՞ր, սա միւսէն...*

ՕՍՍԱՆ.- *Նորէն չհասկցայ:*

ՋԻՆՈՒՈՐ.- *Գլուխ լեցնելիք խոտէն, քիչ մը նեշտէնմիշ ըլլալ [հաճոյք առնել] կ'ուզեմ կոր...*

ՕՍՍԱՆ.- *(Քիչ մը բարձր ձայնով) Հաշի՞շ:*

ՋԻՆՈՒՈՐ.- *(Չեռքովը Օսմանին բերանը կը գոցէ) Կամա՛ց, կը լսեն...*

ՕՍՍԱՆ.- *Մեր տունը մէկ թիթեղ լեցուն կայ, մայրս ուզածիդ չափ կու տայ քեզի (դուրսէն շտապ օգնութեան ինքնաշարժի ձայն կը լսուի):*

ՋԻՆՈՒՈՐ.- *(Կը սթափի) Ժամը քանի՞ տեղաւ:*

ՕՍՍԱՆ.- *(Պատէն կախուած ժամացոյցը մատնանշելով) Միտասիկ ժամացոյցը:*

ՋԻՆՈՒՈՐ.- *(Ապուշ-ապուշ կը նայի) Ես ալ այս ժամացոյցներէն չեմ հասկնար:*

ՕՍՍԱՆ.- *Ես ալ կարդալ չեմ գիտեր:*

ՋԻՆՈՒՈՐ.- *Այս օթելին տէրը ո՞վ է:*

ՕՍՍԱՆ.- *Պառկելիք տե՞ղ կ'ուզես:*

ՋԻՆՈՒՌՈՐ.- Չէ՛, բարեկա՛մ, «պահակութիւն պիտի ընեն» չըսի՞:

ՕՍՄԱՆ.- Օթե՞լը պաշտպանելու համար:

ՋԻՆՈՒՌՈՐ.- Խօսքը մէջերնիս, ճիշդ սա դիմացը խոշոր շէնք մը կայ եա...

ՕՍՄԱՆ.- Չեմ գիտեր, այդ կողմը շատ չեմ նայիր:

ՋԻՆՈՒՌՈՐ.- Բօրլամենթէ, բուրլամաթէ...

ՕՍՄԱՆ.- Հասկցա՛յ, հասկցա՛յ, ես այդտեղը եթիմխանէ [որբանոց] կը կարծեի...:

ՋԻՆՈՒՌՈՐ.- Այդտեղ մեծ ժողով կայ եղեր:

ՕՍՄԱՆ.- Օթելճիները ժողով պիտի ընեն:

ՋԻՆՈՒՌՈՐ.- Չէ՛, պապամ, հէօթիւմէթին [կառավարութեան] մեծերը, մենք ալ քանի մը հոգի տանիքներուն վրայէն պիտի հսկենք:

ՕՍՄԱՆ.- Հիմա հասկցայ... Իմ սենեակս վերն է:

ՋԻՆՈՒՌՈՐ.- Իրա՞ւ: Այդ մէկը լաւ է եղեր, գոնէ արեւին տակ չեմ կենար:

ՕՍՄԱՆ.- Պզտիկ պատուհան մը կայ, զէնքիդ ծայրը այդ ծակէն դուրս կը հանես, դուն ալ կը նստիս քէֆիդ [հաճոյքիդ] կը նայիս:

ՋԻՆՈՒՌՈՐ.- (Ուրախ) Վալլահի [Աստուած վկայ] աղուոր խելք է, քայց օղին լմնցաւ:

ՕՍՄԱՆ.- Հոգի թող չըլլայ: (Բարձրաձայն) Վասի՛լ:

ՎԱՍԻԼ.- (Կը մտնէ) Ի՞նչ կ'ուզես, Օսմա՛ն:

ՕՍՄԱՆ.- Էֆենտիին շիշ մը օղի՛ բեր:

ՋԻՆՈՒՌՈՐ.- Քիչ մը թոմաթես եւ խըյար ալ բե՛ր:

ՎԱՍԻԼ.- Գլխո՛ւս վրայ, աղա՛ պէյ (դուրս կ'ելլէ):

ՕՍՄԱՆ.- Վալլահի ունի՛նք քեզի պէս դապատայր [խիզախ] էսկերներ:

ՎԱՍԻԼ.- (Պահանջուածները կը բերէ) Ուրիշ հրաման մը ունի՞ք (նոքի ձայներ կը լսուին: Վասիլը դուրս կ'ելլէ):

ՋԻՆՈՒՌՈՐ.- (Ականջ կու տայ) Կարծեմ այս եկողը մեր զապիթն է (օղին մէկդի կը դնէ, միւսներն ալ գրպանները կը լեցնէ): Ես պետք է երթամ:

ՕՍՄԱՆ.- (Պատը կռթնած զէնքը կ'առնէ) Քալէ՛, որ տեղդ ցոյց տամ (վեր կ'ելլեն):

ՋԷՅՆԷՊ, ՕՍՄԱՆ, յետոյ՝ ՎԱՍԻԼ

ՋԷՅՆԷՊ.- (Կը մտնէ ճակատը շփելով) Օսմա՛ն:

ՕՍՄԱՆ.- (Վերէն իջնելով) Եկա՛յ, հանը՛մ էֆենտի (կը մօտենայ):

ՋԷՅՆԷՊ.- Մաքրեցի՞ր սենեակդ:

ՕՍՄԱՆ.- Մաքրեցի, հանը՛մ էֆենտի (վերէն նոքի ձայներ կը լսուին):

ՋԷՅՆԷՊ.- Ո՞վ կայ տանիքը:

ՕՍՄԱՆ.- Էսկեր մը ելաւ: Պահակութիւն պիտի ընէ:

ՋԷՅՆԷՊ.- Այդ պահակութիւնը թող երթան իրենց կնիկներուն ընեն:

ՕՍՄԱՆ.- Աղաչեց-պաղատեցաւ, որ անօթի է եղեր...

ՋԷՅՆԷՊ.- Թուրքին էսկերը ե՞րբ անօթի չէ եղած որ:

ՕՍՄԱՆ.- Քիչ մը թոմարես եւ բան... (ձեռքով վարունգ կը բացատրէ) տուինք:
ՁԷՅՆԷՊ.- Ժամը 10-ը ըլլալուն պէս, վարի երկաթէ դուռը գոցէ': Այսօր քէֆս տեղը չէ: Ես պիտի պառկիմ:
ՕՍՄԱՆ.- Գլխո՛ւս վրայ, հանը՛մ էֆենտի:
ՁԷՅՆԷՊ.- (Բարձրաձայն) Վասի՛լ:
ՎԱՍԻԼ.- (Կը մտնէ) Այո՛, հանը՛մ էֆենտի:
ՁԷՅՆԷՊ.- Դուն հեռաձայնին քով նստի՛ր, Օսմանն ալ պագար դրկէ՛, թող պէտք եղածները բերէ (իր սենեակը կ'ելլէ):
ՎԱՍԻԼ.- (Օսմանին դրամ կը փոխանցէ եւ ցած ձայնով պատուէրներ կու տայ: Բարձր ձայնով) Հասկցա՞ր... Թարմ եւ լաւ տեսակէն թող ըլլան:
ՕՍՄԱՆ.- Հասկցա՛յ, հասկցա՛յ, դուն անհո՛գ եղիր (դուրս կ'ելլէ):

ՏԵՍԻԼ 8

ՔԵՄԱԼ, ՇԷՔԻՐ, ՎԱՍԻԼ

ՔԵՄԱԼ.- (Կը մտնէ գոռոզ եւ խորամանկ տեսքով եւ բռնազբօսիկ քաղաքավարութեամբ) Կիւն այտը՛ն, աղա՛ պէյ...
ՇԷՔԻՐ.- (Հպարտօրէն եւ հեզմանքով) Կիւն այտը՛ն, կե՛նճ:
ՎԱՍԻԼ.- (Ոտքի կ'ելլէ) Կիւն այտը՛ն, հրամմեցէ՛ք պէյ էֆենտիներ:
ՔԵՄԱԼ.- Պայան [Տիկիւն] Ձէյնէպը հոս չէ՞:
ՎԱՍԻԼ.- Այսօր քիչ մը անհանգիստ է:
ՇԷՔԻՐ.- Ուրեմն հոս չէ:
ՎԱՍԻԼ.- Հոս է, էֆենտի՛ն, բայց պառկած է: Հրաման մը ունի՞ք:
ՔԵՄԱԼ.- Ձիմքը տեսնել կ'ուզենք:
ՎԱՍԻԼ.- Հարցնեն իրեն: Ներողութի՛ն, ո՞վ կ'ըլլաք:
ՇԷՔԻՐ.- Իսթանպուլէն եկած վաճառականներ:
ՎԱՍԻԼ.- Հրամմեցէ՛ք, նստեցէ՛ք... (ցոյց կու տայ հեռաձայնին մօտիկ գտնուող աթոռները եւ ինք Ձէյնէպին քով կ'ելլէ: Պատուհանէն կը տեսնուին իրենց խօսիլը, Ձէյնէպին հագուստ փոխելը, եւայլն):

ՔԵՄԱԼ, ՇԷՔԻՐ

ՔԵՄԱԼ.- (Գրասեղանին վրայէն պանդոկին տոմարը կ'առնէ անմիջապէս եւ կը սկսի ուշի-ուշով քննել անուանացանկերը):
ՇԷՔԻՐ.- Մէկը չկա՞յ:
ՔԵՄԱԼ.- (Յուսախար) Չկա՛յ, էֆենտի՛ն, չկա՛յ...
ՇԷՔԻՐ.- (Ձղայիմ) Կարսի մէջ չկան, Իսթանպուլի մէջ չկան, Անգարայի մէջ չկան. արդեօք ո՞ր ծակը մտան այս սրիկաները...
ՔԵՄԱԼ.- Էֆենտի՛ն, այսպիսիները ասանկ յայտնի տեղեր չեն ապաստանիր, սանկ քէօշէ պուճախ [հեռաւոր անկիւն] խեղճուկ օթէլներու մէջ, մէյխանէներու, տուներու մէջ... (Ոտքի ձայներ կը լսուին, տոմարը տեղը կը դնէ):

ՏԵՍԻՆ 9

ՁԵՅՆԵՊ, ԶԵՍԱԼ, ՇԷՔԻՐ, ՎԱՍԻԼ

ՁԵՅՆԵՊ.- (Վերեւ կ'իջնէ հազուստի փոխարէն շլացուցիչ վերնազգեստ մը հազուած):

ԶԵՍԱԼ, ՇԷՔԻՐ.- (Հիացած, զսպանակէ մղուածի պէս ոտքի կ'ելլեն):

ՁԵՅՆԵՊ.- (Կը ձեռնուի) *Բարի էք եկեր, պէ՛յ էֆենտիներ, խնդրեմ՝ նստեցէ՛ք* (կը նստի համարձակ ձեռով, ոտքը ոտքի վրայ):

ԶԵՍԱԼ.- (Ոտքի, ձեռքը կ'երկարէ): *Երլտրրըմ [Ամպրոպ] Քեմայ, իսթանպուլ-ցի ադամանդի վաճառական:*

ՁԵՅՆԵՊ.- (Առանց տեղէն ելլելու) *Ուրախ եմ ծանօթանալու:*

ՇԷՔԻՐ.- (Նոյնպէս ոտքի, ձեռքը կ'երկարէ) *Շիմշէք [Կայծակ] Շէքիր, իսթանպուլցի մետաքսի եւ բամպակի վաճառական:*

ՁԵՅՆԵՊ.- *Ուրախ եմ: Յոգնած կ'երեւիք, մէյնէկ սուրճ կ'առնէք, այնպէս չէ՞:*

ՇԷՔԻՐ ԶԵՍԱԼԻՆ.- *Սո՞րճ առնենք, թէ՞...*

ԶԵՍԱԼ.- *Հիմա մէյնէկ սուրճ առնենք:*

ՁԵՅՆԵՊ.- *Վասի՛լ, մեզի սո՛րճ բեր:*

ՎԱՍԻԼ.- (Խոհանոց կը մտնէ):

ՁԵՅՆԵՊ.- *Առաջին անգամ՞մն է, որ Անգարա կու գաք:*

ԶԵՍԱԼ.- *Ես քանի մը անգամ եկած եմ, սակայն հոս գիշերելու առիթ չեմ ունեցած:*

ՁԵՅՆԵՊ.- *Անգարայի գիշերները սքանչելի են:*

ԶԵՍԱԼ.- *Պաշտօնեաներէս մէկը, որ յաճախ հոս կու գայ եղեր, թելադրեց ինձի, որ ես ալ... (Ձէյնէպին աչքերուն մէջ կը նայի):*

ՁԵՅՆԵՊ.- *Կրնայ ըլլալ, շատեր կու գան մեր քով:*

ԶԵՍԱԼ.- *Եւ միշտ ձեր գովասանքը կ'ընէր:*

ՁԵՅՆԵՊ.- *Ո՞վ է եղեր այդ ազնիւ...*

ԶԵՍԱԼ.- *Ճէլալ Հասան Տէմիրօղլու:*

ՁԵՅՆԵՊ.- *Ճէլալ Հասան՞ն... Ճէլա՛լ, Ճէլա՞լ...*

ԶԵՍԱԼ.- *Բարձրահասակ, էսմերի վրայ [թխագոյն] գեղեցիկ երիտասարդ մըն է:*

ՁԵՅՆԵՊ.- (Կը մտածէ) *Չե՛մ յիշեր, այդ անունով մէկը չեմ յիշեր:*

ԶԵՍԱԼ.- *Կարելոր չէ, օր մը միասին կու գանք:*

ՁԵՅՆԵՊ.- *Իսկ դո՞ւք, Շէքիր՝ էֆենտի:*

ՇԷՔԻՐ.- *Ես յաճախ կու գամ Անգարա, բայց այս անգամ քրոջս տղուն թելադրութեամբ՝ հոս եկայ:*

ՎԱՍԻԼ.- (Սուրճ կը բերէ եւ սեղանը կարգաւորելու պատրուակով կը տնտնայ):

ՁԵՅՆԵՊ.- *Անո՞ւնը:*

ՇԷՔԻՐ.- *Էվրեն Ալի Ալթունօղլու:*

ՁԵՅՆԵՊ.- *Ասոնք վերջին անգամ ե՞րբ եկած են հոս:*

ՇԷՔԻՐ.- Ը'մ... Մօտ շաբաթ մը առաջ:
ՎԱՍԻԼ.- (Կը վերադառնայ խոհանոց):
ՔԵՄԱԼ.- Այո', այո', մօտ շաբաթ մը առաջ:
ՁԷՅՆԷՊ.- (Տոմարը կը բանայ, կը փնտռէ եւ գլուխը օրօրելով) Այդ անունները չկան այստեղ:
ՔԵՄԱԼ.- Ինչ որ է, թերեւս չէք արձանագրած:
ՁԷՅՆԷՊ.- Անկարելի է, յաճախորդ, պաշտօնեայ, գործաւոր, ով որ հոս մտնէ, անունը, հասցէն կը գրուին եւ անմիջապէս սպահովութեան մարմիններուն կը յանձնուին:
ՇԷՔԻՐ.- Թերեւս քաղաքին աննշան մէկ թաղին մէջ ուրիշ Ձէյնէպ մը կայ:
ՔԵՄԱԼ.- (Բռնագրօսիկ ժպիտով) Ուրեմն մենք աւելի բախտաւոր ենք եղեր, որ հոս եկանք, հա', հա', հա', հա'...
ՁԷՅՆԷՊ.- Ուրեմն դուք հոս գիշերելու նպատակով եկաք:
ՇԷՔԻՐ.- (Քծնելով) Եթէ այդ պատիւը շնորհէք մեզի:
ՁԷՅՆԷՊ.- Կը ցաւիմ ըսելու, որ պարապ անկողին չմնաց այսօր:
ՔԵՄԱԼ.- Բայց վստահ եղէք, որ շատ գոհ պիտի մնաք մեր բարեկամութենէն:
ՇԷՔԻՐ.- Եւ ինչո՞ւ չէ՝ պիտի վարձատրուիք պէտք եղածէն աւելիով...
ՁԷՅՆԷՊ.- Կը հասկնամ, կը հասկնամ, բայց...
ՇԷՔԻՐ.- Բայց-մայց չկայ, եթէ պէտք ըլլայ՝ հո'ս գետինը կը պառկինք:
ՔԵՄԱԼ.- Հիմա չ'արժեր այդ մասին մտածել: Մինչեւ իրիկուն Աստուած ողորմած է (գրպանէն տրցակ մը տուլար կը հանէ հանդարտ կերպով):
ՁԷՅՆԷՊ.- (Տոլարները նկատելով) Ը... այո', կրնայ ըլլալ, որ յանկարծ երկու անկողին պարպուի...
ՔԵՄԱԼ.- Հիմա թոյլ կու տա՞ք, որ ձեր գործաւորը քանի մը շիշ ուխտի բերէ մեզի համար:
ՇԷՔԻՐ.- Օ՛, աղէկ միտքս ձգեցիր... (գրպանէն տրցակ մը տուլար կը հանէ) Ես ալ ամերիկեան սիկարէթ կ'ուզեմ (տոլարները սեղանին վրայ կը տարածեն):
ՁԷՅՆԷՊ.- (Ուրախութիւնը զսպելով) Խնդրեմ՝ վերցուցէ՛ք այդ տոլարները, ձեր բոլոր ուզածները կը գտնուին հոս:
ՔԵՄԱԼ.- Անկարելի է... Ուրեմն, այս տոլարներուն տեղը ահաւասիկ հոս է (զգրոցին մէջ կը սահեցնէ):
ՁԷՅՆԷՊ.- Օ՛, այսպիսով զիս պարտաւորութեան տակ կը թողուք...
ՇԷՔԻՐ.- Մեզի շնորհուած այս վայելքին համար, մենք պարտական պիտի մնանք ձեզի:
ՁԷՅՆԷՊ.- (Դէպի դուրս) Վասիլ:
ՎԱՍԻԼ.- (Ներս կու գայ) Այո', հանը'մ էֆենտի:
ՁԷՅՆԷՊ.- Մեզի շիշ մը ուխտի բեր':
ՎԱՍԻԼ.- Անմիջապէ'ս, հանը'մ (դուրս կ'ելլէ):
ՁԷՅՆԷՊ.- (Շփացած նազանքով): Երէկ գիշեր մինչեւ լոյս չկրցայ քնանալ...
ՔԵՄԱԼ.- (Կեղծ հետաքրքրութեամբ) Անհանգի՞ստ էիք, հանը'մ:

ՁԷՅՆԷՊ.- Թանկե՛ր, զէնքե՛ր, զինուորներ մինչեւ առտու աղմկեցին...

ՎԱՍԻԼ.- (Շիշ մը ուխքի եւ գաւաթներ կը բերէ): *Ուրիշ հրաման մը ունի՞նք էֆենտիները:*

ՇԷՔԻՐ.- *Եթէ հանրմը արտօնէ՝ քիչ մըն ալ պտուղ պիտի ուզէի (գրպանէն դարձեալ տղարներ կը հանէ եւ սեղանին վրայ կը դնէ):*

ՁԷՅՆԷՊ.- (Անկեղծութիւն ձեւացնելով) *Կ'աղաչեմ, Շէքի՛ր էֆենտի, ձգեցէ՛ք որ պզտիկ ծառայութիւն մըն ալ իմ կողմէս ըլլայ:*

ՇԷՔԻՐ.- *Ես ալ կ'աղաչեմ, որ մեր բարեկամութիւնը յարատեւ ըլլայ:*

ՁԷՅՆԷՊ.- (Բարձրաձայն) *Վասի՛լ (մինչ այդ՝ տղարները գզրոցին մէջ կը սահեցնէ):*

ՎԱՍԻԼ.- (Ներս կու գայ) *Հրամայեցէ՛ք, հանր'ն էֆենտի:*

ՁԷՅՆԷՊ.- *Օսմանը հո՛ս դրկէ:*

ՎԱՍԻԼ.- *Օսմանը պազար դրկեցինք, հանր'ն էֆենտի...:*

ՏԵՍԻԼ 10

Նոյնք եւ ՕՍՍԱՆ

ՕՍՍԱՆ.- (Այս պահուն կը մտնէ կողով մը թելը անցուցած): *Այսօր պազարը ահագին չէօմելեկցիներ եկած, գործ կը փնտռէին (աչքին տակէն կը նայի եւ կը ճանչնայ Քեմալն ու Շէքիրը): Ձիս տեսնելուն պէս վիզիս փաթթուեցան...:*

ՁԷՅՆԷՊ.- *Բերի՞ր ուզածներս:*

ՕՍՍԱՆ.- *Բերի, հանր'նս, բերի, ահաւասի՛կ... (մէկ-մէկ ցոյց կու տայ): Թոմաթես, պատրըճան [սմբուկ], խըյար...*

ԲՈԼՈՐԸ.- *Հա', հա', հա', հա'...*

ՁԷՅՆԷՊ.- *Լա՛, լա՛, այդ սեփեթը [սակառը] նե՛րս տար եւ հո՛ս եկուր (Օսմանը դուրս կ'ելլէ):*

ՔԵՍԱԼ.- *Ո՞ր լեռնէն իջած է այս մարդը:*

ՁԷՅՆԷՊ.- *Չէօմելեկի լեռներէն:*

ՔԵՍԱԼ.- *Ուրիշ մէկը չգտա՞ք աշխատեցնելիք:*

ՁԷՅՆԷՊ.- *Էֆենտի՛ն, երիտասարդ չմնաց: Գերմանիա կ'երթան՝ դրամ շահելու, զինուորութենէն փախելու... Յետոյ, Եւրոպան ուրիշ է, աչքերնին կը բացուի...*

ՇԷՔԻՐ.- *Իրաւունք ունի հանրմը, շատերն ալ օտար աղջիկներու հետ կ'ամուսնանան եւ չեն վերադառնար:*

ՕՍՍԱՆ.- (Կը մտնէ) *Եկայ, հանր'ն էֆենտի:*

ՁԷՅՆԷՊ.- *Վարը ճիշդ մեր դռան քով թոփալ մէյվաճը [կաղ պտղավաճառ] մը կայ...*

ՕՍՍԱՆ.- *Խանութք գոց է, հանր'ն:*

ՁԷՅՆԷՊ.- *Քովի փողոցը մտի՛ր, ետեւը գաղտնի դուռ մը ունի:*

ՕՍՍԱՆ.- *Հասկցայ, հասկցայ, ի՞նչ ըսեմ:*

ՁԷՅՆԷՊ.- *Ձէյնէպ հանրմը ուխքիի համար...*

ՕՍՍԱՆ.- Որո՞ւ համար:

ՋԷՅՆԵՊ.- Հա՛, հա՛, ուիսքի, ուիսքի (շիշը ցոյց կու տայ): Ասոր անունը ուիսքի է:

ՕՍՍԱՆ.- Հասկցայ, վուիսքի:

ՋԷՅՆԵՊ.- Այո՛, «Ուիսքիի համար մէյվա [պտուղ] կ'ուզէ կոր» ըսէ՛:

ՕՍՍԱՆ.- (Ելլելու ատեն) Վուիսքի...

ՋԷՅՆԵՊ.- Թեզէ՛ [թարմ] թող ըլլան եւ քանի մը տեսակ թող տայ:

ՕՍՍԱՆ.- Շա՛տ աղէկ (դուրս կ'ելլէ): Վուիսքի...

ՋԷՅՆԵՊ.- Տգէտ է, բայց լաւ տղայ է:

ՇԷՔԻՐ.- Կ'երեւի նոր եկած է գիւղէն:

ՋԷՅՆԵՊ.- Չեմնելէն մինչեւ հոս քալելով եկած է՝ աշխատելու համար:

ՇԷՔԻՐ.- Էօ՛ֆ, հարիւր քիլոմէթր ճամբայ է:

ՔԵՄԱԼ.- Շըմենտըֆերի [շոգեկառքի] զիծ չկա՞յ այդ կողմը:

ՇԷՔԻՐ.- Էշով կամ գաթրրի արապայով [ջորիի կառք] կը ճամբորդեն:

ՔԵՄԱԼ.- Չըսե՞ս, թէ էշն ու գիւղացին, եթէ առտուն ճամբայ ելլեն, իրիկունը հագիւ կը հասնին (կը խնդան):

ՇԷՔԻՐ.- Գիւղացին իրիկունը կը հասնի, իսկ էշը՝ յաջորդ առաւօտուն: Հա՛, հա՛, հա՛, հա՛...

ՕՍՍԱՆ.- (Կը մտնէ քանի մը տոպրակ գրկած) Փողոցը կեցող էսկերները մէյ-մէկ ավունճ [ափ] առին պտուղներուն վրայէն:

ՋԷՅՆԵՊ.- Վնաս չունի, վնաս չունի:

ՕՍՍԱՆ.- (Տոպրակները սեղանին վրայ կը դնէ) Իշտէ [Ահա՛] ասոնք տուա:

ԲՈԼՈՐԸ.- (Կը խնդան) Հա՛, հա՛, հա՛, հա՛...

ՋԷՅՆԵՊ.- Նե՛րս տար, օղլո՛ւմ, Վասիլին տո՛ւր որ լուայ, պնակներու մէջ դնէ:

ՕՍՍԱՆ.- Լուայ չ'ուզեր, հանը՛մ էֆենտի, տե՛ս ինչպէս մաքուր են:

ՋԷՅՆԵՊ.- Դուն նե՛րս տար եւ Վասիլին տո՛ւր:

ՕՍՍԱՆ.- (Պտուղները խոհանոց կը տանի):

ՋԷՅՆԵՊ.- Խե՛ղճ տղայ... Իրենց գիւղին մէջ շաբաթը անգամ մը կը լուացուին եղեր:

ՇԷՔԻՐ.- Եւ պետութեան ամենահաւատարիմ ու անվնաս տարրերն են ասոնք, որոնք Աստուծոյ տուած ջուրէն անգամ գրկուած են:

ՔԵՄԱԼ.- Բայց, երբեմն ալ ճիշդ այսպիսիներն են, որ պետութիւն մը կը քանդեն:

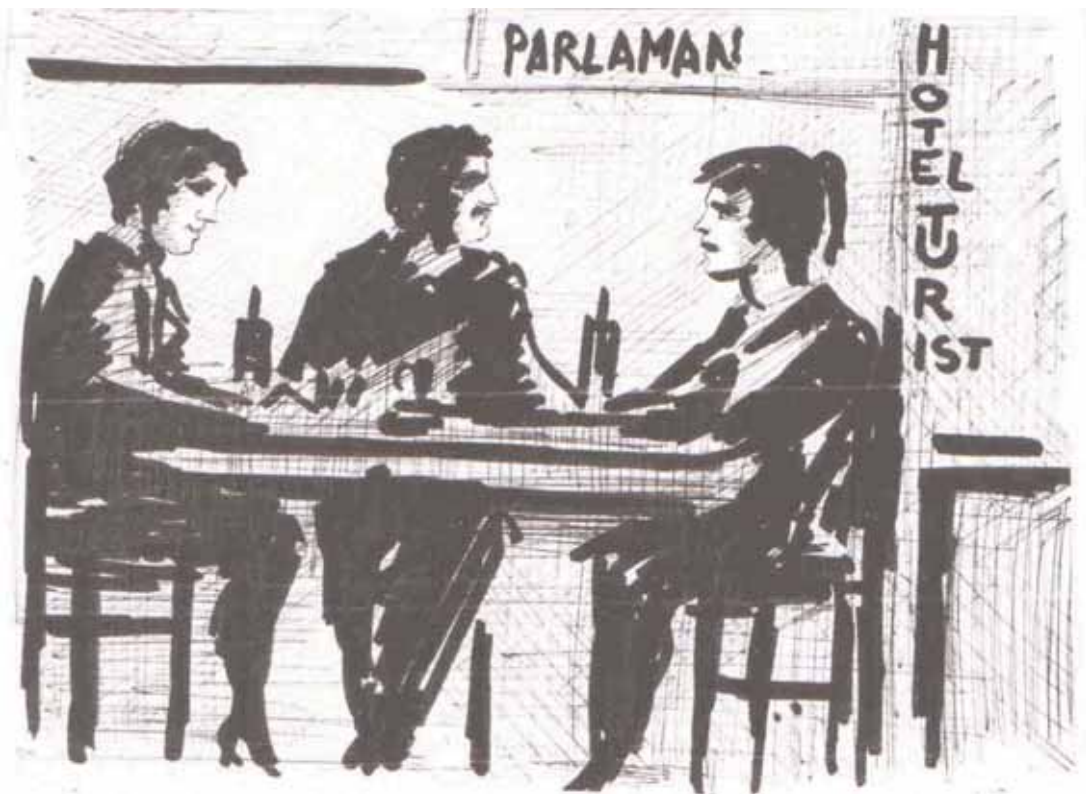
ՎԱՍԻԼ.- (Պտուղները կը բերէ, սեղանին վրայ կը շարէ եւ դուրս կ'ելլէ):

ՇԷՔԻՐ.- (Արդէն հարբած) Խմե՛նք մեր այսօրուայ բարեկամութեան կենացը (գաւաթները իրարու բախելով՝ կը խմեն):

ՔԵՄԱԼ.- Խմե՛նք, բայց զիշերուան մասին ալ մտածենք...

ՇԷՔԻՐ.- Ես ըսի արդէն, որ հոս գետինը պառկելու ալ յօժար եմ:

ՋԷՅՆԵՊ.- (Գիւնովցած) Բայց դուք այդքան աժան չէք Ձէյնէպ հանըմին համար:

ՔԵՍԱԼ և **ՇԷՔԻՐ**.- Եաշասը՛ն [Կեցցե] Ձեյնէպ հանըմ: (Երգ) Ձեյնէպիմ, Ձեյնէպիմ, լա՛, լա՛, լա՛, լա՛, լա՛...

ՇԷՔԻՐ.- (Չայներիզ մը կու տայ Ձեյնէպին) Կարելի՞ է այս միզիքը քիչ մը մտիկ ընել:

ՁԷՅՆԷՊ.- (Չայներիզը ափին մէջ դարձնելով) Կը ներես որ քիչ մը ցած պիտի նուագես, որպէսզի յաճախորդներս չխանգարուին (մեքենային մէջ կը գետեղէ: Արեւելեան «թագսիմ» լալկան եղանակ մը կը լսուի, կը յուզուին, գլուխնին կ'օրօրեն):

ՔԵՍԱԼ.- (Պոռթկալով) Այլա՛հ, Այլա՛հ... Խմե՛նք: Մեռնիլ կայ այս աշխարհին մէջ (կը խմեն):

ՕՍՄԱՆ և **ՎԱՍԻԼ**.- (Յաճախ խոհանոցէն աննկատ կերպով կը նային ու կ'անհետանան):

ՇԷՔԻՐ.- Քանի որ մեռնիլ կայ, ուրեմն այս գիշեր անպայման հոս պառկիլ կայ... (բոլորը կը խնդան):

ՁԷՅՆԷՊ.- (Գինովցած) Մենեակիս մէջ երկու անկողին կայ:

ՔԵՍԱԼ և **ՇԷՔԻՐ**.- (Խանդավառ) Հէ՛յ, կեցցե՛ կիզել [գեղեցկուհի] Ձեյնէպը:

ՁԷՅՆԷՊ.- Չեզմէ մէկը կրնամ ընդունիլ, բայց...

ՔԵՍԱԼ.- (Անհամբեր) Բայց ո՞վ պիտի ըլլայ այդ բախտատորը:

ՁԷՅՆԷՊ.- (Գզոնցէն արծաթ դրամ մը կը հանէ եւ օդին մէջ կը թոցնէ, յետոյ յափշտակելով՝ սեղանին վրայ կը դնէ ու ափովը կը գոցէ): Հիմա ըսէ՛ք նայիմ,

եազր^օ [զիր] մը, թուղրա [պետութեան զինանշան] մը:

ՔԵՄԱԼ.- Թուղրա...

ՇԷՔԻՐ.- Եազր...

ՋԷՅՆԷՊ.- (Ափը կամաց-կամաց կը սահեցնէ դրամին վրայէն: Շէքիր եւ Քեմալ, գլուխնին ծռած, հեւ ի հեւ կը սպասեն արդիւնքը):

ՇԷՔԻՐ.- (Յանկարծ) Հէ՛յ, եազր է, եազր... (կը ծափահարէ):

ՏԵՄԻԼ 11

Նոյնք, ՌՈՒԶԱՆՆԱ, ԳԻՆՈՎԸ եւ ՖԱԹՄԱ

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Կը մտնէ բեռնաւորուած քանի մը փոքր ծրարներով) Պօնճիօրնէ, կօն այտըն հեփիփիսի [բարեւ բոլորիդ]:

ՔԵՄԱԼ եւ ՇԷՔԻՐ.- (Հիացած՝ գռեհիկ ցանկութեամբ կը դիտեն):

ՋԷՅՆԷՊ.- Կիւն այտը՛ն, սինիօրիթա՛...

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- Կրացիա, սինիօրիթա՛ Չայնէպ (իբ սենեակը կ'ելլէ):

ՔԵՄԱԼ.- (Ապշած ետելէն նայելով) Հէ՛յ, Ալլահըմ, ամբողջ մարիֆեթը [շնորհքը] օտարներուն վրա՞յ թափեցիր:

ՋԷՅՆԷՊ.- (Ատելութեամբ եւ նախանձախառն) Ահաւասիկ թուրքը...

ՔԵՄԱԼ.- (Սթափելով) Ինչպէ՞ս:

ՋԷՅՆԷՊ.- (Խիստ) Օտարին առջեւ քծնող:

ՔԵՄԱԼ.- (Անճրկած) Խնդրեմ՝ չկարծես, որ ես ըսել ուզեցի, թէ...

ՋԷՅՆԷՊ.- (Չղային) Պօշ վեր [պարապ խօսք]... (Դէպի խոհանոց դառնալով) Վասի՛լ:

ՎԱՍԻԼ.- (Կը մտնէ) Այո՛, հանը՛մ:

ՋԷՅՆԷՊ.- Սենիօրիթային նախաճաշը դրկէ՛:

ՎԱՍԻԼ.- Անմիջապէ՛ս հանը՛մ (դուրս կ'ելլէ):

ՔԵՄԱԼ.- Առանձի՞ն է այս սինիօրիթան:

ՋԷՅՆԷՊ.- (Չոր) Վաղը Եալովա [առողջարանային քաղաք մը Թուրքիոյ մէջ] պիտի երթայ:

ՇԷՔԻՐ.- Եալովա՞, ի՞նչ ընելու:

ՋԷՅՆԷՊ.- (Չղային) Հիւանդ է, ջիղերու տկարութիւն ունի:

ՔԵՄԱԼ.- (Կը խմէ եւ՝ ինքզինքը արդարացնելու մտօք) Ամօթ եղաւ, սեղան չհրաւիրեցինք:

ՕՍՄԱՆ.- (Կը մտնէ անճարակ քալուածքով, ձեռքին՝ արփաք մը: Բոլորը կը խնդան):

ՋԷՅՆԷՊ.- Ափսէին մի՛ նայիր, դիմա՛ցը նայիր որ չշուարիս:

ՕՍՄԱՆ.- Վաղը առտու կանուխ կ'ելլեմ եւ մինակս փորձ կ'ընեմ, որ սորվիմ:

ԲՈԼՈՐԸ.- Հա՛, հա՛, հա՛, հա՛...:

ՔԵՄԱԼ.- Սինիօրիթային ըսէ՛ թող սեղան հրամմէ:

ՕՍՄԱՆ.- (Վեր կ'ելլէ: Պատուհանէն կը տեսնուի, որ հետաքրքրական խօսակցութիւն մը տեղի կ'ունենայ անոր եւ Ռուզաննային միջեւ):

ՇԷՔԻՐ.- (Ձեյնէպին տրամադրութիւնը բարելաւելու մտօք՝ ձայներիզով արեւելեան պարեղանակ մը կը նուազէ, ականջին բաներ մը կ'ըսէ, լորճուկ կատակներ կը փորձէ ու կը սկսի ծափել) *Տէ՛ նայինք, խաթրիս համար: Չէ՞ որ այս գիշեր մէկ սենեակի մէջ պիտի անցընենք, հա', հա', հա', հա'...*

ՁԷՅՆԷՊ.- *Հիմա քէֆս տեղը չէ, քիչ մը վերջը՝ թերեւս...*

ՕՍՍԱՆ.- (Կը վերադառնայ՝ թեւին վրայ կանացի հագուստներ եւ փոքր ծրար մը):

ՁԷՅՆԷՊ.- *Ատոնք լուացուելի՞ք են, Օսմա՛ն:*

ՕՍՍԱՆ.- (Ուրախ) *Սինթատօրան ինծի պախշիշ [ձեռածիր] տուաւ:*

ՔԵՍԱԼ.- *Ատոնք դո՞ւն պիտի հազնիս:*

ՕՍՍԱՆ.- *Երբ որ ամուսնանամ՝ կնոջս պիտի հազցնեմ:*

ԲՈԼՈՐԸ.- *Հա', հա', հա', հա'...:*

ՔԵՍԱԼ.- *Ըսի՞ր իրեն, որ հոս հրամմէ:*

ՕՍՍԱՆ.- *Հիմա պիտի գայ, հագուստները կը փոխէ կոր (խոհանոց կը մտնէ):*

ՇԷՔԻՐ.- (Քեմալին) *Ե՛լ, օգնէ՛, որ շուտ փոխէ, հա', հա', հա', հա'...*

ՎԱՍԻԼ.- (Կը մտնէ) *Հանր՛մ, ես մսագործին կ'երթամ:*

ՁԷՅՆԷՊ.- *Շո՛ւտ եկուր, Վասի՛լ:*

ՎԱՍԻԼ.- *Հիմա կու գամ (դուրս կ'ելլէ):*

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- (Վերը պատուհանին մօտ կեցած, Օսմանին տուած նկարը կը դիտէ):

ՔԵՍԱԼ.- (Լոլիկցած, դէպի վեր՝ բարձրածայն): *Սինիօրիթա՛, եթէ օգնականի պէտք ունիք՝ պատրաստ եմ, հա', հա', հա', հա'...*

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- (Կ'իջնէ հանդարտօրէն եւ հպարտօրէն կը մօտենայ սեղանին) *Աֆիէօ օլսուն [բարի ախորժակ] (կը խնդայ):*

ՔԵՍԱԼ եւ ՇԷՔԻՐ.- (Ոտքի կ'ելլեն եւ տեղ ցոյց կու տան) *Պույուրունուզ [Հրամմեցէ՛ք] սինիօրիթա հանրմ...*

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- *Կրացիա, կրացիա (կը նստի, յետոյ՝ Քեմալին) Սինիօ՞ր...*

ՔԵՍԱԼ.- (Քծնելով) *Քեմալ:*

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- (Կը կրկնէ) *Քեմալ: (Շէքիրին) Սինիօ՞ր...*

ՇԷՔԻՐ.- (Ոտքի եւ խոնարհելով) *Շէքիր էֆենտի:*

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- *Քեմալ, Շէքիր էֆենտի, հա', հա', հա', հա'...*

ՔԵՍԱԼ.- (Ռուզաննային գաւաթը կը լեցնէ եւ խօսքը Ձեյնէպին կ'ուղղէ) *Սինիօրիթան թրքերէն բնաւ չի՞ հասկնար:*

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- *Հինգ անգամ է թուրքիա կու գամ:*

ՔԵՍԱԼ.- (Ուրախ) *Օ՛, ըսել է, թէ թուրքիան շատ սիրած էք:*

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- *Թուրքիան ալ սիրեցի, թուրքերն ալ:*

ՇԷՔԻՐ.- *Եաշասը՛ն... Սինիօրիթայի՛ն կենացը (կը խմեն):*

ՎԱՍԻԼ.- (Կը մտնէ փոքր ծրարով մը) *Պօնիօրնէ սինիօրիթա, ձեզի համար աղոտոր պիւֆթէք [կարմիր, տափակցուած միս] բերի:*

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- *Կրացիա, թէքէշիւր [թէքէքիւր՝ շնորհակալութիւն] էֆենտիս:*

ԲՈՒՉԱՆՆԱ.- Հա', հա', հա', հա'...

ՎԱՍԻԼ.- Անուշեղենի տուփերն ալ երէկ իրիկուն իրենց տէրերուն բաժնեցի:

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- Կրացիա, պախշիշո վաղը առտու կու տամ:

ՔԵՄԱԼ.- Սպասէ՛ Վասիլ: (Գրպանէն դրամ հանելու ատեն գաղտնի ոստիկանի տոմար կ'իյնայ սեղանին վրայ: Քանի մը տողար կ'երկարէ Վասիլին) Ա՛ն պախշիշո:

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- Օ՛, խնդրեմ Քեմալ էֆենտի, չեմ ընդունիր:

ՔԵՄԱԼ.- (Վասիլին՝ խիստ) Ա՛ն կ'ըսեմ քեզի:

ՎԱՍԻԼ.- (Կ'առնէ) Շնորհակալ եմ, էֆենտի՛ (խոհանոց կ'երթայ):

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- Ամօ՛ք ըրիք, Քեմալ էֆենտի:

ՔԵՄԱԼ.- Տոլարը քու բապուճիդ պէս է, սինիօրիթա՛, մեզի շա՛տ կու գայ (սեղանին վրայ կը տարածէ): Վերցուցէ՛ք որքան որ պէտք ունիք:

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- Շնորհակալ եմ, դրամի պէտք չունիմ (գաղտնի ոստիկանի տոմար նկատի կ'առնէ եւ կեղծ հիացումով կը սկսի դիտել):

ՔԵՄԱԼ.- (Անյարմարութիւն կը զգայ եւ նրբօրէն ձեռքը կ'երկարէ՝ տոմար առնելու համար) Շատ ձախատեր նկար մըն է, այնպէս չէ՞:

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- (Տոմար ամուր բռնած) Ընդհակառակը շատ ճենթըլմէն ելած էք: Օ՛, կիզի բօլիս [գաղտնի ոստիկան] ... այսինքն մարդու որսորդ, հա', հա', հա', հա'...

ՔԵՄԱԼ.- (Անճրկած) Ատիկա ժամանակին էր (տոմար կ'առնէ):

ԶԷՅՆԷՊ.- Հիմա ալ կիւվէրչինի [աղանի] որսորդ է, բայց սինիօրիթային կապար հասցնելը քիչ մը դժուար է, հա', հա', հա', հա'...

ՔԵՄԱԼ.- Վանդակին մէջ եղող թռչունին կապար չենք կրակեր:

ՇԷՔԻՐ.- Մենք թռչունները կերակրելով կ'որսանք, հա', հա', հա', հա'...

ՔԵՄԱԼ.- (Ռուզաննային գաւաթը կը լեցնէ) Ես կը սիրեմ վայելքը, կեանքը, քանի որ անցնող ժամերն ու վայրկեանները անվերադարձ են: Խմե՛նք եւ ուրախանանք, ո՞վ գիտէ, թէ վաղուան օրը ի՞նչ պիտի բերէ մեզի... (Գաւաթը կ'երկարէ Ռուզաննային) Սինիօրիթա՞:

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- Օ՛հ, երանի՛ թէ կարենայի խմել:

ՔԵՄԱԼ.- (Չարմացած) Ի՞նչ կ'ըսէք, սինիօրիթա՛:

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- Չիղերուս համար դեղ առած եմ: Բայց սպասեցէ՛ք, այսօր ե՛ս պէտք է հիւրասիրեմ ձեզ, քանի որ վաղը առտու Եալովա պիտի մեկնիմ: (Բարձրաձայն) Վասիլ:

ՎԱՍԻԼ.- (Կը մտնէ) Այո՛, սինիօրիթա՛:

ՌՈՒՉԱՆՆԱ.- Սեղանիս վրայ երեք շիշ իտալական գինի կայ, հո՛ս բեր հաճիս:

ՔԵՄԱԼ.- (Գաւաթը վերցնելով) Ուրեմն՝ կենա՛ցդ: Յոյս ունիմ, որ Եալովայի մէջ կը տեսնուիմք (կը խմէ):

ՇԷՔԻՐ.- (Կատարելապէս գինովցած) Թորքիան եւ թորքերը սիրող գեղեցիկ սինիօրիթայի՛ն կենացը (կը խմէ):

ՎԱՍԻԼ.- (Շիշերը կը բերէ եւ սեղանին վրայ կը դնէ):
ՌՌԻԶԱՆՆԱ.- Մեզի մաքուր գաւաթներ ալ դրկէ՛, Վասիլ:
ՎԱՍԻԼ.- (Խոհանոց կ'երթայ):
ՔԵՍԱԼ.- (Շիշերէն մէկը կ'առնէ եւ բարձրաձայն կը կարդայ վրայի պիտակը)
Քամբարի Իթալիանօ:
ՌՌԻԶԱՆՆԱ.- Ասիկա իտալական լաւագոյն խմիչքներէն մէկն է, մանաւանդ
ճաշէ առաջ: Ախորժակ կը բանայ:
ՕՍՍԱՆ.- (Ափսէի մը վրայ գաւաթներ կը բերէ եւ կողմնակի սեղանի մը վրայ
կը դնէ) *Գաւաթները բերի, հանը՛մ էֆենտի:*
ՌՌԻԶԱՆՆԱ.- Գաւաթները լեցո՛ւր եւ սեղա՛ն բեր:
ՕՍՍԱՆ.- (Արագ եւ աննկատ կերպով գաւաթ մը կը լեցնէ, յետոյ շիշին մէջ
փոքր սրուակի մը բովանդակութիւնը կը պարպէ ու կը լեցնէ մնացեալ գաւաթ-
ները):
ՌՌԻԶԱՆՆԱ.- Ի՞նչ կ'ընես, Օսմա՛ն, դեռ չի...
ՕՍՍԱՆ.- Լեցուցի, հանը՛մ էֆենտի, լեցուցի, հրամմեցէ՛ք (գաւաթները սեղա-
նին վրայ կը շարէ, բայց Ռուզաննային գաւաթը կ'անջատէ միւսներէն): *Անո՛ւշ
ըլլայ* (խոհանոց կ'երթայ):
ՌՌԻԶԱՆՆԱ.- (Բաղադրուած գաւաթներէն մէկը վերցնելով) *Քեմա՛լ էֆենտի,
կարծես պիտի չմերժէք այս գաւաթը...*
ՔԵՍԱԼ.- Ի՞նչ կ'ըսէք, սինիօրիթա՛, ինչպէ՞ս կրնամ մերժել այս նազիկ ձեռքե-
րով հրամցուած գաւաթը (կ'առնէ եւ համբուրելով Ռուզաննային ձեռքը, գաւա-
թը իր առջեւ կը դնէ):
ՌՌԻԶԱՆՆԱ.- (Նոյնպէս Շէքիրին) *Իսկ դո՞ւք, Շէքի՛ր էֆենտի:*
ՇԷՔԻՐ.- Ե՛ս, ես մէջինը կը խմեմ, գաւաթն ալ վրայէն մեզէ [աղանդեր] կ'ը-
նեն:
ԲՈԼՈՐԸ.- Հա՛, հա՛, հա՛, հա՛...
ՌՌԻԶԱՆՆԱ.- (Գաւաթ մըն ալ Ձէյնէպին) *Ձէյնէ՛պ հանըմ, շատ շնորհակալ
ենք ձեր ազնիւ վերաբերումին եւ հիւրասիրութեան համար:*
ՁԷՅՆԷՊ.- (Գաւաթը կ'առնէ) *Շնորհակալ եմ, սինիօրիթա՛: Կը յուսամ որ Եա-
լովայէն վերադարձին դարձեալ հոս կը հանդիպիք:*
ՌՌԻԶԱՆՆԱ.- (Գաւաթը բարձրացնելով) *Ուրեմն՝ խմե՛նք, քանի որ տակա-
ւին...*
ՇԷՔԻՐ.- Կ'ապրիկնք... (կը խմեն):
ՔԵՍԱԼ.- (Հիացած) *Օ՛հ: Այս ի՛նչ աստուածային խմիչք է եղեր:*
ՇԷՔԻՐ.- (Նոյնպէս հիացած) *Ասոր անունը ոչ թէ Քամբարի, այլ Ձեմզեմ սու-
յու [սրբազան ջուր] պէտք է դնել:*
ՁԷՅՆԷՊ.- Ես անցեալ տարի գաւաթ մը խմեցի այս խմիչքէն, բայց այսչափ
համով չէր:
ՌՌԻԶԱՆՆԱ.- Անո՛ւշ ըլլայ բոլորիդ ալ: (Բարձրաձայն) Օսմա՛ն:
ՕՍՍԱՆ.- (Կու գայ) Այո՛, սինիօրիթինա՛ հանըմ:

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Բացուած շիշը մատնանշելով) *Սա շիշը հո՛ւ բեր, միւս երկուքն ալ բա՛ց եւ անա՛նկ բեր:*

ՕՍՄԱՆ.- *Շա՛տ լաւ, սին, սին, սինիօրօքինա...*

ԲՈԼՈՐԸ.- (Կը խնդան) *Հա՛, հա՛, հա՛, հա՛...:*

ՕՍՄԱՆ.- (Բացուած շիշը սեղանին վրայ կը դնէ, միւսներն ալ կ'առնէ եւ խոհանոց կը մտնէ):

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Միւսներուն գաւաթները կը նորոգէ) *Կը ներէք, որ ես պարզապէս ձեզի ընկերանայու համար շատ քիչ պիտի խմեմ, բայց...*

ՔԵՄԱԼ.- *Խնդրեմ՝ սինիօրիքա՛... Արդէն ձեր ներկայութիւնն իսկ մեծ բախտատրութիւն է մեզի համար, եւ ...*

ՇԷՔԻՐ.- *Եւ մեր խմելու ախորժակները կը գրգռէ... հա՛, հա՛, հա՛, հա՛...:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Բայց կը խոստանամ, Եալովայէն վերադարձիս, ամբողջ զիշեր մը անցընել ձեզի հետ:*

ԲՈԼՈՐԸ.- *Էհէ՛յ, եաշասը՛ն սինիօրիքա, կենա՛ցդ (կը խմեն եւ գաւաթները կը նորոգուին):*

ՔԵՄԱԼ.- *Եալովա ո՞ր օթէլը պիտի մնաս:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Թերմալ օթէլ, տեղս արդէն ապահոված եմ:*

ՔԵՄԱԼ.- *Առանձի՞ն պիտի ըլլաս:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Իտալացի բարեկամ մը ունիմ:*

ՔԵՄԱԼ.- (Ճակատը շփելով) *Վնաս չունի, անոր հետ ալ կը բարեկամանանք:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Բարձրաձայն) *Օսմա՛ն:*

ՕՍՄԱՆ.- (Կու գայ) *Այո՛, հանը՛մ:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Այս շիշերէն մէկ հատը ա՛ն, գաւաթ մը տանիքը կեցող էսկերին, գաւաթ մըն ալ վարը՝ դնապանին:*

ՕՍՄԱՆ.- *Մնացածն ալ Վասիլին հետ մենք խմե՞նք:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Խմեցէ՛ք, անո՞յշ ըլլայ:*

ՕՍՄԱՆ.- (Շիշը կ'առնէ, նախ վար կ'իջնէ, պահ մը վերջ տանիք կ'ելլէ):

ԶԷՅՆԷՊ.- (Գինովցած, ձայներիզի վրայ արեւելեան պարեղանակ մը կը նուազէ):

ՇԷՔԻՐ.- *Զէյնէ՛պ խանըմ, հայտէ՛ նայինք... (կը սկսի ծափել): Մեռնիլ կայ...*

ԶԷՅՆԷՊ.- (Կոտրտուելով) *Պարել չեմ գիտեր:*

ՇԷՔԻՐ.- *Այդ գեղեցիկ մարմնիդ բոլոր շարժումները հաճելի են մեզի համար (բոլորն ալ կը սկսին ծափել):*

ԶԷՅՆԷՊ.- (Կը սկսի պարել):

ԲՈԼՈՐԸ.- *Հէ՛յ, հէ՛յ, հէ՛յ... (հարբածութիւնն ու խանդավառութիւնը իրենց զազաքնակէտին կը հասնին):*

ՇԷՔԻՐ.- (Զէյնէպին առջեւ ծունկի կու գայ եւ տոլարներ կը թափէ):

ՔԵՄԱԼ.- (Կը ծափէ եւ կը ջանայ համոզել Ռուզաննան, որ պարէ) *Խաթրիս համար, սինիօրիքա՛...*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Այսօր հիւանդ եմ, բայց կը խոստանամ...*

ՔԵՍԱԼ.- (Գրպանէն մանեակ մը կը հանէ) *Ասիկա որպէս յիշատակ թող մնայ: Դեռ ուրիշ շա՛տ արժէքաւոր նուէրներ պիտի տամ ձեզի* (կը փորձէ վիզէն կախել):

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Թոյլ չի տար եւ մանեակը կ'առնէ): *Օ՛հ, շնորհակալ եմ, բայց ոսկեղէն չեմ կրնար կրել, հակացուցուած է ինձի...:*

ՔԵՍԱԼ.- *Ես մերժումի չեմ դիմանար, սինիօրիքա՛:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Լա՛ւ, կ'ընդունիմ, բայց ես ալ իմ կողմէս կը նուիրեմ Ձէյնէպ հանրմին* (ոտքի կ'ելլէ եւ Ձէյնէպին վիզէն կը կախէ: Ծափեր ու պոռչտուքներ կը ստիպեն, որ Ռուզաննան պարէ):

ՔԵՍԱԼ.- (Ռուզաննային դէմը կ'անցնի եւ կը սկսի պորտը շարժել):

ՕՍՍԱՆ.- (Այս պահուն կ'իջնէ վերէն՝ շիշը եւ գաւաթ մը ձեռքը, աստիճաններուն սկիզբը կը կենայ):

ԶԻՆՈՒՈՐ.- (Կ'իջնէ ապուշ դարձած, եւ Օսմանին քովը կենալով՝ կը սկսի ծափել):

ԳԻՆՈՎ.- (Դուրս կու գայ իր սենեակէն եւ Օսմանին միւս կողմը կենալով՝ կը սկսի ծափել):

ՕՍՍԱՆ.- (Շիշին յատակը մնացած գինին գաւաթին մէջ պարպելով, շարունակ կը խմցնէ զինուորին):

ՎԱՍԻԼ.- (Սեղանին վրայ պարպուած գաւաթները շարունակ կը լեցնէ եւ կը ծափէ):

ԳԻՆՈՎ.- (Յանկարծ կը պոռայ) *Եա՛... շա, շա, շա, շա՛... հա', հա', հա'... սը'ն...*

ԴՈՒՐՍԷՆ.- (Շտապ օգնութեան ինքնաշարժի խլացուցիչ ճչոցը կը լսուի):

ԳԻՆՈՎ.- *Օ՛ր...տու, մուզ, հա', հա', հա', հա'...*

ԶԻՆՈՒՈՐ.- (Կը փորձէ տանիք ելլել, բայց չի յաջողիր, աստիճաններուն վրայ կը նստի):

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Կեղծ վախով) *Այս ի՞նչ է, արդեօք վտա՞նգ մը կայ:*

ՔԵՍԱԼ.- *Մի' վախնաք, բան մը չկայ, վարչապետը բարլամենք եկաւ...*

ՇԷՔԻՐ.- (Բոլորովին հարբած): *Այսօր թօփ թօփլանքը [հաւաք] կայ, հա', հա', հա', հա':*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Քեմալին) *Դեղ առնելու ժամանակս եկաւ* (ոտքի կ'ելլէ): *Ես հիմա կը վերադառնամ* (վեր կ'ելլէ եւ անթել գործիքով կը խօսի, պատուհանէն կ'երեւի):

ԳԻՆՈՎ.- *Եա՛... շա' շա' շա' շա' սըն, օ՛ր... օ՛ր, օ՛ր...*

ՖԱԹՄԱ.- (Դուրս կու գայ իր սենեակէն՝ մուճակը ձեռքին եւ զինովին օձիքէն բռնելով՝ կը սկսի հարուածել) *Եկո՛ւր որ ես քեզի ցոյց տամ եաշը եւ գուրուն [թացն ու չորը] (ծեծելով՝ կը քաշկռտէ դէպի վեր):*

ԳԻՆՈՎ.- (Պատշգամէն կը պոռայ) *Եա՛... շասը'ն, ա՛... թա' թա' թա' թա' թո'ն ...* (կը փսխէ):

ՖԱԹՄԱ.- (Օձիքէն բռնած) *Թո՛ւ քեզի, շերեֆսի՛զ, նամուստ'նզ... [անպատիւ]:*

ՌՌԻԶԱՆՆԱ.- (Սեղան կը վերադառնայ եւ Քեմալին քովը կը նստի) *Մեղք է, այս մարդը պէտք է բժիշկի մը տանիլ:*

ՔԵՄԱԼ.- *Այս մարդը պէտք է ճեհեցնենք՝ որպէս:*

ՌՌԻԶԱՆՆԱ.- *Այդչափ խիստ մի՛ ըլլաք, Քեմա՛լ էֆենտի: Կը պատահին ասանկ բաներ:*

ՔԵՄԱԼ.- *Ես կը վախնամ, որ այս անախորժ դէպքերը պատճառ դառնան, որ Թուրքիոյ հանդէպ ձեր ունեցած համոզումները փոխուին:*

ՌՌԻԶԱՆՆԱ.- *Վստահ եղէք, որ Թուրքիոյ հանդէպ ունեցած համոզումները երբեք չեն փոխուիր, Քեմա՛լ էֆենտի:*

ՔԵՄԱԼ.- *Եաշասը՛ն սինիօրիթա... Օսմա՛ն, ուիսքի՛ բեր:*

ՇԷՔԻՐ.- *Ի՞նչ է Քեմալ, կ'երեւի թէ համաձայնեցաք գիշերուան համար:*

ԶԷՅՆԷՊ.- (Հարբած) *Իմ օթէլս ուղուրլու է [բախտաբեր], հոս եկողը անպայման կը հասնի իր մուրազին (կը շարունակէ իր խօսակցութիւնը Շէքիրին հետ):*

ՇԷՔԻՐ.- *Զէյնէյ խանըմի՛ն կենացը (կը խմէ):*

ՕՍՄԱՆ.- (Ուիսքի կը բերէ եւ գաւաթները կը լեցնէ) *Եաշասը՛ն Չէօմէլէկ (դուրս կ'ելլէ):*

ՌՌԻԶԱՆՆԱ.- (Քեմալին) *Ես վայրկեան մը սենեակս ելլեմ, հիմա կը վերադառնամ (իր սենեակը կ'ելլէ: Խորհրդաւոր եւ անհասկնալի շարժումներ կը նկատուին պատուհանէն):*

ԴՌՆԱՊԱՆ.- (Դուրսէն) *Զէյնօ չէ, Զէյնէյ է, Զէյնէ՛յ...*

ՌՌՍԷՕ.- (Դուրսէն) *Կրացիա՛, կրացիա՛...:*

ԴՌՆԱՊԱՆ.- *Պապամ, քու լեզուդ չեմ հասկնար կոր: Մտի՛ր ըսինք, էօ՛ֆ...*

ՏԵՄԻԼ 12

Նոյնք եւ ՌՌՍԷՕ

ՌՌՍԷՕ.- (Կը մտնէ «քօնթ»ի ակնոց մը աչքին, աջ ձեռքին՝ ցպիկ մը, իսկ ձախին՝ ծաղկեփունջ մը) *Պօնճիօրնօ սինիօրինա Զէյնապօ...*

ԲՈԼՈՐԸ.- (Ապշած) *Հա՛, հա՛, հա՛, հա՛...*

ՔԵՄԱԼ.- *Ծօ՛ այս սէրտերին [տխմար] ուրկէ՞ քուսա...*

ՌՌՍԷՕ.- *Սօնօ բրինչիրէ Ռոմէօ Քարտինալէ, իօ տէզիտէրօ վէտի Ռօզաննա բրօթէսթան ֆէ սալիթա զամէրա նիւմէրօ վէնթի քուարթօ [Նորին վսեմութիւն Ռոմէօ Քարտինալէ, ես կը փափաքիմ տեսնել Ռոզաննան, որ կը բնակի թի 24-ին մէջ]:*

ՇԷՔԻՐ.- (Սանձարձակ) *Հա՛, հա՛, հա՛, հա՛... Ծօ՛, կ'երեւի թէ սահկա արջ խաղցնող է:*

ԶԷՅՆԷՊ.- (Բարձրաձայն) *Օսմա՛ն:*

ՕՍՍԱՆ.- (Կը մտնէ) *Եկայ, հանը՛մ:*

ՋԷՅՆԷՊ.- *Մինիօրինան հո՛ւ կանչէ:*

ՕՍՍԱՆ.- (Ռուզաննային սենեակը կ'ելլէ):

ՇԷՔԻՐ.- (Քենալին) *Կ'երեւի թէ մարդուդ բարեկամը այս է:*

ՋԷՅՆԷՊ.- *Ասոնց համար բարեկամ չի պակսիր: Պատուախնդրութիւնը միայն թուրք կնկան յատուկ է:*

ՌՈՍԷՕ.- (Յպիկը մատներուն մէջ դարձնելով, մէկ կռունկին վրայ դարձուածք մը կ'ընէ եւ բարձրաձայն կը սկսի երգել իտալերէն երգ մը) *Թօրնօ ւա Սօրիենթօ, լա', լա', լա', լա', լա', լա', լա' ...*

ՕՍՍԱՆ.- (Կը վերադառնայ եւ խոհանոց կ'երթայ):

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Կու գայ ժպտերես ու նազանքով) *Պօն ճիօրնօ քօնթօ Ռոմէօ Քարտինալէ [Բարի օր կոմս Ռոմէօ Քարտինալէ] (աջը կ'երկարէ որպէսզի համբուրէ):*

ՌՈՍԷՕ.- (Անմիջապէս մէկ ծունկի վրայ գալով կը համբուրէ Ռուզաննային աջը) *Օ՛հ, մի ստօրասլէ Ռուզաննա նիմերօ վէնթի քուաթթօ, քօմէ՞ սքաթէ սուա սալութէ [թիւ 24-ի իմ սիրելի Ռուզաննաս, ինչպէ՞ս է որպիսութիւնդ]:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Կրացիէ բրինչի՛րէ... [շնորհակալութիւն, իշխանագո՛ւն]:*

ՌՈՍԷՕ.- *... Տէգիստերօ քէ թու աչէթթա քուէսթօ բոյիլօ ռէկալօ [Կը փափաքիմ, որ ընդունիս այս գոհար նուէրը]:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Կրացիէ, կրացիէ բրինչի՛րէ Ռոմէօ [Շնորհակալութիւն, իշխան Ռոմէօ]:*

ՌՈՍԷՕ.- (Թեւերը բացած փառք տալով) *Կրացիէ ւա Սանթա Մարիա, ւա Թերեզա, ւա Ռիթա... [Շնորհակալութիւն Սուրբ Մարիամին, Թերեզային, Ռիթային]:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Մի աքքոմօտի բրինչի՛րէ Ռոմէօ [Հրամմէ', իշխան Ռոմէօ]:*

ՌՈՍԷՕ.- *Լալամէ քէ պելլօ ունօ պաչիօ ալլա սուա մանօ անճէլիքա... [Ինչ գեղեցիկ է, կ'ուզեմ համբուրել հրեշտակային ձեռքդ] (դարձեալ կը համբուրէ ձեռքը):*

ՔԵՍԱԼ.- (Կը խանգարուի եւ կը սկսի ջղայնանալ) *Թամամ սերսերի մըն է եղեր:*

ՇԷՔԻՐ.- (Քենալին) *Ես կը վախնամ, որ կամաց-կամաց մինչեւ վեր ելլէ համբոյրը: Հա', հա', հա'...*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Նօ՞ն վօլիօ պէրէ [Չե՞ս ուզեր խմել]:*

ՌՈՍԷՕ.- *Նօն վօլիօ տեսթուրպարէ վօսթթօ ռիքօզօ, վօսթթօ բաչէ վէտերսի ին Եալովա, առիվետերչի, առիվետերչի... [Չեմ ուզեր խանգարել քու հանգիստդ եւ խաղաղութիւնդ: Կը տեսնուիմք Եալովայի մէջ: Մնաս բարով] (դուրս կ'ելլէ):*

ՇԷՔԻՐ.- *Հա', հա', հա', հա'... Այս ախմախը ռ՞վ է եղեր՝ ի սէր Աստուծոյ:*

ՔԵՄԱԼ.- (Նախասնձեն զայրացած) *Օսմա՛ն:*

ՕՍՍԱՆ.- (Կու գայ) *Էֆենտի՛ն:*

ՔԵՄԱԼ.- *Իջի՛ր, պահակին պատուիրէ՛, որ դուռը կղպէ եւ ռեւէ մէկը ներս չառնէ այլեւս:*

ՕՍՍԱՆ.- *Գլխո՛ւս վրայ, էֆենտի՛ (դուրս կ'ելլէ):*

ՔԵՄԱԼ.- (Ռուզաննային) *Այս սէրսէրի՞ն է բարեկամդ, որուն հետ Եալովա պիտի մնաս:*

ՌՌԻՉԱՆՆԱ.- *Բայց հարուստ է եւ ... կոմսի զաւակ է:*

ՉԷՅՆԷՊ.- *Եւրոպացի կինը էրիկ մարդուն միայն դրամը կը սիրէ (կը սկսի քնանայ):*

ՇԷՔԻՐ.- *Որովհետեւ պա...պատիւ չու...նի՞ն, այդպէս չէ՞... Ձէյն... զէյն... (կը քնանայ):*

ՔԵՄԱԼ.- *Կարսի մէջ, ի...մ ունեցած հա...րստութիւնս երկու կոմս ծախու կ'առնէ:*

ՕՍՍԱՆ.- (Կու գայ: Քենային) *Դուռը կղպեցի, էֆենտի՛:*

ՔԵՄԱԼ.- (Աստիճաններուն վրայ պառկած, հարբած զինուորը մատնանշելով) *Սա քէօբէկն [շուն] ալ տանիքը նետեցէ՛ք, թող ուզածին չափ փսխէ ու քնանայ:*

ՌՌԻՉԱՆՆԱ.- *Վասի՛լ, եկո՛ւր Օսմանին օգնէ՛:*

ՎԱՍԻԼ.- (Կու գայ, Օսմանին հետ քաշկռտելով քիչ մը վեր կը հանեն զինուորը):

ՇԷՔԻՐ եւ ՉԷՅՆԷՊ.- (Գլուխ-գլխի՝ սեղանին վրայ կը քնանան):

ՔԵՄԱԼ.- (Նստած տեղը կը սկսի օրօրուիլ ու ճակատը շփել): *Օ՞Ֆ սնամ [մայր իմ], օ՞Ֆ... (յանկարծ սեղանին վրայ կը փլի):*

ՌՌԻՉԱՆՆԱ.- (Վասիլին) *Գնա՛ եւ Ռոմէ՛օն զաղտնի դուռէն նե՛րս մտցուր:*

ՎԱՍԻԼ.- (Գրպանէն բանալի մը կը հանէ եւ արագօրէն խոհանոց կը մտնէ):

ՕՍՍԱՆ.- (Ռուզաննային) *Վարի երկաթէ դուռը կղպուած է եւ պահակն ալ խոր քունի մէջ է: (Քնացողները ցոյց տալով) Ասոնք ի՞նչ պիտի ընենք:*

ՌՌԻՉԱՆՆԱ.- *Չզէ՛ իրենց վիճակին, հազիւ երկու ժամ վերջը կրնան սքափիլ: Արդէն սատկածի պէս են: Հիմա վե՛ր ելի՛ր, տանիքը աչքէ՛ անցուր, զինուորին զէնքն ալ...*

ՕՍՍԱՆ.- *Ջրամբարին մէջ նետեցի (արագօրէն վեր կ'ելլէ):*

ՌՌՍԷՕ.- (Կը մտնէ խոհանոցէն) *Խմբապե՛տ, 12 վայրկեան ժամանակ ունինք: (Կը տեսնէ քնացածները): Ասոնք ի՞նչ պիտի ըլլան:*

ՌՌԻՉԱՆՆԱ.- *Չզենք եւ մեր գործերուն նայինք:*

ՎԱՍԻԼ.- *Ասոնք ալ մեր գործին մաս չե՞ն կազմեր:*

ՌՌԻՉԱՆՆԱ.- *Այո՛, բայց՝ ժամանակ չունինք անոնցմով զբաղելու:*

ՎԱՍԻԼ.- (Կը մտնէ, Ռուզաննային) *Գաղտնի դուռը կղպեցի, ահաւասիկ բանալին* (կու տայ: Բաճկոնին գրպանէն կը հանէ ատրճանակը, աջ գրպանէն կը հանէ ձայնարգելը, կ'ամրացնէ ատրճանակի ծայրին, ու մօտենալով Քեմալին ու Շէքիրին, մէկական փամփուշտ կ'արձակէ անոնց ուղեղներուն: Երկուքն ալ գետին կ'իյնան արեան լճակներու մէջ):

ՕՍՄԱՆ.- (Վար կ'իջնէ, Ռուզաննային) *Ամէն ինչ կարգին է, խմբապե'տ:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Հեղինակաւոր կեցուածքով պահ մը լռութենէ վերջ) *Վարդա'ն:*

ՎԱՍԻԼ.- *Այո', խմբապե'տ:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Պայուսակէն էլեքտրական փոքր լամբի նմանող գործիք մը կը հանէ) *Վեռուէն կառավարող այս գործիքով ժամը ճիշդ 10-ին մզկիթին ճեմիշը պէտք է պայթեցնես թիւ 1 ռումբը... (գործիքը կը յանձնէ):*

ՎԱՐԴԱՆ.- *Պատրա'ստ եմ, խմբապե'տ:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Յետոյ բազմութեան մէջ կորսուելով՝ կ'ուղղուիս դէպի անգլիացի բժիշկին տան քովի սրճարանը:*

ՎԱՐԴԱՆ.- *Հասկցայ, խմբապե'տ:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Արմէ'ն:*

ՕՍՄԱՆ.- *Այո', խմբապե'տ:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Պայուսակէն երկրորդ գործիք մը կը հանէ) *Վերը, ջրամբարին ետեւէն, առաջին պայթումէն հինգ երկվայրկեան ետք կը պայթեցնես թիւ 2 ռումբը եւ փողոց իջնելով կ'ուղղուիս նոյն վայրը (գործիքը կը յանձնէ):*

ԱՐՄԷՆ.- *Հասկնալի է, խմբապե'տ:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Ռ-աֆֆի':*

ՌՈՍԷՕ.- *Այո', խմբապե'տ:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Երրորդ գործիք մը կը յանձնէ) *Հանրային պարտէզին ցանկապատին ետեւէն, երկրորդ պայթումէն տասը երկվայրկեան ետք կը պայթեցնես թիւ 3 ռումբը եւ անմիջապէս թանգարան մտնելով, կը սպասես մինչեւ որ ես գամ:*

ՌԱՖՖԻ.- *Յստակ է, խմբապե'տ:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Անակնկալի մը պարագային՝ կապ պահեցէ՛ք ինձի հետ 4-24 ալիքի վրայ:*

ԲՈԼՈՐԸ.- *Պատրա'ստ ենք, խմբապե'տ:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Հեղինակաւոր եւ վճռական ձայնով) *Ընկերնե՛ր, ազատութեան, արդարութեան եւ իրաւունքին զինը արիւնն է... Մեր բռնագրաւուած հողերուն զինը արիւնն է... Մեր մէկուկէս միլիոն նահատակներուն վրէժը արիւնն'լ կը լուծուի:*

ԲՈԼՈՐԸ.- *Մենք երդուա'ծ ենք ատոր համար:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Ուրեմն, լարե'նք մեր զէնքերը:*

ԲՈՒՆՈՐԸ.- (Ձենքերուն փողերը վեր բռնած՝ կը լարեն, յետոյ կ'ողջագուրուին):

ՌՌԻՉԱՆՆԱ.- *Արմէ՛ն, վե՛ր ելիր եւ դի՛րքդ գրաւէ:*

ԱՐՄԷՆ.- (Վեր կ'ելլէ):

ՌՌԻՉԱՆՆԱ.- *Վարդա՛ն եւ Ռաֆֆի՛, հետեւեցէ՛ք ինձի* (խոհանոցին գաղտնի դուռէն դուրս կ'ելլեն):

ՏԵՄԻԼ 13

ՕՍԱՐ (ԳԻՆՈՎԸ), յետոյ ՌՌԻՉԱՆՆԱ, ԱՐՄԷՆ, ՖԱԹՄԱ

ԲԵՄԸ.- (Լուսին, հարբածները իրենց վիճակին մէջ, ժամացոյցին թիք-թաքը կը լսուի):

ԴՌԻՐՍԸ.- (Բազմութեան աղմուկ, յաճախակի ծափահարութիւններ եւ ուրախութեան բացականչութիւններ, ինքնաշարժներու ժխոր):

ՕՍԱՐ.- (Վերնայարկին դուռը կը բացուի, գինով վիճակի մէջ հանդարտօրէն դուրս կու գայ): *Օ՛... Ռուզաննան կու գայ կոր...* (մինչեւ պատշգամ կու գայ եւ պարզուող տեսարանէն զարմացած) *Աճէ՛ր...* [Տարօրինակ] *Քէֆը ե՞րբ վերջացեր է...* (աչքերը կը շփէ) *Ձէյնէպը արդեօք որո՞ն հետ պառկեցաւ...* (Կը փորձէ աստիճանէն վար իջնել, բայց կը գլտորուի եւ փռուած կը մնայ):

ՌՌԻՉԱՆՆԱ.- (Կը մտնէ ջղային վիճակով, եւ առանց Օմարը նկատելու՝ վեր կ'ելլէ):

ՕՍԱՐ.- (Կամաց-կամաց կը սթափի եւ գլուխը վեր առնելով՝ կը տեսնէ Ձէյնէպին սրունքները: Աչքերը լայն բացած եւ թուրք կու տալով) *Օ՛խ... Ղուրպա՛ն ըլլամ քեզի լոխումս, ֆատրիսս, քեստենէս...* [մատա՛ղ ըլլամ քեզի, լոխումս, պիստակս, շագանակս]: (Քաշկոտուելով ոտքի կ'ելլէ եւ սեղանին վրայէն խմիչքին շիշը կ'առնէ) *Լոխումներո՛ն կենացը, Անգարայի պիւլպիւլներո՛ն կենացը* (աստիճաններուն վրայ պառկած գինուորը նկատելով) *Էսկե՛ր, թրքական բանակին եւ Ձէյնէպին մետաքսէ... մետաքսէ վա՛ր... տիքներո՛ն կենացը...* (կը խմէ ու գետին կ'իյնայ: Թափուած տոլարները տեսնելով՝ կը սկսի հաւաքել: Յետոյ կը տեսնէ արիւնլուայ Քեմալն ու Շէքիրը: Պահ մը կը կարծէ, թէ գետնին արիւնը անոնց փսխուքն է, բայց երբ աչքերը լայնօրէն կը բանայ, կը հասկնայ, թէ երկուքն ալ սպաննուած են): *Ասկէ լաւ առիթ չըլլար* (կ'ըսէ ան ինքն իրեն, ու նախ Քեմալին, ապա՝ Շէքիրին գրպանները կը պարպէ՝ գումարներ, ոսկեղէն, զարդեղէն եւ այլն: Ապա, աթոռէ մը կառչելով, վեր կ'ելլէ դժուարութեամբ եւ գինովութենէն օրօրուելով՝ կը մօտենայ Ձէյնէպին, զգուշութեամբ մազերը կը շոյէ, երկար շունչով անոր ափը կը հոտոտայ) *Օ՛խ, ճեննեթի* [դրախտի] *ծաղիկները այսչափ անոյշ հոտ չունին...* *Ճեննեթի փերիները խալթ կերեր են* [ոչինչ են] *քու քովդ* (Ձէյնէպին վիզէն կախուած շղթան կը փորձէ հանել, չի կրնար, կը փսխէ, յետոյ դողացող մատներովը

զգուշութեամբ սրունքները կը շոյէ եւ փայլփլուն կօշիկները կը հանէ, մէկ հատին մէջ խմիչք լեցնելով վեր կը բարձրացնէ) *Եա՛... շա, Ա՛... թաթո՛ւրք...* (կը խմէ, շուրջը կը նայի զարմացած) *Ի՞նչ, Թուրքիան քնացե՞ր կամ մեռե՞ր է, թէ՞ ինձի պէս խմեր է...*

ՊԱՅԹՈՒՄ.- (Թիւ 1 ռունքը կը պայթի):

ՕՍԱՐ.- (Կ'իյնայ, բայց վերստին ոտքի կ'ելլէ) *Հայտէ՛ ելէ՛ք նայինք, Ռամազանին թօփը* [Ռամատան ամսուան երեկոները արձակուող ռունք, որով թոյլ կը տրուի ուտելը՝ օրուան ծոմէն ետք] *նետուեցաւ... Թուրքիան քէֆի մէջ է...* (դուրսը կը լսուին զէնքերու կրակոց եւ աղմուկ):

ՊԱՅԹՈՒՄ.- (Թիւ 2 ռունքը կը պայթի: Դուրսը կը լսուին կրակոց եւ պոռչտուք):

ՕՍԱՐ.- (Յնցումէն դարձեալ գետին կ'իյնայ) *Թէօպէ՛ եարապպիմ, թէօպէ՛* [Մեղա՛յ Տէ՛ր իմ, մեղա՛յ]:

ՖԱԹՄԱ.- (Ճշալով դուրս կու գայ իր սենեակէն) *Օմա՛ր, շո՛ւտ հասիք, շո՛ւտ, կայծակ ինկաւ...:*

ՕՍԱՐ.- (Ոտքի կ'ելլէ) *Մի՛ վախճար Ֆաթմա, զէնզէլէ է* [երկրաշարժ], *հիմա կ'անցնի:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Արտորանքով կ'իջնէ վերէն, Օմարին եւ Ֆաթմային գոյութիւնը մոռցած ըլլալով, զարմացած) *Դուք ի՞նչ գործ ունիք հոս:*

ՕՍԱՐ եւ ՖԱԹՄԱ.- (Հայերէնը չհասկնալով՝ զարմացած իրարու կը նային):

ՖԱԹՄԱ.- (Օմարին) *Պու էրմէնի տղր...* [Սա հայ է...]

ՕՍԱՐ.- (Սթափելով) *Հա՞... էրմէնիլէր...*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Անմիջապէս ատրճանակին կոթով հարուած մը կու տայ Օմարին գլխուն, որ գետին կը տապալի):

ՖԱԹՄԱ.- (Սարսափահար) *Եթիշի՛ն...* [հասէ՛ք]

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Հարուած մըն ալ կը հասցնէ Ֆաթմային գլխուն, որ կ'իյնայ):

ԱՐՍԷՆ.- (Սարսափահար կ'իջնէ) *Խմբապէ՛տ, Ռաֆֆին ձերբակալուեցաւ:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Անակնկալի գալով) *Ուրեմն, մայր ռունքը...*

ԱՐՍԷՆ.- *Չպայթեցաւ: Ի՞նչ պէտք է ընել:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Դուն անմիջապէս գնա՛ եւ Վարդանին միացի՛ր:*

ԱՐՍԷՆ.- *Իսկ դո՞ւն:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Վճռական ձայնով) *Զիս մի՛ սպասէք: Դուք անմիջապէս սահմանը անցէ՛ք:* (Կը քալէ դէպի խոհանոց):

ԱՐՍԷՆ.- (Թեւէն կը բռնէ) *Անահի՛տ...*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- (Արմէնին աչքերուն մէջ նայելով) *Այդ ռունքը պէտք է պայթի՛:*

ԱՐՍԷՆ.- *Ե՛ս կ'երթամ, Անահի՛տ:*

ՌՈՒԶԱՆՆԱ.- *Արմէ՛ն, դուն հեռացի՛ր եւ ձգէ՛ ինձի:*

ԱՐՄԷՆ.- (Գրկելով) *Կը սիրեսք քեզ, Անահիտ:*

ՌՌԻՉԱՆՆԱ.- *Պէտք է քալենք, Արմէն...* (վազելով դուրս կը նետուին):

ՊԱՅԹՈՒՄ.- (Թիւ 3 ռունքը կը պայթի ահաւոր աղմուկով ու ցնցումով):

ՏԵՄԻԼ 14

(Սպիտակ պաստառ մը կ'իջնէ եւ կը ծածկէ ամէն ինչ: Ռատիոները թրքերէն, ֆրանսերէն եւ անգլերէն լեզուներով կը հաղորդեն դէպքը: Սպիտակ պաստառին վրայ լուսարձակով ցոյց կը տրուին մարտիկներուն դիմանկարները):

V.- Վասիլ-Վարդան Իշխանեան, վայրը՝ անյայտ, կը փնտռուի:

R.- Ռուզաննա-Անահիտ Չէյթունցեան, խմբապետ, զոհուեցաւ Անգարայի խորհրդարանին մուտքին:

E.- Էվրեն-Օսման-Արմէն Մամիկոնեան, զոհուեցաւ Անգարայի խորհրդարանին մէջ՝ Անահիտ Չէյթունցեանէն քանի մը քայլ անդին:

J.- Ժէրար-Ռոմէօ-Ռաֆֆի Տարօնեան, ձերբակալուած է թրքական իշխանութեանց կողմէ:

Խօսնակը կը յայտարարէ Ռաֆֆիի ձերբակալութիւնն ու խոստովանութիւնը, որմէ ի յայտ կու գայ, որ կեղծ անուններուն սկզբնատառերը կը կազմեն՝

Վ Ր Է Ժ

Խօսնակը կը բացատրէ նաեւ, թէ հայերէն վրէժ բառին հոմանիշը ինչ է անգլերէն, ֆրանսերէն եւ արաբերէն լեզուներուն մէջ:

ՎԵՐՉ